Händelser på Vägen

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats 2013 av **Göteborgs Universitetsbibliotek** och anpassats för Projekt Runeberg i april 2014 av Ralph E.

DET VAR EN GÅNG ETT BARN

Det var en gång ett barn . . . Luften sjöng omkring det. Osynliga strängar spelade tusen melodier. De vuxna hörde icke sången. Men barnet lyfte upp huvudet och log. Det kom ju direkt från en osynlig och hemlighetsfull rymd. Någon hade tryckt en kyss på den lilla pannan. Därför lyste den så vit. Den skära kinden hade lånat sin färg från snäckorna på den strand, där änglarna springa med bara fötter. Ögonens strålglans hade tänts av stjärnorna.

Men i barnets hjärta bidade en människa. Som åren gingo sträckte denna människa ut sin hand och grep tag i barnet. Då började goda och onda impulser sin underliga lek inom det. Alldeles som en vuxen började det begå goda och onda handlingar, fastän det ännu ej visste om varken gott eller ont... Men allt vad det gjorde, gott eller ont, skedde bara med så mycket större eld, än vad en vuxen någonsin för-mår lägga in i sina gärningar. Det var den lilla lågan som just blivit tänd och därför brinner hetare och klarare än andra.

Människan i barnet växte. Handen drog barnet långsamt och obevekligt till sig. Den ledde det ut från ängen med blommorna och fram till vägen där millioner människor färdas. Och innan barnet hunnit förstå hur det gått till färdades det också på vägen — icke längre ett barn, utan en människa bland millioner andra. Då greps barnet av stor ångest och ville tillbaka. Men se — när det vände sig om stirrade hotande ansikten emot det och röster mumlade: »Vad bråkar du för? Vi skola också fram... Ingen får vända om.» Och med de andras trampande fötter i hälarna på sig måste det gå vidare.

Så småningom försvann väl känslan av ångest. Människan, som en gång var ett barn, greps av de andras iver. Hon ville också fram. Det måste ju vara ett mål, som hägrade där framme. Varför skulle eljes alla utan rast och ro färdas så fort? Dagarna förrunno, år lades till år ochalltjämt var den stora vägen fylld av denna sorlande trampande skara.

De flesta hade för länge, länge sedan glömt att de varit barn. Livet gav dem så mycket att tänka på och så mycket att syssla med under vandringen. Men som en gång människan låg bidande hos barnet så dröjde väl hos de flesta barnet kvar. Likt en skrämd fjäril hade det tryckt sig tätt intill det klappande hjärtat. Ibland rörde fjärilsvingarna sakta vid hjärtats vägg. Då spratt det till. Människan, som en gång var ett barn, mindes. Tanken sökte sig tillbaka. Långt, långt borta såg hon barnet. Människans handling blev ofta en upprepning av vad hon en gång gjort som barn.

»Varför gör jag det här?» tänkte hon plötsligt. Det kunde gälla en ond gärning likaväl som en god. Fjärilsvingen smekte så sakta hjärtat. Då mindes människan en annan handling långt borta i det förflutna, i barndomen. Å, det

vackra, det hopplösa livet, som rörde sig i en cirkel!

Men människan gick vidare fylld av tanken på det, som skulle hända där borta ifjärran. Lärde hon sig något på denna vandring? Å, mycket! Hon arbetade, strävade, älskade och led. Alla livets smärtor och fröjdeämnen mötte henne. En stor glädje och en stor sorg! Knappt hade tårarna torkat förrän hon åter måste le. Vägkamratema, som trängdes med henne mot det avlägsna målet, förstod hon snart. De hade ju samma språk, leenden och tårar. De kivades med varandra, och de älskade varandra. Somliga sparkade vägens damm och smuts i varandras ansikten, andra torkade under tårar bort smutsen. Snart skulle vägen taga slut. Hon kände det. Ty hon var mycket trött. Ögonen blevo skumma, och ryggen krökte sig, som om hon burit en börda.

Hon kom fram till vägens slut. Framför hennes ögon utbredde sig en oändlig vidd. På marken lågo döda kroppar. Det var kropp vid kropp, livlösa lemmar, blekblå läppar, vidöppna, brustna ögon. Det var en förskräcklig syn. Men luften över de döda kropparna rörde sig, fladdrade genombruten av ett bländande ljus från en öppnad himmelssky.Nu såg hon . . . det var fjärilar. Från de döda kropparna, från hjärtan, vilkas slag stannat, höjde sig fjärilarna. Hela den långa vandringen hade de dolt sig vid människornas hjärtan, nu höjde de sig befriade. Deras granna vingar fyllde luften.

Det lät som en spröd, nynnande melodi, då alla dessa millioner fjärilar sakta rörde sig. Människan, som en gång var ett barn, lyssnade. Den melodien kände hon igen. Långsamt sjönk hon till marken. Hennes kropp stelnade, ögonen brusto. Från hennes hjärta, som stannat sitt idoga bultande, lyfte sig en fladdrande fjäril.

Den spröda, nynnande melodien blev starkare, fjärilarna stego, en skimrande brokig skara, högt över marken och de kvarlämnade döda mot den öppnade himmelsskyn.

ELDSBUKETTEN

Barnen i gränden voro småvuxna med runda ansikten, som voro vita och liksom mjöliga. Hela dagen lekte de i det skumma pränget mellan husen och deras gälla röster hördes upp till alla våningarna. Ibland stack ett huvud ut genom ett fönster och någon skrek:

— Håll tyst!

Eller kanske att en vredgad svordom trillade ner som en tung sten i skaran. Då tego barnen. Och med ens blev det så ängsligt stilla i gränden som om en olycka skett. Från de närliggande gatorna lät då den stora yttre världen höra sig: trampet av förbiilande människor, dånet från spårvagnarna, automobilernas glada tutande och hästarnas gnäggande — det var som om ett uppsluppet karnevalståg dragit förbi.

Barnen lyssnade knappast. Deras rikevar gränden. Deras sol var den bleka och sparsamma, som mellan höga hus letar sig ned till en smutsig gata. Därför voro de också vita i ansiktena som om de vuxit upp i källrama.

Gränden slutade med en bergvägg. En gång skulle där uppstå ett nytt grått hus, men ännu låg berget där som grändens stora äventyr. Barnen klättrade i berget, åkte nedför det och gjorde ibland kullerbyttor utför det och slogo huvudena i gatan. Man hade låtit anlägga en ränna av trä utmed ena sidan av berget, och när det regnade forsade vattnet genom rännan ned i en avloppstrumma. Även vanliga dagar rann där ett brunaktigt vatten från rännstenen på gatan ovanför. Här seglade och förliste barkskepp och grovt tillyxade små flottor av träbitar. Barnen doppade också händerna i vattnet och lade dit stenar så att det bildades små vattenfall. I skrevorna på berget fanns litet jord, och på ett ställe växte ett dvärglikt träd, och när späda ljusa blad som genom ett under sprungo fram från trädens kvistar och grenar visstebarnen i gränden att sommaren var kommen.

Nu var det en het och kvav sommar. Alla fönster i husen stodo öppna. Barnen lekte och skreko. De voro barfota och utan något på huvudena. Nedanför ett fönster stod en skärslipare och slipade knivar. Alltid hände det något i gränden. Ibland kom en gubbe med ett positiv. Då följde barnen honom in på gården och stodo lyssnande omkring honom. Det skrällande positivet spelade marscher och valser. Ofta togo då de små varandra om livet och

hoppade omkring som små klumpiga djur. Musiken hade stor makt över dem. En annan gång kom en skock kvinnliga frälsningssoldater. De sjöngo vackrare än positivet och de hade lustiga blå hattar med röda band. Men då någon frälsningssoldat bad en särskild bön för de små barnen på gården, sågo dessa generade ut och slogo ned ögonlocken över sina djärva ögon som redan sett så mycket av det smutsiga livet.

Så var det skärsliparen. Honom voro de rädda för. Han slipade köksknivarna

2. — v. Kriisenstjcrna, Händelser pä vägen. 17med en bister uppsyn som om de varit mordvapen. Det gnisslande ljudet som uppstod när slipstenen gick runt, sände behagliga rysningar utefter ryggraden. Fröken Inga, som satt vid det öppna fönstret på nedre botten nästan i jämnhöjd med gatan, hade räckt honom en liten dolk.

— Jag har den att sprätta med, sade hon. Och nu vill jag att den skall bli riktigt vass.

Barnen stodo runtomkring. Bland dem var en lång mager pojke på fjorton år. Han hette Benjamin och hans mor bodde inne på gården. Fastän Benjamin var så mycket äldre än de andra lekte han alltid i gränden. Det var något fel på honom. Somliga sade att han som liten fått ett slag i huvudet. Hans kropp var ju lång och gänglig, men förståndet var ännu ett barns. Ingenting kunde han lära sig. Men han var godmodig och snäll. Nu följde han med ögonen slipstenen som snurrade runt. Hans ögon voro ljusblå och undrande. De hade en skygg blick.— Du ser rädd ut, pojke, sade skär-sliparen och lät slipstenen vila ett tag.

Benjamin drog sig undan. Alltid skulle någon tala med honom, gyckla. Barnen gjorde likadant, men han var mera skrämd för de vuxna. Slipstenen snurrade igen.

Benjamin satte sig på trappan. Nu. kom den lilla sömmerskan själv ut för att hämta sin kniv och betala. Det var en helt ung kvinna, inte tjugu år, men hon gick med en vaggande och tung gång. Hon väntade ett barn. Den hängande klänningen kunde inte dölja den klumpiga gestalten. Hon vinkade åt Benjamin och han följde genast efter henne. Inne i det lilla rummet dukade hon fram koppar på ett bord.

— Nu skall du få kaffe, sade hon.

Kniven höll hon i handen. Plötsligt

kom hon ihåg den. Hon prövade eggen med ett litet vitt finger. Så stoppade hon hastigt ned den igen i en ask på bordet.

Benjamin följde hennes rörelser med glada blickar. Den lilla sömmerskan var den enda i gränden som var snäll mot honom. Kanske tyckte hon att den stackars pojkenoch hon voro lika föraktade av de andra. Också henne hånade man och ryckte på axlarna åt. Så hade medlidandet med gossen fötts av en känsla av hennes egen olyckliga belägenhet.

Barnen i gränden hade en lek som de hittat på enkom för Benjamin. De slogo en ring omkring honom, och så kommenderade en av dem:

— Se fånig ut, Benjamin!

Ingenting var lättare för Benjamin. Han vindade med ögonen, lät munnen stå öppen, som den vanligtvis brukade, och händerna höll han hjälplöst framför sig. Han såg fånig ut. Barnen jublade och nöpo honom också.

Inga hade lagt märke till detta, och då hon såg pojken stå där mitt i ringen spratt hennes hjärta till, som om hånet träffat henne själv. Med Benjamin kunde hon tala om sin oro och sina bekymmer. Hon bodde hos en äldre släkting som var borta hela dagen som hjälp i husen. Inga hade därför sällan någon att tala med. Kunderna, som mest voro kvinnor från närliggande hus,ville gärna ha sina gamla kjolar ändrade för billigt pris, men henne brydde de sig ej om. Att tala med Benjamin var en lättnad för Inga, fastän han sade så litet. Men lian var känslig för hennes stämningar. Grät hon, fylldes också hans ögon av tårar. Skrattade hon, så skrattade han. En kvinna vill gärna ha en hund att smeka eller ett barn att jollra med. Benjamin var både hennes hund och hennes barn.

— Doppa, Benjamin, sade hon nu och sköt en skål med bröd till honom.

Rummet där de sutto var litet och hett. På symaskinen vid fönstret och på ett bord lågo gamla kläder som luktade unket. En järnsäng med madrasser och kuddar stod hopskjuten i ett hörn, en byrå med en liten spegel med ett matt och hemlighetsfullt glas stod i ett annat.

På byrån bland porträtt och småsaker fanns också en grant målad vas och i den voro torkade blommor och strån nedstuckna. Det skulle vara en riktig pryd-nadsbukett. Benjamin betraktade den alltid intresserad. Han tyckte att den var fin,men nu mitt i sommaren, då det lilla trädet grönskade utanför, såg buketten nog bra torr och grå ut.

Benjamin doppade de stora veteskorporna i kaffet. De svällde ut i koppen så att han hade svårt att fånga upp dem igen. Inga log åt honom. Här inne i hennes rum hördes barnens röster surrande och entoniga. Inga var så van vid det ljudet att hon knappast lade märke därtill. När hon så trampade sin symaskin stämde den också in i oväsendet och luften tycktes fylld av sjungande jättelika myggor.

Denna dag hade Inga ej så mycket att göra, och hon tänkte taga Benjamin med sig till vallen utanför staden. Några kvarter från gränden slutade gatan och en gräsvall tog vid och där bortom en gles skog. Man kunde tyckt att barnen borde begivit sig dit för att leka, men de nöjde sig med gränden. Lördags- och söndagsaftnar följde de med sina föräldrar dit ut, men de trivdes inte där som i sitt eget prång. Nu tog Inga av sig förklädet och satte hatten på huvudet.— Kom, Benjamin, sade hon som förut, och han följde henne lydigt.

De gingo framåt gatan och kommo så ut på landet. En svag doft av löv och gräs fördes förbi med vinden. En liten väg ledde bort mot skogen. Det växte inga blommor i gräset eller i diket. Vallen var torr och dammig. Men himlen välvde sig hög och blå och solstrålarna sköto ned som pilar.

— Så vackert, sade Inga och stannade.

Hon tog av sig hatten och svängde den

i handen. Hennes ansikte var blitt och ljust och det blonda håret fläktade i små krusiga lockar kring tinningarna. Fingrarna, som höllo hatten, voro sönderprickade av fina nålstyng. Så började hon gå litet fram-åtlutande och tungt, som den går som bär på en börda. Också Benjamin lutade som en liten gubbe och de långa armarna slängde. Han tyckte om att få vara vid Ingas sida. Hon var som en god syster som gav honom skorpor till kaffet och hennes röst var så låg och fin. Han glömde de elaka barnen och hans mun stod vidöppen av glädje och förnöjelse.Då kom en bil susande. De hörde den på långt håll och eftersom vägen var smal drogo de sig åt sidan. Men bilen körde fort och just framför dem slirade den till, och hade inte Benjamin med en hastig rörelse dragit till sig Inga skulle hon blivit överkörd. Mannen som styrde vagnen bromsade häftigt och hoppade ur. Bakpå åkdonet stod en stor koffert, en sådan som provryttare bruka begagna. Inga tog ett steg tillbaka helt blek, men mannen var redan framme hos henne. Han var storväxt med ett gladlynt ansikte och små plirande ögon.

— Ni blev väl inte skadad? frågade han. Så utropade han: Det är ju Inga!

— Du höll på att köra över mig, viskade hon.

Benjamin höll henne alltjämt i armen.

— Jag har fått ditt brev, sade han, och han såg mörk och modstulen ut. Visst skall jag hjälpa dig när den tiden kommer. Jag är väl ingen skurk heller.

Hon klängde sig fast vid Benjamins arm, darrande i hela kroppen.

— Du kommer aldrig mer, sade hon.Han ryckte på axlarna.

— Jag har så mycket att göra. Ständiga resor. Affären framför allt. Vad stirrar du på, pojke? bröt han ut.

Benjamin slöt munnen i förskräckelse.

— Ja, nu måste jag vidare. Aldrig är tiden min egen, sade provryttaren som ett försök till ursäkt. Men lita bara på mig.

Och han vände dem ryggen och satte sig åter i bilen. Lik ett frustande odjur for den bort i ett dammoln.

— Å, Benjamin, jämrade sig Inga. Varför lät du inte bilen köra över mig?

Hon orkade inte gå längre. De satte sig i gräset på dikeskanten. En lärka stod stilla i skyn och drillade. Vinden susade genom det torra gräset. Inga lyfte inte huvudet. Tårarna droppade mellan hennes fingrar. Benjamin såg sorgset framför sig.

— Jag var en lycklig, dum toka, Benjamin. Jag älskade honom. Han reser med sin bil över hjärtana på vägen.

Benjamin skakade på huvudet.

— Han är ond, sade han skyggt.— Det har du rätt i, sade Inga. Men när man älskar tror man alla om gott. Det förstår du inte, du stackars Benjamin.

De sutto tysta. Folk gick förbi på vägen. En flicka drog en barnvagn. Barnet skrek och flickan sjöng för att trösta det. En fin herre i halmhatt och ljus kostym promenerade med en vacker dam. Några arbetare i blå blusar och med spadar på axlarna kommo i en grupp.

Plötsligt, utan att de två på dikeskanten 'visste hur det hade gått till, satt en liten gumma bredvid dem. Hon såg lustig ut. På huvudet hade hon en schalett och hon var så liten och mager att hon tycktes försvinna i sin gråa bomullsklänning. Under schaletten lyste ett par vänliga och muntra ögon.

— Man gråter, tror jag, sade hon med den jollrande röst, som man brukar använda till småbarn. Tu lu, inte gråta! Glada miner! Titta, lilla gumman gråter inte.

Då skrattade Benjamin glad över den vänliga rösten.

— Vad har du i knytet? frågade han.Hon hade ett stort knyte, som hon lagt bredvid sig. Nu knep hon ihop munnen.

— Gissa!

Benjamin rynkade pannan.

— Bröd, sade han, ty han ville alltid gärna ha något att äta.

Gumman skakade på huvudet.

— Kanske leksaker att sälja? sade Inga, vilkens tårar nu hade torkat.

— Inte riktigt det heller.

Så började den lilla gumman binda upp knytet, och ut tumlade en massa garnstumpar. Men då Inga och Benjamin böjde sig närmare sågo de att det var små figurer skickligt knutna av garn.

— Titta bara, sade gumman muntert. Det är hela världen.

— Du pratar! skrattade Inga.

Då tog hon upp de små dockorna och vände och vred på dem framför ögonen på Inga och Benjamin så att de riktigt skulle se hur fina de voro. Somliga hade små virkade mössor på huvudena, andra hade käppar i händerna och ett par hade lindebarn på armarna.— När jag var ung som du, din tossa, sade gumman, tyckte jag världen var så stor, så stor. Jag älskade och jag grät, alldeles som du, må tro. Och. allt var ett elände. Människorna voro elaka och människorna voro goda, men mest elaka ändå. Och allt det där kändes så hett och brände i bröstet, för mitt hjärta dunkade och slog och led. Men nu är det annorlunda. Allteftersom åren runno, skrumpnade mitt hjärta litet för var dag, för det orkade ju inte klappa och bränna så hårt. Och då hände något märkvärdigt. Världen skrumpnade också och blev så liten. Bara för jag levat så länge, begriper du. Till slut tyckte jag att det var rakt inte något bevänt med den. Den kunde inte göra mig illa längre. Jag hade liksom kommit utanför den. Och eftersom jag måste ha något att syssla med gjorde jag de här dockorna av garnstumpar.

De äro mina minnen, förstår du. Allt det där som gjorde så ont. Nu har jag dem här i knytet. De äro bara dockor av garn. När man kommit så långt i livet som jageldsbuketten

radar man upp minnena som dockor framför sig och har roligt åt dem. Du skall få se, stackars flicka, att en gång bryr du dig inte om den där karlen som gjorde dig ont. Han var bara en garndocka. Pu!

— Jag tycker du talar konstigt, sade Benjamin, som lyssnat med förvirrad min.

— Det säger du för att du inte begriper något. Titta nu.

Gumman lade fram sina dockor.

— Här är jag själv i röd kjol av gam. Jag såg inte ut som nu, skall ni tro. Och flätor har jag på ryggen. Och här äro bonden jag tjänade hos och hans fru. Han ser elak ut och käpp har han i handen. Men frun har jag gjort fin för hon var snäll. Och här är mjölnardrängen. Jag har gjort honom vit som ett spöke i ansiktet. Honom älskade jag. Å vad hjärtat värkte. Och sen ville jag gå i sjön. Ser du nu, flicka, att han bara var en garndocka. Vad tjänade det till att sörja då? När du blir lika gammal som jag sitter du också där med ditt knyte i handen och kan inte begripa vad livet var att våndas för.— Kanske är det sant, sade Inga.

— Ja visst är det sant. Och här du är lilla ungen jag fick. Tu lu! En sådan liten en. Nu är han stor och1, jag vet inte var han finns. Det är tacken. Först värma sig hos mor tills vingarna bli stora, så flyga sin väg. Men jag tyckte om honom när han var liten, därför får han vara i knytet.

— Och den här då? sade Benjamin och grep tag i en docka.

Gumman tog den ifrån honom och höll upp den.

— Denna, se ni, sade hon, och nu var hon riktigt högtidlig på rösten. Det är Gud Fader själv. Han har ju skapat människorna, så han skulle väl vara med. Det är underligt att ha honom i sitt knyte. Jag har gjort honom större än de andra, men jag tror ändå han är missnöjd. De andra dockorna skylla allt som hänt dem på honom. Han ville nog inte att det skulle gå så illa. Och därför lider han väl. Världen som han skapade blev så tokig. Han trodde den skulle bli vacker. En dag slita mina dockor sönder honom. De hoppasatt allt då blir bra. Men det blir inte bra då heller. Hå hå ja ja!

Hon suckade och började åter binda ihop knytet.

— Nu har jag muntrat upp dig, flicka, och ögonen lyste under schaletten. Adjö, adjö.

Och innan de visste ordet av var hon uppe på vägen och lunkade fort in mot staden.

— Det var bara dockor, sade Benjamin litet undrande. Du kan nog göra likadana, Inga?

— Ja, sade Inga dröjande. Kanske kan jag en gång göra likadana.

Och hon såg sig själv som en sådan liten gumma med knyte i handen. Men så grep hon sig för hjärtat. Det gjorde ont och ännu voro världen och människorna så levande för henne. Benjamin och hon gingo långsamt hemåt.

Sent en kväll på sommaren skulle, Benjamin gå in i porten. Dåi fick han se en karl stå lutad mot fönsterposten till Ingasrum. Han talade och hans röst var hård och sträv. Benjamin förstod ej vad han sade. Men han var mycket ond. När Benjamin kom närmare såg han att det var provryttaren. Inne ifrån rummet hörde han Ingas röst snyftande och bedjande. Då steg Benjamin fram. I ljuset som föll från rummet där inne framträdde plötsligt gossens ansikte med de magra kinderna, de underliga ögonen och den öppna munnen. Mannen som i detsamma vände sig om gav till ett utrop av häpnad och förskräckelse och skyndade hastigt sin väg. Det var väl första gången Benjamin skrämt någon.

Inga kom då till fönstret. Hon såg tankfullt på Benjamin, så sträckte hon fram sin lilla vita hand med de många nålstyngen och strök gossen över håret. Och den kvällen somnade Benjamin helt lycklig, och ännu i drömmen kände han den svala handen smeka över sitt hår.

Sommaren blev allt hetare. Dammet stod i gränden. Det smutsiga vattnet torkade i trärännan och luktade illa. Barnen lekte och deras röster läto ofta hetsiga. De grä-lade och slogos. Benjamin var med dem och de gycklade med honom.

En sådan varm dag såg Benjamin Ingas vita ansikte genom fönstret. Han tyckte att hon ropade på honom och han sprang in. Men när han steg över tröskeln var det som om han inte varit välkommen. Hon nickade helt kort åt honom. Och då han betraktade henne dolde hon skyndsamt något bakom ryggen. Det var kniven som skärsliparen vässat, men det märkte inte Benjamin. Han förstod bara att hans kära syster var bedrövad. Hon skakade i hela kroppen som om hon frusit. Då ville också Benjamin gråta och även han frös.

Han ville göra något för att glädja Inga, men vad? Hon gick bort till ett hörn av rummet och han ställde sig framför byrån och betraktade som så ofta förr den torkade buketten av blommor i den målade vasen. Då fick han en ingivelse. Han skulle göra Inga glad med något riktigt vackert. Nu var buketten bedrövlig att se på, grå och dammig. Men om han tände eld på den skulle den flamma upp och lysa grannare

än de friska blomkvastarna i blomsterbutiken på gatan.

Inga höll kniven i handen. Å, mitt hjärta, tänkte hon. Du kan inte vänta tills du skrumpnar som den lilla gummans hjärta och din älskade blir en garndocka. Du lider och svider. Det är bäst att jag stannar ditt dumma dunkande. Och hon höjde den lilla kniven.

Men då fick hon höra ett sprakande bakom sig. Hastigt svängde hon runt. Det var buketten på byrån som brann och Benjamin vände ett lyckligt leende ansikte mot henne. En gul flamma slog upp mot väggen och kastade sitt sken i det matta spegelglaset så att det blixtrade till. Det var en genomskinlig klar flamma och inuti den syntes de torkade blommornas stjälkar sakta vissna ned och förkolna. Hela buketten blossade och sprakade nu av elden.

— Är det inte vackert? sade Benjamin.

Ingas kniv föll med ett klirrande i golvet. Hon grep en tjock filt som hon kastade över byrån, så att elden slocknade. Hon bannade Benjamin, men skräcken hadeväckt upp henne som ur en dvala. Den där stackars gossen har räddat mitt liv, tänkte hon, och kanske var det ändå meningen.

Benjamin såg sig hjälplöst omkring, så fick han syn på kniven på golvet. Han böjde sig ned och tog upp den.

— Får jag den? sade han bedjande.

— Ja, svarade Inga långsamt.

Utifrån hörde hon barnens röster. En dag skulle hennes eget barn leka där nere i gränden. Ett barn med blekt ansikte och klumpiga rörelser. Hon kunde inte hindra det. Livet skulle gå igenom henne som en glödande eldsflamma och hjärtat fortsätta att brinna och ängslas till dess det en dag skrumpnade, och för hennes skumma blick skulle detta liv då te sig så litet, att det skulle synas henne ofattligt varför hon våndats så.

Benjamin tog kniven och sprang ut för att tälja en barkbåt.

HERR LUNDHOLM ÄR BORTA

Han hade fallit omkull i trappan, träffad av slag, då han framåt morgonen kommit hem från en glad fest. Portvakten i huset hade funnit honom och burit in honom i våningen, och nu låg han på sin säng, medan dagern silade in genom en springa i den neddragna rullgardinen.

En kvinna med en grå schal över axlarna satt frysande på en stol. Hon var varken ung eller gammal, med tunt blont hår och ett par ängsliga, ljusblå ögon. I flera år hade hon varit den dödes hushållerska. Nu drog hon upp gardinen, och dagsljuset föll in genom fönstret. En solstrimma lekte vid sängkanten och glimmade till i vattenglaset på nattduksbordet. Hon gick fram till sängen och såg på den döde. Han var en fyrtio års man. I livet hade hans ansikte varit rött och friskt och läpparna hade gärna lett. Nu voro kinderna bleka och munnenvar hårt sluten och skulle icke mera le. Doktorn hade varit där och konstaterat hans död. Han var borta ur livet, fastän han låg där alldeles stilla, som om han bara sovit riktigt gott. Det var så besynnerligt.

Kvinnan, som var nästan lika blek som den döde, lutade sig över honom, men ryckte till vid en kort ringning på dörren. Helt mekaniskt gick hon genom det yttre rummet ut i tamburen och tog ett par brev i brevlådan. Hans namn stod skrivet på dem: Herr Leonard Lundholm. Hon lade breven på skrivbordet. Den nya dagen hade börjat på allvar. Utanför på gatan for spårvagnen förbi och kom fönsterrutorna att lätt skallra, ett bilhorn tutade gällt, klockan i ett närbeläget kyrktorn slog nio klingande slag. Mittemot höll man på med ett nybygge. Karlar i blå tröjor arbetade med spett och spadar, ett hissverk gnällde, sten lades på sten. Snart skulle det nya huset resa sig. Människor skulle flytta in, familj efter familj, och om kvällarna skulle ljusen lysa i fönstren och man skullekunna se in på nedlutade huvuden vid arbetsbordet eller på barn som lekte. Hon vände sina ögon från fönstret. Livet och rörelsen på gatan kom stillheten i den dödes rum att verka dubbelt tung och ängslig. Det knackade på köksdörren. Hushållerskan gick och öppnade. Utanför stod skomakaren med ett par nysulade skor i handen.

— God dag, hälsade han muntert. Se, jag lovade herm att ha de här skorna klara till i dag på morgonen. Och här äro de, färdiga att promenera med ute i det fina vädret. Jo jo! Var så god, fröken. Gula skor äro ömtåliga saker, men herrn är gentil och alltid så noga med att ha snygga skodon.

Han dröjde ett ögonblick förvånad över att hon inte tog emot skoma.

— Jag behöver inte betalning nu, sade han förtroligt, om det är så att herrn är ute.

Han nästan fick lägga skorna i hennes hand. Hon tog emot dem utan ett ord. Så gick hon in till det tysta rummet och ställde skorna vid en stol, där hon alltid brukade ställa dem på morgonen då honborstat dem. Hon gjorde det helt vane-mässigt utan att tänka sig för. Ett liv är avbrutet, men den som fortfar att leva kan ju ej genast sätta sig in i vad det betyder. Dagar efteråt kommer hon kanske att ställa fram skorna och utföra alla dessa småsaker som hon brukar göra. Hjärnan kan inte fatta. Hjärtat vill inte förstå. Händerna frysa, om de ej få syssla med dessa alldagliga och livsvarma ting.

Hon kastade en blick på sängen och drog den grå schalen tätare om sig. Hon hade älskat den döde. Kanske han hade vetat det, men henne hade han aldrig brytt sig om. Men saknat henne skulle han ha gjort, om hon en dag försvunnit, det visste hon. Hans hem hade fyllts av hennes tysta och tåliga kärlek. Hon hade velat göra allt för honom och inte fordrat något i gengäld. När han om middagarna vridit om nyckeln i tamburlåset, hade hennes hjärta alltid börjat slå. Nu kommer han! Nu kommer han! tänkte hon likt en ung flicka som väntar på sin käraste. Men om han då tittade in i köket såg han bara denmedelålders kvinnan med det släta håret och bleka ansiktet, som gick och styrde med maten. Ack, om hon ändå varit ung och vacker. Men så småningom saknade hon inte ens sin ungdom. Hon var nöjd att få vara i hans närhet och att älska honom utan att få kärlek tillbaka.

Hon tassade av och an i rummet utan att närma sig sängen. Nu måste hon ju telegrafera till hans släktingar så att det blev omställt med begravningen. Men hon kunde ej besluta sig för något. Så var hon åter ute i köket. Efter skomakarens besök hade hon glömt att låsa dörren. Och nu såg hon till sin förskräckelse att någon kommit in. Det var en storväxt, fetlagd man i slitna kläder, som voro något urväxta så att armarna liksom kroknade och stodo i båge ut från sidorna. Huvudet var märkvärdigt litet till denna stora kropp. Ansiktet var rödlätt och fryntligt, och under de kupiga ögonlocken stirrade ett par blå ögon på henne.

— God morgon! sade han högt och hjärtligt. Är herr Lundholm hemma?

a— Han är utgången, svarade hon kort.

Hon ville icke säga att han var död.

Hon trodde att mannen, sedan han fått detta besked, skulle gå sin väg, men till sin häpnad såg hon att han drog fram en stol och helt lugnt satte sig på den med benen vitt skilda åt och händerna vilande på knäna.

— Ja, då sitter jag här, till dess han kommer tillbaka. Var inte orolig, fröken lilla, jag är inte farlig, och aldrig har jag stulit heller. Men det var så att i dag ville jag träffa herr Lundholm.

Hon kom sig icke heller nu för med att säga att herr Lundholm var död. Nyss hade hon ju narrats. Om hon nu plötsligt sade att hennes husbonde var död, skulle han icke då tro att hon åter narrades?

— Var så god, sade hon nästan mot sin vilja.

Det ringde på dörren och hon försvann ur köket. En herre steg raskt in i tamburen och gick som en som är hemma i huset in i det yttre rummet. Det var en väin till herr Lundholm, och beklämd vidtanken på vad som nu skulle hända, tassade hushållerskan in i rummet efter honom.

— Han sover, förstår jag, sade vännen, innan hon hunnit tala, och lade hatten på bordet. Jag kan vänta. Det var ett liv i natt, må ni tro. Ni skulle sett Leonard.

Han nickade glatt åt henne, utan att märka hennes förskrämda min och handen, som höjde sig bedjande.

— Leonard höll tal vid middagen, så hela salen genljöd av skratt, fortfor han. Ett riktigt fint och kvickt tal. Och jag satt hela tiden och tänkte på att han borde ha blivit något bättre än affärsman. En stor talare som han! Skulle inte ni också vilja se honom som en framstående man, styrande och ordnande för land och folk? För han vill styra och ordna för alla. Det är en välsignad sak. Nu hade han lovat att hjälpa mig med en växel, jag är i en sådan klämma. Men så länge jag har honom... Han är den snällaste och bästa vän. Han hjälper mig nog med växeln. Och så en sådan härlig dag! Å, jag tror knappast jag nyktrat till än, eller också är det att jag ärså glad. Det var en ung dam på festen. Hon var mycket vacker — en riktig ros. Och hon var förälskad i Leonard, det var inte svårt att se. Då får man lyckönska. Det är en rik flicka. Men är han inte vaken snart? Vad säger ni?

Hon stod och mumlade liksom för att öva sig i att högt och säkert kunna uttala orden:

— Han är död. Han är död.

Det var så svårt att säga dem till denne unge man, som bara för några timmar sedan skilts från den döde, då han i festrus lockat gästerna vid ett stort middagsbord att skratta. Slutligen fattade vännen. Hon såg hur skräcken långsamt tändes i hans ögon, hur han öppnade och slöt handen, liksom för att hålla något kvar.

Hon gick fram till dörren.

— Han ligger där inne.

— Ligger? Den andre betraktade henne darrande. Ja visst, så dum jag är. Han är död. Han stiger inte upp mer. Det är orimligt. Och så nyss — och denna vackra dag.

Men då hon ville föra honom in ryggade han tillbaka.— Jag kan inte, nästan skrek han. Han är ju död. Jag vill inte se honom. Nu, är han så vit, och nyss lyste ögonen och han log. Nej, jag kan inte se honom. Och så var det ju växeln. Jag har inte tid.

Och i det han grep sin hatt rusade han ut ur rummet. Hon stod ett ögonblick tankfull. Ett litet leende for skugglikt över det bleka ansiktet.

Ute i köket satt den där mannen kvar.

— Den unge herrn hade brått, anmärkte han och pekade med tummen åt trappan. Hör hur han springer. Och han nickade åt henne, som om de redan voro gamla bekanta. Jag tror jag får vänta en stund till, fortsatte han och kastade en menande blick på kaffepannan, som stod på spisen.

Hon visste inte varför hon ej kunde tala om vad som hänt och säga att det inte tjänade något till att han satt här. Hon var rädd för honom, och hon hade därtill en känsla av att han kunde berätta något för henne, att det var något särskilt med honom. På något sätt var det också tryggtatt ha en levande människa bredvid sig. Hon kände som en dödskyla i kroppen. Utan att kunna besluta sig för något hällde hon upp en stor kopp kaffe åt honom och tog litet själv. Han satte sig till rätta på stolen och började belåtet dricka.

— Har fröken varit här länge? frågade han.

— Ja, svarade hon kort.

— Jaså, nå jag skall säga er, jag är likasom barndomsvän till herr Lundholm, och då han märkte att hon ryckte till, fortsatte han: Ja, inte är jag så fin att se på just nu. Men långa tider har jag haft det bra. Nu har det glidit

utför. Ja, ja. Ser ni, jag har liksom ett litet krav på herr Lundholm. Han skall nog hjälpa mig, bara han får höra.

Hon betraktade honom spänt. Nu ville hon icke att han skulle gå.

— Jag är son till arrendatom på hans fars egendom. Leonard och jag voro lika gamla och lekte tillsammans. Han var en sådan liten vacker pojke. Ögonen voro så skinande och strålande som två ljus, ochhans kinder voro äppelröda. Och smidig var han och djärv. Han klättrade i träden som en liten apa och hånade mig, för jag var inte smidig jag. Jag var tölpig och dum, och jag dyrkade honom.

Han flyttade sig närmare henne och såg på henne med plirande ögon.

— Han är väl inte så olik sig nu heller, kan jag tro. Sådan man är i barndomen, sådan blir man. Och ni, som bor här med honom, känner honom väl. Är det inte så, man kan inte låta bli att älska honom?

Hon spratt till. Såg han rätt in i hennes hjärta? Men han var helt inne i sin berättelse.

— Han kan vara tvär och obehaglig, inte sant? fortfor han. Och så plötsligt ler han, ler det där solskensleendet, och man faller till föga, faller till hans fötter. Vill göra allt för honom. Konstigt! Bara för att han log. Så var det med mig. Jag sade inte sant nyss. Jag var inte hans lekkamrat. Jag v£*r hans lakej, hans slav. Det var meningen att jag skulle vara hans lekkamrat, men jag kunde inte. Han var till

4. — v. Krusen st ¡erna, Händelser på vägen. 49för att dyrkas och passas upp på. Jag skickades i skolan till en närbelägen stad. Han kom till en större stad, i en större skola. På ferierna träffades vi. Nu bryr jag mig inte om honom längre, sade jag helt karskt till mig själv när jag gick för att möta honom. Men så log han, och så blev allt som förut. Han var inte elak, men då han såg hur jag älskade honom, blev han bortskämd och fordrande. Han tog, och jag gav.

Åter ryckte hushållerskan till och grep sig för hjärtat.

— Förlåt att jag lämnar er en stund, stammade hon.

— Ja) jaS väntar. Jag har ett krav. Han hjälper mig nog.

Inkommen i den dödes rum, gick hon fram till bädden och såg ivrigt på honom.

— Vad vill mannen där ute? viskade hon. Varför går han inte? Han har ett krav, säger han. Det är ju om mig han berättar. Det var jag som var din slav och tjänare, jag som dyrkade dig, sprang ärenden åt dig, skämde bort dig. Bara för ditt leende. Å nej! Han berättarväl ändå om sig själv. Det är en enfaldig man. De tala alltid om sina minnen, som om allt hänt i går. Han gav och du tog, sade han.

Hon gick fram till dörren. Genom det andra rummet såg hon ut i köket. Han satt där och väntade, rullande mössan mellan röda händer. Han liknade en gorilla med sin framåtlutade väldiga kropp och det lilla huvudet.

Hon slöt dörren förskräckt. Ända in dit i det tysta rummet tyckte hon sig förnimma den andres ihärdiga, sega väntan som ett tryck. Vad hade han för krav? Var det inte livet självt som satt där ute? Detta pockande liv, som ständigt har ett kravbrev i fickan, som icke känner någon ro, som stiger fram till själva dödens tröskel och kräver tillbaka av en vuxen det som skänkts ett barn. Hon fick ingen ro för gorillan där ute. Hon visste icke hur hon skulle bli av med honom.

Efter en timme gick hon ut igen.

— Det tar tid, sade han fryntligt. Han har mycket att göra, kan jag förstå. Jag

sisitter och tänker på en liten händelse. Det var en sommar. Han och jag stodo på båtbryggan. Han hade en så fin sjömanskostym på sig. I handen höll han en lång käpp, som han väl fått fatt i på stranden. En bit från land gungade några näckrosor. Jag ser honom för mig där han stod så käck i sin sjömanskostym och försökte fånga näckrosorna med käppen. Så sträckte han sig för långt ut och trillade i. Jag betänkte mig inte. Jag hoppade i efter honom. Faktiskt räddade jag hans liv den gången, för han hade fått kramp så fort han kom i vattnet. Hans ansikte blev så vitt. Kan ni tänka er? Jag kysste det lilla vita ansiktet!

Han reste sig sävligt.

— JaS går ner på gatan en stund. Så här dags behöver man en pipa. Han kommer väl snart.

Han gick ut genom dörren, och hon sprang till fönstret. Hon såg honom där nere. Framför porten stannade han och stoppade pipan, så började han lunka fram och tillbaka. Hon slapp honom inte. Han skulle vänta i evighet. Vid hans sista ordhade hon märkt att hans röst var full av hat. Ja, han hatade sin barndomsvän. Det där var inte kärlek längre. Han hade kommit för att han hatade honom, för att han en gång älskat honom så mycket.

Någon kom uppför trappan. Det var portvaktens lilla flicka, som frågade om hon kunde hjälpa med något. Hushållerskan bad henne sitta i våningen en stund, medan hon gick och skickade av ett telegram. Hon smög sig ut kökstrappan, rädd att möta den väntande mannen utanför porten. När hon efter en stund kom tillbaka, hörde hon röster från rummet innanför tamburen. Dörren stod öppen, och hon skymtade tre herrar. Den lilla flickan sade att hon släppt in dem. De kommo för ett sammanträde, hade de sagt, och stigit in för att vänta.

— Jag kunde inte tala om att herrn var död, viskade flickan rädd.

Hushållerskan nickade. Nej, hon visste nu själv hur svårt det var att möta de levande med de där underliga orden: han är död. Hon stod stilla i tamburen och hörde dem prata.— Han skall nog vara med, sade en röst. Han tecknar aktier, naturligtvis. Det är en solid man. Företaget hoppas jag skall lyckas, men vi måste säkra oss om hans namn.

— Jag är ej så viss på att det blir en god affär, hörde hon en annan röst. Men en gång hjälpte jag honom ... Det är alltså inte mer än rätt att han nu i sin ordning satsar. Så går det till!

— Han och jag skola gå på Komiska teatern i kväll, sade en tredje. Det är en utmärkt pjäs. Efteråt kunna vi ju alla träffas vid supén och tala vidare om saken.

Hushållerskan steg in. Hon stannade på tröskeln. De kände igen henne och hälsade vänligt. Hon såg från den ena till den andra. Dörren till den dödes rum stod stängd. Hon var glad däråt, ty hon tyckte att den döde eljes skulle hört hur de här sutto och rådslogo om på vad sätt de skulle kunna draga den största nyttan av honom. Då hon såg dessa glada, levande ansikten riktade mot sig, mindes hon bittert det vita och orörliga ansiktet där inne. Det var somom livet genom alla dörrar denna dag sökte tränga sig på den döde.

— Han är död, sade hon kort, endast upprepande de ord som ljödo inom henne.

Utrop av bestörtning följde på detta hennes meddelande. Man frågade henne. Och hon måste redogöra. Men hela tiden tyckte hon sig endast läsa i deras ögon: Nu kanske den här affären går om intet. Slutligen stängde hon dörren efter dem.

Då hon öppnade till köket, satt åter barndomsvännen där. Misstänkte han något? Hon tyckte att han såg ledsen och orolig ut.

— Jag måste kanske ändå gå snart, sade han trögt. Och jag, som tänkte... Det är väl bäst jag berättar saken för er.

Nu ringde det gällt på tamburklockan. Hushållerskan gick för att öppna. En doft av fin parfym slog emot henne. En ung dam steg in i tamburen. Hon var mycket vacker, insvept i pälsverk, och under hattbrättet strålade och logo hennes ögon.

— Jag har inte varit här förr, sade hon litet generat. Men jag har väntat så länge på herr Lundholm. Han lovade så bestämtatt komma. Jag visste inte om jag vågade gå upp.

Det är hans väninna, tänkte den andra. Så vacker! En våg av motvilja steg upp inom henne. Och i ett begär att hämnas, att slå, sade hon:

— Kom!

Den fina damen följde henne förvånad in i den dödes rum. Då hon fick se honom på bädden, gav hon till ett skri och satte händerna för ögonen. I skymningen, som börjat falla, ty dagen var nu långt framskriden, lyste det vita

ansiktet på kudden.

— Å, så förskräckligt! mumlade damen. Min älskade!

Hon förmådde icke röra sig. Hela hennes kropp skakade. Den andra betraktade henne utan medlidande. Hon tror att hon har älskat honom, tänkte hon hårt. Men det är sig själv hon älskat. Mjukt och varmt som den där pälsen svepte sig hans ömhet omkring henne. Det är bara jag som älskat honom utan att fordra tillbaka. Jag gav och han tog. Alltid! Alltid!

Den vackra damen såg sig omkring irummet, som om hon velat inprägla allt i sitt minne, och ur stånd att förmå sig till att gå fram till den döde vacklade hon ut med böjt huvud, alltför uppskakad för att kunna göra några frågor.

Ute i köket väntade alltjämt den där mannen. Nu såg det ut som om han ändå funderade på att gå. Hans förut rödblommiga ansikte hade bleknat, som om han känt sig orolig eller förbittrad.

— Äntligen! sade han, då hushållerskan kom ut till honom. Hör nu på! fortsatte han och flyttade sig helt nära henne där hon satt sig på en stol vid fönstret.

I den osäkra dagern syntes hans gestalt oformlig, uppsvälld. Hon tyckte att han fyllde hela rummet likt de fantastiska skuggor som bruka höja sig mot väggarna då man om aftnarna tänt ljuset.

— Ni vet hur jag älskade honom, tjänade honom, till och med räddade hans liv. Nå, en gång då jag kom hem över ferierna hade jag fått ett premium. En fin bok inbunden i vackert blått band. Jag var mycket förtjust i den. Jag hade aldrig förr fåttett premium och skulle väl heller aldrig få något mer. Då kan ni förstå, hur dyrbar den boken var för mig. Vi voro pojkar på en tolv, tretton år den tiden. Det är, som sagt, länge sedan. Ja, ja. Och så, tänk er, rev han sönder min fina bok. Inte av misstag, utan av elakhet. Kan ni tänka er?

Hans ögon glimmade. Hans röst var hatfull.

— Jag hade gått ett ärende åt honom. Det var en liten behändig sak av porslin, en brevpress var det, som lagats borta och som han skickat mig att hämta. Jag kom bärande på den, snubblade över en tröskel, och brevpressen gick i stycken. Han blev vit i ansiktet. Vi voro inne i mitt rum, min fina bok låg framme, och plötsligt tog han den och rev itu den, som om hans händer ryckt i raseri och inte kunde styra sig. Så han ångrade sig sedan! Han bad mig om förlåtelse. Och jag — jag sade att det ingenting betydde. Ingenting betydde! Ba! Jag kunde aldrig glömma det. Han hade rivit sönder min kärlek. Nu tänkte jag bara på hur jag ödslat mina känslor, utanatt någonsin få något tillbaka. Men jag var slug. Jag sade till mig själv: Vänta bara! En gång skall han få betala igen. Den tiden kommer kanske då jag behöver hjälp. Då går jag till honom. Du rev sönder min fina bok! Betala nu! Jag gav dig min kärlek. Giv mig tillbaka med ränta!

Han rätade på sig.

— Och här är jag. Nu har jag kommit för att få min betalning.

Hon brast i skratt. Men det lät icke naturligt.

— Betalning! utropade hon. Betalning för en bok som ni fick som barn. Det är ju dumt. Och så har ni dröjt alla dessa år och kan ej tåla er, utan berättar det för mig, en främmande.

Han skakade på huvudet åt hennes skratt.

— Varför skulle jag inte kunna berätta det för er? Jag är ju i hans hus. Ni kan tala om det för honom, om jag inte får träffa honom i dag.

— Men alltsammans var ju så länge sedan, sade hon. Ni säger ju själv att det var för så länge sedan.— Det där »för länge sedan» är ju bara ett uttryckssätt, sade han. Sådant som man säger. Ingenting är i själva verket länge sedan. Allt är nu och här inne.

Han lade handen på sitt väldiga bröst.

— Här inne bor den där lille pojken, som en gång fick en fin premiebok. Om jag nu träffade min lekkamrat, skulle han genast blekna av skuldmedvetande. Han minns. Gossen, som rev sönder boken, klappar så sakta på hans hjärta och påminner honom. Ingenting glöms. Vet det! Inte den minsta lilla handling. Jag kräver min betalning nu. Skulden blev aldrig betald.

— Jag vet inte varför jag ej sagt er det förut, sade hon och reste sig. Er lekkamrat är död. Han har legat så stilla där inne på bädden hela dagen.

Då började den starke mannen skälva. Hans tänder skallrade. Det var som om han icke uthärdat tanken på döden. Han riste från huvud till fot, som om en kall vind farit emot honom. Han vände henne ryggen och fumlade med låset. Hon tyckte igen att hon såg en gorilla. Nu gick dörrenupp. Hans klumpiga steg ekade i trappan. Han hade bråttom. Livet tål icke döden.

Hon kom in i rummet, darrande av trötthet och vrede. En bok, en liten bok, som ett barn fått i premium! Och han hade inte glömt det. Alla dessa år hade han gått och ruvat, längtande efter ersättning. Hon sjönk ned vid skrivbordet. Och hon hade låtit den där mannen sitta i köket halva dagen, tänkte hon vidare. Och hon hade varit rädd för honom, till och med fantiserat om att han var livet självt. Hon ryckte till. Var han det då icke i all sin groteskhet? Livet är sådant, alltid, alltid, fordrande tillbaka vad som tagits ifrån det; skrikande på ersättning, pockande, orimligt. En gång river man sönder ett litet barns bok. På dödsbädden ställes man till räkenskap. Titta! Boken är sönder! Du har gjort det! Det var en elak handling! Jag är livet, det

vill säga en levande människa som livet

fötts och lever i. Jag vill ha igen min

bok! Jag vill straffa dig för din elaka handling! Vi tro att det vi en gång

gjort glöms och begravs med oss. Å nej!Det var du som rev sönder boken. Det var du som tog mitt hjärta, höll det mellan dina händer och kastade bort det.

Hon ryste. Rörde sig något i rummet? Nej. Det var endast hjärtat som slog i hennes bröst. Vad hade de velat den döde alla dessa levande människor som trängts i hans rum? Alla hade de krav på honom. En ville ha pengar. En kyssar och famntag! Ett par ville ha hans namn som säkerhet. Taga och giva! Taga och giva! Ingenting för intet. Bara hon, som satt här vid hans bädd, hade icke haft några krav på honom. Hon hade älskat honom tyst och tåligt, utan att fordra något i gengäld. Ingenting! Hennes kärlek var äkta, icke sniken som de andras.

Hennes hand famlade mot bordsskivan. Då fann hon att hon hela tiden suttit och hållit i en liten svart anteckningsbok. Den hade glidit fram under läskpapperet. Hon stirrade frånvarande på den. Så slog hon upp en sida. Där stodo några rader sammanrafsade under ett datum. Den lilla bleka kvinnan blev med ens flammanderöd, som om en låga slagit upp inom henne. Det skymde för ögonen, och hon läste:

»En dag kanske jag gifter mig med min lilla hushållerska. Varför inte? Hon är god.»

Hon sköt boken ifrån sig, som om den bränt henne. En jublande glädje fyllde henne och kom henne att för ett ögonblick glömma att mannen var död. En gång kanske... Så nära var hon lyckan. Hennes kärlek skulle icke varit förgäves. Han skulle tacksamt givit henne ersättning för alla dessa år. Hon drog åter till sig boken. Det där datot. Det var hans födelsedag. Hon mindes. Vid frukostbordet hade han funnit en bukett rosor vid sitt kuvert. Då hade han sprungit ut till henne och kramat hennes händer. Hon hade ej ens vågat se på honom. Och då — då hade han tänkt...

Med ens såg hon upp, och hennes blick föll på den dödes ansikte. Hon rusade upp. En tanke träffade henne.

— Också jag — också jag! Nyss yvdes jag. Min kärlek tyst! Min kärlek tålig!Men jag vet, å — hade inte jag till sist det största kravet? Jag skulle ej som den enfaldige mannen där ute fordrat pengar. Å nej! Hans hjärta skulle jag tagit. Dessa år har jag givit allt. Nu skulle jag fordrat tillbaka. På den kärleken skulle han blivit utarmad. Skulle han ändå kunnat ge tusendelen av vad jag krävde? De tysta och tåliga åren voro lika många stora och

tomma bägare som jag skulle räcka honom. Se här, skulle jag sagt, fyll dem med ditt hjärteblod. Giv mig tillbaka! Giv! Giv! Han har det bra nu. Han sover. Natten är över honom. Jag får vandra vidare ensam och sårig.

Men då kom plötsligt en oändlig frid över henne. Hon hade ju icke hunnit framställa sina krav. Alltjämt hade hon givit för intet. Och inför sina tårade ögon tyckte hon sig se årens stora och tomma bägare fyllda till brädden av röda rosor, som höjde sig i skymningen, spridande en ljuvlig doft. Det var hennes kärlek, den tysta och tåliga, den aldrig av livet tillfredsställda, som blommade.

DEN HEMLIGHETSFULLA FRU ÖBECK

Fru Öbeck, som bodde två trappor upp inne på gården i det stora huset, var en liten mager, gråhårig kvinna. Hon hade bott där i tjugufem år, i samma rum och i samma trappuppgång. De flesta hyresgästerna kände henne och hälsade på henne. I magasinet över gatan var hon en gammal kund, likaså i sybehörsaffären och i tidningsbutiken. Sällan gick hon längre bort.

Med åren hade ju hennes gata förändrat sig. Ett par gamla hus hade rivits och nya byggts upp. En blomsteraffär hade flyttat in i bottenvåningen på ett hus och ett kafé i ett annat. Men gatan var sig väl ändå tämligen lik, tyckte fru Öbeck. Grå och smal! De senaste tio, femton åren for en aldrig sinande ström av kärror och bilar förbi. Det luktade bensin och rök. Om somrarna grönskade träden påen liten esplanad i närheten. Där stod en kyrka. Så fanns allt samlat på en trång plats: kyrkan, butikerna, gatan. En liten stad inne i den stora staden! Ett knippe människoöden, otaliga gånger upprivna oeh nerstuckna igen i husens grå och gula vaser.

Om morgnarna såg man fru Öbeck skynda över gatan med en mjölkkanna i handen. Hon hade en svart klänning på sig och en schal över axlarna. Inne i magasinet, där ett par flickor med skärmmössor och i vita förkläden mätte upp mjölken, var det denna tid på dagen en hel hop folk. Ett par fruar från gårdshuset hälsade vänligt på fru Öbeck, och hon nickade tillbaka. Hennes ansikte var blekt, utan några bestämda drag, och ögonen liksom förlorade sig i ögonhålorna, så att man aldrig riktigt träffade hennes blick. Redan dessa ögon, gråa, omgivna av skuggor, gåvo henne något hemlighetsfullt och förteget. Men detta intryck förstärktes än mer när hon talade eller gjorde en rörelse. Aldrig svarade hon direkt på en fråga. Frågade man hennehelt enkelt hur det stod till, sade hon med ett litet underligt leende:

— Allt måste gå! Var dag får dra sin plåga.

Vad då? Vad hände väl henne, där hon bodde ensam i sin lilla lägenhet?

Klagade någon över de dåliga tiderna, kunde fru Öbeck säga:

— Livet är så underligt! Allting förändras. Kanske går det framåt.

Hennes händer, vita och ådriga, sågo på något sätt hjälplösa ut. Man väntade nästan att mjölkkannan skulle glida ur dem och falla i golvet. Hon hade ett sätt att hemlighetsfullt skaka på huvudet åt allt som avhandlades i butiken eller i trappan som om hon visste något vilket hon ej för mycket i världen skulle vilja berätta. Och hon talade alltid lågt och viskande, så att man ofrivilligt lystrade till och tänkte: Nu kommer det! Hennes hemlighetsfullhet blev till ett ordspråk i gården, ja i de omgivande husen. Då man ville reta någon sade man:

— Du är hemlighetsfull som fru Öbeck!Därmed menade man, att den andra rakt inte hade några hemligheter att dölja.

Fru Öbeclc hade tvenne små prydliga rum och ett kök, fint som i ett dockskåp. Över soffan i förmaket hängde två förstorade fotografier, den ena av hennes avlidne make, som varit en lägre tjänsteman i ett av stadens verk, den andra av hennes styvson. Mannen hade varit änkling och fru Öbeck hans andra hustru. Styvsonen hade dött för ett halvår sedan i en annan stad.

Här i dessa rum levde fru Öbeck sitt ensamma liv. Hon visste icke att man ansåg henne hemlighetsfull. Hon ruvade alls icke över några hemligheter. Hennes dagar voro alla lika varandra. Som grå droppar sjönko de

spårlöst ut i tidens sand. Och ändå var hon ständigt sysselsatt. Tyst gick hon ut och in i rummen, putsade och ordnade. Ej ett dammkorn fick synas på de blanka bordsytorna. Nätt och trevligt redde hon sin mat och dukade för sig på salsbordet. När kvällen kom satte hon sig till rätta i en vilstol, och dåvirkade hon på någon ny schal åt sig eller lagade sitt linneförråd. Lampan kastade en cirkel av ljus kring hennes stol och lyste på de tunna och vita händerna. I ett hörn tickade en klocka. Så slog den timmarna med små gälla slag, som om en fågel stuckit fram huvudet ur sitt bo och ropat.

Ibland tog hon också en bok. På hennes hylla stodo några gamla flickromaner. De roade henne ännu. Det fanns oskyldiga små äventyr i dem, glada förtroenden, lätt torkade tårar, muntra skratt. Hon rördes av dem och log litet. Det där var sagor som man berättar. Sanna voro de väl icke. Själv hade hon icke upplevat något rosigt äventyr. Hon hade gift sig med en man som föräldrarna rått henne att taga. Styvsonen, Rolf, var då redan femton år. En stor gosse som knappast längre behövde moderlig vård. Åren hade rullat fort, droppat i väg, dropp, dropp. Önskningar hon kunde haft som flicka hade kvävts i alla dessa sakta glidande vardagar. Det är icke ovanligt att livet gestaltar sig så. Somliga rycka till sig även-tyren och galoppera bort med dem mot hägringar i fjärran. De andra, de som bli kvar, varsna inga hägringar. De växa fast i ett par tysta rum, från vilkas fönster de se människorna draga förbi på vägen.

I sin svarta klänning gick fru Öbeck omkring i rummen, fin och prydlig som om hon väntat främmande. Men aldrig kom det någon till henne. Några särskilda vänner hade hon icke haft, och sina bekanta uppmuntrade hon icke till besök. Så glömde de bort henne.

Båda hennes rum vette åt gården. Runtomkring denna reste sig huset med många blanka rutor. Hon kunde se in i andra rum. Människor sysslade där. Öppnade hon sitt fönster, hörde hon ett dovt surr av röster. Ett sådant oeftergivligt begär alla hade att prata! Med en viss nyfikenhet såg hon över till de andra. Där gick en ung kvinna med ett barn i famnen fram och åter över golvet. I våningen ovanför satt ett ungt par vid ett bord, ibland lutade de ansiktena mot varandra och kysstes. Fru Öbeck tyckte att de liknade blommornai parkrabatten, som vinden milt far över. I ett fönster stod en flicka och diskade med blusen uppkavlad över armarna. Hon sjöng och trallade. Vid ett annat satt en gammal herre och stoppade sin pipa.

Fru Öbeck kände igen dem alla. Hon mötte dem i trapporna eller i butikerna. Om hon hade någon hemlighet, så var det kanske den att hon var skygg för människor. Ibland ute på gatan fick hon en känsla av att hon gick mellan rader av hiskliga och kolossala varelser. De öppnade jättelika munnar. Deras skratt kommo husmurama att skaka, och såg hon ned, varseblev hon deras fötter, som klevo och trampade. Människorna voro så främmande för henne, att hon inför dem kände sig krympa ihop till ett djur, en grå råtta som sprang fort för att ej bli nedtrampad. Först inne i sina rum blev hon åter lugn. Väggarna höjde sig skyddande omkring henne och möblerna logo stillsamt med polerade och glatta ansikten.

Hennes sätt att svara undvikande på enkla och vänliga frågor, hennes som deandra tyckte underliga och hemlighetsfulla leende var väl endast en naturlig följd av hennes fantasi om de högljudda och klampande jättevarelserna. Det var skygghet, icke hemlighetsfullhet. När det slutligen hände henne något som verkligen gjorde henne hemlighetsfull märkte de andra alls icke skillnaden. De fortsatte att skämta om henne som förut.

En dag ringde det på fru Öbecks tamburklocka. Ringningen skrällde över hela våningen, olycksbådande som en alarmsignal. Fru Öbeck hoppade till inne i förmaket. Det ringde så sällan på klockan, och gick hon till dörren, brukade det vara någon tiggare. Men till och med dessa hade vant sig vid att gå förbi utan att ringa, eftersom hon sällan gav något. Nu gick hon och öppnade. Där ute stodo två kvinnor. Den ena var ung och vacker, den andra var en liten gumma med plirande ögon och lång näsa.

— Är det fru Öbeck? sade den gamla.

Då fru Öbeck häpen svarade ja, stego de genast på.— Vi ha något mycket viktigt att tala om, fortfor gumman. Få vi komma in?

Det kunde fru Öbeck icke neka dem, fastän hon kände sig helt förskräckt. Så gingo de in i det fina lilla rummet,

där de två porträttförstoringarna av mannen och styvsonen hängde över soffan.

— Gud bevare mig! Där är han ju! sade den gamla med gäll röst.

Fru Öbeck svängde runt, som om hon misstänkt att en tredje person oväntat skulle stiga in, men den gamlas ögon voro fästa på styvsonens porträtt. Hon puffade den unga i armen.

— Berätta du!

— Var så god och sitt ned! framstammade fru Öbeck.

Hon drog fram sina fina, polerade stolar. Helst hade hon velat sätta dessa människor där och så springa sin väg. Men nu började den unga en lång berättelse. Det var ingen flickroman. Det rosiga moln av äventyr fru Öbeck skymtat, då hon slagit upp sina böcker där inne på bokhyllan, mulnade hastigttill oväder medan flickan med entonig röst talade om sin historia.

Hon hade bott i en stad, där herr Öbeck, fru Öbecks styvson, ofta vistades för sina affärer. Han hade då alltid besökt hennes hem. Ja, först hade de träffats borta på en bal. De hade förälskat sig i varandra. Han hade skickat henne små blombuketter och uppvaktat henne. Hon var en fattig flicka, icke alls van vid sådant. Hon hade blivit alldeles yr i huvudet.

Hon såg sorgset på fru Öbeck medan hon talade. Hon var en grann flicka. Hennes ögon strålade. Även nu, fastän hon var ledsen och tydligen sjuk, hade ögonen en djup glans, som om en eld brunnit innanför dem. Modem vid hennes sida var en riktig gammal häxa. Hennes tandlösa mun tuggade, och hennes sura ögon granskade och värdesatte allt i rummet. Nu fick fm Öbeck höra, att hennes styvson förfört denna unga flicka och att hon väntade ett barn med honom. Det var så förfärligt och så enkelt. Rolf dog ju för några månader sedan, och barnet väntadesnu om en tid. Den stackars flickan kunde icke gå i sin hemstad, där alla tittade på henne, beklagande eller hånande. Och nu hade hennes mor sagt, att fru Öbeck, som styvsonen talat så gott om, säkert skulle hjälpa henne och ge henne ett hem under denna svåra tid.

Hur kunde de tro något så orimligt? Den förfärade fru Öbeck lyfte sina händer som till skydd. Hon hade ju ingen del i denna olycka. Det var ju icke ens hennes egen son det rörde sig om. Inte hade hon några barn att ställas till ansvar för.

Hon såg ut genom fönstren. Bakom rutorna mittemot tyckte hon sig skymta ansikten och gestalter. Grannarna! Deras närvaro trängde sig med ens inpå henne. De voro henne så nära som då hon skrämd flydde mellan dem på gatan. Hon hörde deras tunga fötter i taket över sitt huvud. Hon hörde dem trampa under sig och runtomkring sig. De hade alltid kommit med frågor. Vad skulle de icke fråga nu, om plötsligt en ung kvinna, en kvinna som väntade ett barn, flyttade in i hennes rum?Den unga flickan rörde sig bevekande närmare fru Öbeck. Den gamla gumman tuggade med sin tandlösa och skrumpna mun. Nu tog hon upp något ur fickan och lade det i fru Öbecks knä. Det var en bunt brev, ombundna med ett rött sidenband. Fru Öbeck fingrade förvirrad på dem.

— Det är hans brev, sade den gamla. Om ni ej tror oss kan ni läsa allt där. Och hans namn står också utskrivet.

Fru Öbeck hade inte för ett ögonblick misstänkt ett bedrägeri här. Varför skulle man narras i en sådan sak? Stilen utanpå kuverten var henne välbekant. Hon hade själv fått flera brev med den stilen. Styvsonen hade mest varit på resor och borta från hemmet. Hon kände honom ju knappast, tänkte hon bittert.

De andra sutto alltjämt kvar. Fru Öbeck tittade skyggt på den unga flickan. Nu, då hon öppnat sin kappa, märkte fru Öbeck hennes kropps vanställda konturer. Hon var också fattigt klädd. Ärmarna på kappan voro slitna. En garnering var bortfallen.Ansiktet var magert och blekt. Kanske svalt hon.

Fru Öbeck tyckte sig plötsligt flyttas utom sig själv. Hon såg så tydligt dem alla tre sitta där i rummet. Den unga vackra kvinnan mellan två häxor! Inte! Inte var väl lilla fru Öbeck en häxa? Jovisst! Fru Öbeck måste motvilligt erkänna att även hon, fastän ej så åldrad som den andra gamla, hade ett omisskännligt drag av häxa över sig. Hon såg minsann riktigt elak ut. Och hon kunde ej förstå att den unga vågade sitta så nära henne. Hennes ögon,

omgivna av skuggor, glödde ju djupt inne i ögonhålorna.

Men plötsligt såg hon hur hon, den gamla häxan, sträckte fram en vit hand mot den unga. För att slå henne? Nej, den vita handen stannade ett ögonblick på sin väg, tveksam, rädd, så lade den sig smeksamt över den andras hand, där den vilade i skötet. Eldkolen i hennes ögon slocknade. Handen vilade, trött och trygg efter den fullbordade svåra vägen, mot den andra handen, vilkens hud var mjuk och utan rynkor.Vad hade hänt? Fru Öbeck återkom till sig själv sittande med den andras hand i sin. Hade hon icke stått ut att se sig så lik en häxa? Hon visste det icke och skulle ej kunna förklara det. En doft av ungdom hade kanske snuddat vid henne. Livet självt hade kanske i en våg rullat emot henne, då den ungas bröst höjt och sänkt sig vid en flämtande suck.

Gumman reste sig med ett belåtet grin.

— Då går jag då, sade hon. Jag märker att min dotter är välkommen.

Fru Öbeck såg helt förvånad ut då hon blev ensam med flickan. Hon gick in i sitt rum. Hon måste hämta sig, och hon måste känna att det var verklighet, att nu en ung kvinna var helt beroende av henne. Hon var icke längre ensam. Då upptäckte hon att hon höll den lilla brevpacken i handen. Hon tittade förskräckt på den. Utan att tänka sig för stoppade hon ned den i sin låda.

Varje dag sågs fru Öbeck i sin svarta klänning och schal skynda över gatan. Inne i magasinet frågade grannarna ut henne.Vad var det för en ung kvinna som bodde hos henne? Fru Öbecks blickar fästes ej på någon särskild. Skuggorna tycktes fladdra kring ögonen så att de dolde dem för de nyfikna. Den unga damen var en släkting, sade fru Öbeck. En ung fru som nyligen förlorat sin man. Hon kallade henne fru för att hejda andra och ömtåligare frågor. När man nu sporde fru Öbeck hur det stod till svarade hon också blott på sitt vanliga hemlighetsfulla sätt:

— Allting går! Var dag får dra sin plåga.

Orden, som förut ej haft någon betydelse för henne, utan som hon bara sagt för att säga något, hade nu fått en bakgrund, vilade på en stor hemlighet, som hon icke för mycket i världen skulle vilja yppa. De andra märkte ingen skillnad. De logo åt den lilla hemlighetsfulla frun då hon skyndade bort med mjölkkannan i handen.

Dagarna hade förändrats för fru, Öbeck. Aldrig var hon ensam. En annans steg kom-mo och gingo i rummen. De voro icke lika jättevarelsemas klampande fotsteg. Tysta och försynta hördes de omkring henne.

När hon satt i sitt rum om kvällarna tyckte hon ibland att den andras steg ville berätta något för henne. Och hon lyssnade ofrivilligt. Ofta om natten vaknade fru Öbeck. Då hörde hon den unga kvinnans andedrag från rummet bredvid. Hon smög sig upp och in i rummet, och med ett ljus i handen, vars låga hon skyddade för att den andra ej skulle vakna, betraktade hon nyfiket hennes ansikte. Då tyckte hon sig stå inför något främmande och oförklarligt. Hennes egna ögon fingo ett uttryck av pina. Ja, hon pinades. Den unga, som låg där slumrande så tryggt som om hon vilat i en älskad famn, ägde något som fru Öbeck saknade. Fru Öbeck kallade det viskande för »livets gåva». Den andra hade sträckt ut händerna, och se, med den ena handen höll hon fast i det förflutna, med den andra grep hon framtiden. Så stod hon trygg. På detta sätt fick livet sammanhang.

Fru Öbeck famlade med tomma händer. Hon var utanför. Hon frös i tomheten. Rummen, som förut tyckts henne så vackra,föreföllo henne nu döda. Möblernas glatt-polerade ytor hade hon tagit för vänliga ansikten, och hon hade sjunkit in mot stolarnas karmar och tyckt att de varit mjuka armar. Dessa tankar mätte hennes ömkans-värda ensamhet. Så ensam hade hon då varit att hon gjort möblerna till sina vänner. Hon hade icke märkt att de voro döda ting förrän en ung varelse, svällande av vårligt liv, lutat sig mot dem.

En sådan natt, då fru Öbeck kommit in i sitt rum igen med det tända ljuset i handen, tog hon fram brevpacken. Hon löste försiktigt upp det röda sidenbandet. Man hade lämnat henne breven. Varför skulle hon då ej få läsa dem? Så fördjupade hon sig i papperen. En rodnad steg så småningom upp i hennes grå ansikte, färgande kinderna röda. Ibland lade hon ned breven. Rörde sig något? Nej! Från det andra rummet hördes endast flickans

andetag. Det var, som om de genomträngde rummet med sin milda susning, talande om ett ungt och friskt hjärtas lugna slag. Breven voro skrivna från olika platser i landet,

sadär fru Öbecks styvson varit på affärsresor. Ibland voro de korta, sammanrafsade på ett ark med hotellets namn tryckt överst. Ibland tycktes han ha tagit till en sömnlös natt och det hade blivit sida på sida.

Det var den för henne så välkända stilen som försatte lilla fru Öbeck i yrsel. I denna tysta natt tyckte hon att breven voro skrivna till henne. Till henne! Hon, som aldrig älskat! Hon, som levat ett plikttroget liv bredvid en make som hon hyst aktning för, men icke kärlek... Åren föllo av henne. Hon var ung. Hon var älskad. Hon skulle gifta sig, bara fästmannen fått en fast anställning i en vacker liten stad. Vem har någonsin nått till bottnen av sitt hjärta?

Denna natt upptäckte fru Öbeck en dold och fladdrande låga, som gömt sig i hennes eget bröst. Glömda voro grå dagar, glömda evigt upprepade nötta bestyr. En het vind slog emot hennes kind. Ett nytt liv föddes inom henne. Sådan är kärlekens makt: förvandlande, omskapande. För första gången i sitt liv tyckte hon sig höra någon kallapå henne, brukande kärlekens namn. För första gången greps hon av en glad längtan efter att få hjälpa och stödja. Hennes dagar skulle också nu bli upptagna av tusen bestyr, men så olika de gamla hon ej ville minnas. En sol, strålande och värmande, göt sitt skimmer över dagarna. Luften var behaglig och lätt att andas. Människorna, jättevarelserna, blevo mindre, också de vänliga, ja vackra. Som i en avlägsen dröm tyckte hon sig minnas sitt gamla liv. Hon föraktade det.

Med hakan stödd mot handen och blicken långt borta drömde hon... Hennes önskningar blevo allt djärvare. Nu höll hon ett litet barn vid handen. Nu trycktes det mot hennes hjärta. En sval kind lades mot hennes egen brännande. En jollrande röst nådde hennes öra.

Heta tårar droppade från hennes ögon och skymde blicken.

Så var det åter natt. Ljuset hade slocknat. Hon rörde vid papperen. De kommo med ens så långt bort, också de glödande orden om kärlek. Det stack till inom henne.Det var icke henne de gällde. Nej! Frysande svepte hon nattrocken tätare om sig. Hon steg upp och gick tyst av och an i det lilla rummet. Hon stötte sig mot stolarna, men kände icke smärtan. Hon skakade händerna, knutna av vrede. Men vreden träffade endast henne själv. Ett ögonblick, ett svinnande lyckligt, hade hon sett det liv hon kunnat leva. Hur mycket hellre skulle hon icke varit i denna fattiga flickas ställe, om hon ägt det som skänkts den andra! Hur gärna skulle hon icke velat vara ensam, hånad, fattig och sökande skydd hos en gammal häxa, om hon bara ägt kärleken. Hon hade levat som en sovande. Hennes ögon hade varit fyllda med damm.

Men nu hade hon vaknat upp. Var det för sent? Ännu kunde många år återstå. Då stannade hon. Förbi klockans tickande hörde hon den unga kvinnans lugna andetag. Ett liv skulle födas. Åter förnam hon värmen från en barnhand, en kind mot sin egen. Barnet! Glädjen flammade upp inom henne. Hon skulle taga barnet till sitt.Det skulle växa upp här i dessa rum, som varit vittne till hennes känslolösa sömn.

Hon skulle älska det, fröjdas över att det fick tankar och liv, blev en riktig människa. All tyngden lämnade henne. Den lilla flämtande lågan i hennes inre, som varit nära att slockna, blossade åter upp.

Under den följande tiden brann lågan med allt klarare ljus. Den kom skuggorna att försvinna kring fru Öbecks ögon. Hennes ögon strålade. Genast, morgonen efter den där natten, talade hon om för den unga att hon önskade taga hennes barn till sig. Fru Öbeck var så rädd att den andra skulle neka. Men det gjorde hon ej. Kanske hade hon själv tänkt sig något ditåt. Hon var fattig, i hemmet fanns det många syskon, hon kunde ej ha sitt barn hos sig.

En dag föddes det lilla barnet, en gosse, till världen. Frun, som kom för att hjälpa till, hade av en händelse en släkting i samma stad som den unga modern. Därför visste hon hela hennes historia. Och hon berättade den sedan för en av sina bekanta i huset där fru Öbeck bodde. Nu blev manförvånad. Man fick ett samtalsämne som räckte i många dagar. När fru Öbeck kom till magasinet, stirrade fruarna på henne, som om de fått se en alldeles ny människa. Somliga beundrade henne för att hon tagit den stackars flickan till sig. Andra klandrade henne surt.

Men en sak voro de ense om: den hemlighetsfulla fru Öbeck, över vilkens hemlighetsfullhet de så ofta skämtat, hade verkligen haft en hemlighet att bevara. Nu visste man icke vad man härnäst kunde vänta av henne.

En förmiddag skred en underlig procession nedför trapporna. Folk som var på uppgående stannade häpna. Dörrar öppnades på glänt och nyfikna ansikten tittade ut. Först kom fru Öbeck. I sina armar bar hon ett litet bylte i tyll och skära rosetter. Hon höll det krampaktigt tryckt mot sitt bröst som om hon hade varit rädd att tappa det. Hon hade på sig sin gamla svarta kappa, välkänd i kvarteret sedan många år, men högst på hjässan över det grå håret satt en ny hatt. Framtill bar den en stor knippa eldröda körsbär, och körsbären nic-kade och darrade för varje steg fru Öbeck tog. Människor som mötte henne började att le, först över hatten, och sedan för att fru Öbecks ansikte under den strålade och lyste så. Hon log glatt och hälsade. Körsbären nickade. Bakom henne kom den unga kvinnan med raska steg och lyftat huvud. Och efter henne en gammal häxa som tycktes mumla besvärjelser över barnet.

Hela sällskapet satte sig i en droskbil och for i väg till kyrkan för att döpai barnet.

— Där far fru Öbeck, sade grannarna och nickade leende mot varandra. Och den stora hemligheten har hon på knäet.

Och det hade hon.

LANDSHÖVDINGENS TRETTONDAGSBAL

Det var bal hos landshövdingens. Och det var själva Trettondagsaftonen. Denna fest lyste alltid som en stjärna i början på året för en del familjer i den lilla residensstaden. Unga flickor önskade sig till julaftonen nya klänningar för att få ha dem på den där balen, som alltid var så efterlängtad, och de äldre damerna beställde i tid stadens enda hårfrisörska för att på bjudningen kunna uppträda friserade och kräpperade och med esprier och ply-mager i det konstfärdigt uppsatta håret.

Nu hade festen redan varat ett par timmar. En liten klunga människor, som stod utanför med det starka ljusskenet avspeglat i sina nyfikna och begärliga ögon, hörde ut till sig genom stängda dubbelfönster ett surrande ljud, som påminde om sorlet inne i en bikupa. Ibland ljödo också ett par gälla takter från pianot. Då togo yngling-ama ute i planteringen varandra om livet och gjorde glada skutt, vaggande med huvudena, som om de varit berusade av danslust. Men det var bara för att härma, hur de trodde, att det gick till där uppe.

En liten tös stod stilla och såg på det upplysta huset med tindrande ögon. Hon visste att där skulle vankas glass i kväll. Kokfrun, som bodde vägg i vägg med henne, hade sagt det. Hon hade aldrig ätit glass på vintern, bara om somrarna, då man fick köpa en rinnande smörja i ståndet i stadsparken. Hon var för liten för att tänka på kavaljerer och klänningar som de äldre flickorna som stodo där gjorde. Men hon tänkte på glassen, till dess hon kände den som en klump is i magen, och tårar av saknad fyllde hennes ögon.

Uppe i salarna bjöds i detta ögonblick glass omkring av en högtidlig betjänt. Det var en paus i dansen, och det var skönt att taga ett par skedar av den vackra röda och vita glassen ur ett champagneglas.

De gamla fruarna sutto i den stora sa-iongen och pratade stillsamt. De liknade en flock duvor i sina skiftande sidenklänningar. De sköto fram sina dunmjuka bröst. De förde huvudena åt höger och vänster och skrockade förnöjt åt små infall. Lands-hövdingskan själv, mitt i kretsen, var en stor grå duva i sin silverbro ka di och med det högt uppsatta håret. Hon hörde sorlet omkring sig och kände sig belåten. Festen var nu, liksom varje Trettondagsafton, mycket lyckad.

Herrarna hade ordnat sig kring spelborden inne i landshövdingens rum. De blossade på tjocka cigarrer. Skrattsalvorna foro dånande mot taket. Varma fingrar fattade om immiga punschglas. Rummet liknade med alla dessa tjocka rökmoln, icke ett slagfält, därtill voro ansiktena som skymtade genom den tjocka röken alltför heta och röda, men en regementsplats på en festdag, då kanonerna bröstats av till någon hjältekonungs ära och stora

ord om fosterland och folk ännu flaxade likt fallande fjädrar i luften. Detta var i gamle kungens tid, något år efter skilsmässan från Norge,då alla välsinnades patriotiska känslor lätt ännu kommo i svallning. Samtliga dessa herrar hade goda ämbeten, höga löner, granna dekorationer på frackuppslagen, de voro män i konungens och fosterlandets tjänst, och alla voro de du och bror, förenade i ett gemensamt mål och i söt och doftande punsch.

Men i de angränsande rummen och i salen syntes par om par av unga herrar och damer. I dessa rum kändes icke cigarrlukten och den starka punschlukten, icke heller den litet kvalmiga parfymen från tunga brokadklänningar och volangprydda underkjolar. Det var en doft som av blommor, en doft, som om man öppnat fönstren utåt en äng, vilken stod i högsommarens flor. Unga ansikten! Unga röster! Melodiska skratt! I alla dessa ögon, i alla dessa blickar, som möttes, flydde varandra och möttes igen, låg en underfundig tyst fråga: Älskar du mig?

Vid fönstret i ett av rummen stod en dam och lät sig uppvaktas; av tre herrar. Det var ingen ung flicka. Hon var en änka på ett par och trettio år. Där honstod inringad av sina kavaljerer, kunde hon se en skymt av sig själv i den stora väggspegeln mittemot, och hon log litet spefullt åt de krökta ryggarna och nackarna av de tre kavaljererna, som, så väl syntes i spegelglaset. Hon var späd och smalaxlad, och hennes ansikte var av en egendomlig, genomskinlig blekhet, som kom ögonen att synas sällsamt svarta, stora och trånande. Ung var hon ju icke, men ändå var hon icke nog gammal för fruarna i salongen, och i balsalen var hon ofta mer eftertraktad än de helt unga flickorna.

— Flytta litet på er! sade hon retsamt till herrarna. Jag kan ju inte se något för er skull.

Då de skilt på sig, småleende åt hennes ton, såg hon ivrigt ut i rummet, som om hon sökt någon. Där är Jenny, tänkte hon, då hon upptäckte en ung flicka, som satt med en herre i en soffa. En av kavaljererna, en löjtnant med en förhoppningsfull blick i sina runda, blå ögon, sade i detsamma:

— Vad ser du efter, Mary?

Då ryckte den lilla änkan lätt på axlarna, utan att ge något svar. Hon kunde ju icke svara: Jag ser på mig själv. Men det var, vad hon tyckte sig göra. Det var icke bilden i spegeln hennes ögon sökte, den kunde hon utantill, men den unga Jenny där borta.

Jenny var en släkting till Mary, och hon hade nyligen kommit med i sällskapslivet. Mary såg henne i kväll för första gången på en stor tillställning. Först hade hon fått syn på henne mitt i dansen. Mellan ett par herrars axlar hade hon sett ett blekt ansikte, ett par svarta; ögon och en liten blid och barnslig mun. Vid denna anblick hade Marys hjärta börjat bulta vilt.

Hon glömde, att Jenny skulle komma på balen. Den där unga flickan, som rörde sig så lätt i dansen och som hade svarta ögon som tycktes drömma och en mun som log hemlighetsfullt som mot en stor lycka, det var hon själv, Mary, och hon hade just fyllt sjutton år. Efter ett par minuter förstod hon ju att det var Jenny, hon hade alltid tyckt att Jenny påmindeom henne själv, men nu brände likheten henne. Bara hon blickade upp, såg hon det där unga ansiktet, munnen, som väntade på sin första kyss, den mjuka kinden, som inte behövde puder för att synas genomskinlig och len. Synen förvirrade henne, gjorde henne galen av ett starkt begär att plocka av sig år efter år, så som man befriar sig från besvärliga, tryckande kläder, när man går till sängs. Och då hon blivit av med de besvärliga plaggen, med åren, de rysliga, skulle hon stå där sjuttonårig, en hemlighet för sig själv och andra, med ögon bländade av en annalkande lycka som av en alltför stark sol. Just som Jenny i afton! Just som hon! Då vacklade Mary i dansen och grep om kavaljerens arm.

Hon hade gått till denna fest med ett bestämt beslut att uppmuntra en herre, som nu satt och spelade! kort med landshövdingen. Han var en ännu ung man, men han tyckte inte om att dansa. Han hade också en hög ställning och en massa pengar. Mary visste att han ville att hon skulle bli hans fru. Hon älskade honomicke, men den lugna, sorgfria tillvaro, som erbjöds henne vid hans sida, lockade henne. Hon skulle bli hans hustru. Det vore så bra. Så utomordentligt! Där fanns också en annan man på landshövdingens bal i kväll. Även han älskade henne. Men han hade inga av den andres företräden. Men eljes — honom skulle hon kunnat hålla av. Dock man måste planera för sig.

Så hade hennes tankar löpt, innan hon sett det där ansiktet. Men nu kunde hon inte tänka redigt. Där hon nu stod vid fönstret, hörde hon icke på de andras prat. Hon såg på Jenny. En mycket ung man, en pojke nästan, kanske student, satt bredvid henne i soffan. Mary förstod att den där pojken var Jennys ideal, att det var för hans skull hennes ögon strålade så.

I dörren syntes en annan herre i samtal med Jennys mor, en av duvorna från salongen. De, liksom Mary, sågo då och då bort mot Jennys plats. Och nu utspelades en liten scen, som kom Mary att rycka till. Hon kände det, som om hon velat gnugga sig i ögonen för att varasäker på att hon var vaken, att det verkligen inte var hon själv, som satt där borta med studenten. Den grå duvan, Jennys mor, flyttade sig trippande och kuttrande över mattan fram mot dottern. Herrn, som i sitt vita skjortbröst och den svarta fracken med hängande skört också gott kunnat vara en fågel, en hök med krökt näbb och djärva spanande ögon, följde henne. Och båda slogo ned på det unga, oskyldiga, ack, så glada paret i soffan. Studenten reste sig tafatt, vred och vände sig inför den kuttrande duvan och försvann slutligen med en sista dröjande blick på sin vackra dam. Och nu satt Jenny sida vid sida med sin nya, äldre kavaljer, medan hennes mor, förnöjd efter välbeställt verk, trippade tillbaka in i salongen.

Mary bet sig i läppen och försökte svara på herrarnas envisa frågor, varför hon var så tankspridd. Just så hade det gått till, tänkte hon förtvivlad. En kväll som denna, en fest! Var det inte rentav balen hos landshövdingens? Hon själv och den unge studenten, som blygt och utan ord älskade

löivarandra, glada blott att få vistas i varandras närhet, och så den beställsamma modem, som fikade efter ett rikt parti och med den redan utsedde mågen slog ned på de två unga.

Under det att Mary mekaniskt log och pratade med sina kavaljerer, fortsatte hennes tankar att vrida sig. Sjutton år — och hon hade givit den där mannen sitt ja. Och sedan? Åren tågade förbi henne i parodiskt högtidlig procession. Hon tyckte sig se dem glida förbi i det festligt upplysta rummet, där hon stod, grimaserande och med överdrivet artiga bugningar som clowner.

— Håll till godo med oss! skrockade de, Håll till godo med oss!

Hennes nakna axlar skälvde av en rysning. Livets sköna blomsteräng hade trampats ned av dessa års klumpiga fötter. Hennes förhoppningar och hennes drömmar hade krossats. Och det förskräckliga var, att hon aldrig riktigt förstått, vad hon hade förlorat förrän denna kväll, då hon mötte sig själv ansikte mot ansikte. Sådanhade hon då varit! Ung, fin och oskyldig! Hon vände sig bort. Hon blickade upp till kavaljererna. I deras ögon såg hon, vem hon nu var: en beräknande kokett, utan känslor, en ganska spirituell dam, vilkens skämt och nycker fingo de andra att skratta. Ingenting annat! Buga er, år! Ni ha gjort ert verk. Grimasera med låtsat gripna miner och fäll era krokodiltårar! Ypperligt! Sjuttonåringens lyckoskälvande hjärta bollade ni med, till dess hon icke längre kändes vid det.

Nu spelade piano och fiol där inne i salen upp en boston. Par efter par lämnade rummet. Höken bjöd Jenny sin arm, och hon gled ut. Också Mary fattade någons arm och försvann ut i salen.

I dörröppningen stodo några lediga herrar och åsågo dansen. Bland dem var mannen, som icke hade de företräden, som Marys rike friare ansågs ha. Man kunde se på honom, att han själv så väl förstod att han ej hade några företräden. Han var liten med ett par svärmiska, något närsynta ögon. Nu knep han ihop democh följde med blicken Marys dans. Hennes klänning fladdrade omkring henne, runt det smärta livet slöt sig ett grönt sidenband, de vita axlarna höjde sig ur en sky av tyll, och det lilla stolta huvudet var lutat åt sidan. En beundransvärd kvinna! Men alltför spotsk och nyckfull! Hur många gånger hade hon icke sårat honom och stött honom tillbaka. Och ändå! Han älskade henne. Han förstod inte bättre.

En ung flicka dansade nu förbi honom. Han såg ett blekt ansikte, ett par svarta, skimrande ögon. Han ryckte till. Vem var det? Icke Mary? Men då han nu följde den unga flickan med ögonen, märkte han väl likheten med Mary, men han såg också, att det ej kunde vara hon. Denna oskuldsfulla glädje fanns icke i Marys ansikte, icke denna oberörda mun eller blicken, som väntade på lyckan. Nej, det var icke Mary. Men, o, om det varit hon! Då skulle han vågat säga de ord, som nu brände honom. Då skulle han lyft händerna och kramat dem om hennes

nacke.

Någon kom ut från herrarnas rum ochställde sig i dörren med en cigarr i munnen. Det var mannen med de många lysande företrädena. Han märkte inte Marys avbild, den unga flickan. Han såg bara Mary, den stolta Mary, som han nog skulle böja efter sin vilja. Med välbehag sög han på sin cigarr, så gick han åter in till kortspelet. Han tyckte sig säker på Mary. I kväll, efter supén, skulle hon nog ge honom sitt ja.

Värmen steg i rummen. De gamla damernas plymer och esprier vaggade och nickade i takt till musiken. Inne i herrummet dunkades korten i bordet. Landshövdingen trädde, med spänstiga steg och det vackra huvudet buret högt, ut till damerna. Med ens blev det liv i samtalen. Skratten klingade. Landshövdingen var en kvick och rolig karl. Han gick också ut och såg på dansen. Man kunde märka, att han njöt av musiken och de vackra damerna. Han trampade takten med foten. En ung flicka nöp han muntert i det röda kindbenet. Så gjorde han en lov i rummen. I det lilla förmaket, där de unga nyss kretsat, satt studentenmed huvudet i handen i samma soffa som Jenny och han förut suttit i. Landshövdingen gav honom en klapp på huvudet.

— Friska tag, du! sade han.

Och den unge rodnade för hans blick. Så gick landshövdingen omkring, uppmuntrande och livgivande. En kung i sitt lilla rike! Han tyckte, att allt var, som det skulle. Festligt och ljust! Vackra ansikten, eleganta dräkter, blommor i hår och på axlar! En riktig fest!

I dörren till salen tittade oroligt en gammal jungfru fram. Det skulle dukas till supén. Bara nu ungdomen ville sluta dansa!

Så samlades man åter i rummen, i väntan på supén. Mary såg sig omkring. Där var Jenny, alldeles bredvid henne, och vid sidan om Jenny höken med de djärva och vassa ögonen.

— Akta dig, du lilla! ville Mary ropa. Rätt som det är slår han klorna i dig och det hjälper inte att du skriker. Du är en fånge. Och kom ihåg, att vackra klänningar och dyrbara gåvor kunna sedan ej trösta dig. Det vet jag själv.Mary spratt till. Visste hon det? Var hon icke just denna afton själv på väg mot de vackra klänningarna och de dyrbara gåvorna? Lät hon sig icke än en gång! lockas av rikedom? Hade hon så glömt de gamla erfarenheterna? Hon strök sig förvirrad över pannan. Redan såg hon sig fångad, löpande rätt in i snaran. Kunde hon icke hejda sig? Fanns det ingen hjälp?

Hon flyttade sig närmare Jenny. Om hon blott kunde rädda denna lilla flicka från det hotande öde, som gått över henne själv, tyckte hon, att det gjorde detsamma, hur det gick med henne. Hon var ju redan gammal. Hon kunde ej resa sig ur den form livet och vanan gjutit åt henne. Hon gick mot sitt fördärv med öppna ögon. Men Jenny, den unga, måste bli lycklig. Det var, som om Mary stormande kämpat för sig själv: för sin egen oskuld, för sin lycka, ännu blott anad, för rosiga skyar, som översållade hennes himmel. Hon grep tag i Jennys hand.

— Titta, sade hon litet hest med ett för-sök att le. Där borta står visst en ung man och längtar efter dig.

Jenny tittade upp, förvånad över den andras röst, så kastade hon en blick ut i rummet. Ja, där borta stod han, studenten, och stirrade på henne med lågande ögon. Jenny var ett ögonblick obeslutsam. Men plötsligt började hon sakta, som om en annan makt behärskat henne, gå över golvet mot den unge studenten på andra sidan. Bara efter ett par steg blev hennes gång säkrare och gestalten rakare. Hon kastade tillbaka huvudet med det mörka håret. Hennes ögon strålade. På de bleka kinderna steg en lätt rodnad. Munnen log halvöppen, hemlighetsfull. Det var bara höken, Mary och den längtande studenten, som sågo på henne. Nu var hon i säkerhet på andra sidan.

Då gav Mary höken en blick och ett leende. Han nickade ironiskt. Men han såg också ond ut och drog sig tillbaka.

Dörrarna slogos upp till matsalen. Där inne stod bordet dukat till supén. Fruarna bugade, och herrarna bockade. Så tågademan in arm i arm. Sist de unga med sprittande steg.

Bordet var fullastat med rätter. Varje fru skulle, även om hon blundat, kunnat räkna upp vad som fanns där.

Stadens kokfru hade en bestämd ritual, som hon strängt följde. Ja, där fattades ingenting. Där fanns allt, som brukade finnas hos varenda familj av societeten i den lilla staden.

Först småsakerna till smörgåsbordet, framdukade på bordets kortsida! Otaliga tallrikar med uppskuret, små hårda köttbullar i silverkarott, sparrisomeletter, sardiner, strömmingslåda, rökt renkött, skinka. Och bredvid detta ett runt silverfat med en bred vol-au-vent doftande av svampstuvning och på den andra sidan en kolossal fiskfärs, översköljd av hummersås. På långsidan ståtade den praktfulla laxen, broderad på det grannaste sätt med' grön, röd och gul gelé i majonnäs. Och mittemot detta . underdjur lockade de läckert brun-stekta riporna, flankerade av stora silver-skålar med rykande sås och av fat med små runda potatisar, ärter och sylter.

Fruarna stodo lutade över smörgåsbordet och plockade till sig godsakerna på sina tallrikar, medan herrarna skålade med brännvinsglasen. De unga togo sig en bit här och en bit där, skrattande och pratande. För dem var icke maten bjudningens höjdpunkt. Man slog sig ned kring småborden. Men det var ett ständigt trippande fram och tillbaka till det dignande supébordet. Kinderna blevo högröda av värme, mat och vin. Skratten klingade. Prat och skämt flögo mellan borden.

Mary satt och log för sig själv och petade litet med silvergaffeln i maten. Nere vid bordsänden såg hon Jennys och studentens huvuden lutade tillsammans. Hon tyckte, att hon gjort ett riktigt stordåd, en tyngd hade lyftats från henne, och hon vände sig mot: sin granne för att prata. Hennes granne var mannen utan några vidare företräden.

— Å, är det du, Henrik? sade hon glatt.

Han betraktade henne noga med sin när-synta blick. Det har hänt henne något, tänkte han, och strax därpå: hon kanske har förlovat sig med den där rike mannen.

Men hennes andre beundrare satt vid ett annat bord. Han såg bara nacken av Mary, och hans ögon hade ett missnöjt uttryck. Vad var det med Mary? undrade han. För första gången hade hon mankerat honom vid supén. Det var inte något gott tecken.

Ja, Mary hade alldeles förbisett honom. Hade hon gjort det med mening? Hon, den försiktiga, den planerande, hon, som alltid tänkte på sin egen fördel? Kanske ville hon skjuta upp avgörandets stund. Kanske ville hon icke ge sig än, bara njuta av den lycka hon berett Jenny och hennes unge student. Men det där lilla sprattet hon spelat höken med de djärva ögonen gjorde henne bra glad, alltför glad, tyckte hon. Det var, som om hon samtidigt spelat sig själv något gott i händerna. Vad då?

Hon började skämta och prata med Henrik. Han såg misstänksamt på henne. Vad kom det åt den stolta Mary? En ny nyck? Ett begär att inge honom förhoppningar ochpina honom så länge som möjligt? Men han rycktes med. Hon var så betagande. Den lätta tyllen på hennes arm snuddade vid honom då hon böjde sig fram. En blomma från girlanden i hennes hår föll ned på hans servett. Hastigt stoppade han blomman i sin ficka. Han ville ha ett minne av henne från denna afton, då han fått sitta bredvid henne vid supén. Kanske var det den sista aftonen de skulle vara tillsammans.

Det hölls tal för värden vid efterrätten. Alla stodo med vinglasen i händerna. Henrik såg på Mary, men hennes blick sökte sig nedåt bordet, och åter lade han märke till hennes avbild, den där unga flickan med det lyckliga ansiktet.

— Se, där borta! Det är ju du själv, viskade han plötsligt.

Men då ryste Mary till, och leendet försvann från hennes ansikte.

Efter supén fick han henne i ett soffhörn för sig själv. Han serverade henne en kopp kaffe och spillde en droppe på hennes vita dräkt.— Det gör ingenting, sade hon sorgset.

Något i hennes röst grep honom, mer

än allt annat. Han lutade sig fram, så att han skymde henne för de andra, och såg upp i hennes ansikte.

— Vad är det, Mary? sade han.

— Den där unga flickan, som du såg, sade hon sakta, som talade hon till sig själv. Det är jag. Å, det är ingen annan än jag själv. Jag är ung. Jag är sjutton år, och hela livet har jag framför mig. Tänk, allt det där underbara, lockande och så avlägsna! Ännu fladdrar det framför mig som en fjäril. Det har icke ännu sänkt sig mot jorden och visat sig vara en flädermus med utspärrade klor, grå vingar och dödsångest i ögonen. Solen lyser, och lyckans fjäril fladdrar i ljuset.

Hennes röst var utan ironi. Bara sorgsen, oändligt sorgsen. Hans närsynta ögon fylldes av tårar.

— Det är bara en gång man är lycklig, sade hon, och det är då, när alltsammans ligger framför en, inhöljt i sol och loc-

kande blå skuggor. Sedan, hu! I kväll har jag sett min ungdom. I kväll är jag gammal, en gammal och trött kvinna.

Hon hade med ens lagt av sitt koketta sätt och sin spefulla, spirituella ton, som så ofta tjusat männen. Hon såg trött ut. Men mannen vid hennes sida som älskade henne fann henne just nu närmare sitt hjärta än någonsin. Hon var lik den unga flickan på ett sällsamt sätt, men hon var vackrare, som ett skört etsat glas är vackrare än en nymålad vas. Sådan hon satt där med ett litet besviket drag kring munnen och händerna knäppta över bröstet, såg hon visst ej så ung ut, som när han nyss sett henne föra sig i dansen med stolt höjt huvud. Men hon tillhörde honom mera nu än då. Till den andra kvinnan hade han ej vågat säga sin kärlek, men till denna kunde han det. När han viskat fram sin förklaring, satt hon tyst, alltjämt med händerna för bröstet.

Jag räddade Jenny undan höken, tänkte hon. Nu kommer turen till mig. Och med ett leende, som gjorde henne ung igen,vände hon sig till den man hennes hjärta i hemlighet älskat och gav honom sin hand, glömsk av alla beräknande planer. Musiken där inne i salen spelade upp, och åter strömmade paren ut, och Henrik och Mary gingo med de andra.

Men se, nu var det en gammal vals, som spelades. En melodi på en gång smäktande och sprittande av liv. Och knappt hade de första takterna manande ljudit, förrän man såg alla de gamla fruarna och herrarna oroligt och förväntansfullt röra sig fram mot salen. Ingen dansade. Parkettgolvet låg där blankt och skinande, speglande den stora kristallkronan i sin mitt.

Då bockade sig landshövdingen för en dam i skiftande sidenklänning och högt uppsatt hår, där en plym vajade och viftade, och i en stor sväng förde han henne ut på golvet. Handen tryckt stramt mot sidan! Ståtlig hållning! God fart! Så skall det dansas! Den gamla damens släp svängde ut som en väldig solfjäder, hennes kinder purprades, plymen nickade segerstolt. Vem kunde motstå? Ingen av de gamlaherrarna och damerna kunde det. Deras älskade dans var det. Den, som väckte minnen från forna baler, från en tid, som tycktes dem så mycket noblare och finare än den de nu levde i. Golvet gungade av alla de dansande. De unga trängdes uppåt väggarna, där de stodo småleende åt den yrsel, som gripit deras fäder och mödrar.

Men plötsligt tog Mary ett tag i Henriks arm. Där, mitt bland de dansande, gled ett ungt par in. De förde sig i ett slags behaglig bostonliknande vals, långsamt mitt bland de framrusande paren. Det var Jenny och den unge studenten, som i sin lycka icke kunnat hålla sig stilla. De sågo så lustigt unga ut bland vita hjässor och korpulenta liv i siden och brokad. Hon lutade sig lätt mot honom. Han böjde sig beskyddande över henne.

Och denna gång såg Mary framför sig sin ungdom, utan den starka känsla av bitterhet och förödmjukelse hon förut under aftonen erfarit. Den unga flickan hade,utan att hon själv vetat det, givit henne tillbaka en liten del av den lycka hon en gång hade ägt. Kanske skulle hon nu få behålla den? Och ofrivilligt lyfte hon handen, som om hon i luften, gungande av musik och dans, sökt fånga en oroligt fladdrande, skimrande fjäril.

Det var slut på festen hos landshövdingen. Fönster efter fönster blev mörkt. Och nu sken månen klart in genom rutorna från en tyst och stjärnbeströdd himmel. I ett rum, inne på en av smågatorna, satt en liten flicka yrvaken i sin säng. Hennes kinder voro röda, ögonen blänkte. Hon åt glass. Det var den snälla kokfrun, som från

landshövdingens bjudning burit hem litet glass i en bleckburk. Den lilla hade vaknat, då hennes mor talat ute i förstugan, och så hade hon fått glassen in på sängen. Vilken fest för barnet!

OMKRING GALLRET

I.

Fröken Signe Holm gick långsamt ned mot hospitalets stora gallergrindar. Luften kändes så besynnerlig mot ansiktet i dag. Hon hade varit ute flera gånger i sällskap med de andra patienterna, men det var som om hon inte riktigt kunnat inandas luften då. Hon drog ett djupt andetag och vände sig om och såg på hospitals-komplexet. Byggnaden låg där tung och väldig i den grå höstdagem. Hon betraktade den länge och tankfullt. Hon kände till det liv som levdes innanför de små fönsterrutorna, innanför de stängda dörrarna. Hon hade blivit friskskriven denna dag, men läkaren med de goda och vänliga ögonen hade icke med sin raskt raspande penna kunnat stryka ut hennes minnen.

Där funnos ju även minnen som hongärna ville ha kvar, icke alla voro fyllda av skräck. Någon hade smekt henne över håret då hon varit som mest förtvivlad, en hand som tvättrasor och grova borstar icke kunnat göra mindre mjuk hade glidit över hennes kind; någon hade då och då under nattens långa timmar lutat sig över henne, och hon mindes ansiktet, belyst av nattlampans sken. Den blå dräkten med det vita bröstförklädet hade blivit så kär för henne denna tid; när den skymtat i korridorens djup hade aldrig rösten, den där glada, uppmuntrande rösten, heller varit långt borta. Men det fanns andra minnen. Hon ryste till och började åter gå nedåt gången.

En av patienterna stod och väntade på henne där nere. Det var en gammal dam med en sorgsen, litet frånvarande blick i de bleka ögonen. Hon hade gått omkring i parken och sökt att få ihop en bukett av höstblommoma. Hon räckte fram dem: en frostbiten röd rosenknopp, några astrar med blombladen skrynkliga som silkespapper.— Adjö, fröken, sade hon. Tack för att ni varit snäll mot mig. Men, tilläde hon hastigt med munnen tätt intill den andras öra, akta er där ute! Människorna äro elaka... elaka! Näbbar och klor!

Och den gamla damen gjorde en grimas som uttryckte på en gång hat och fruktan.

Fröken Holm såg ned på kappsäcken som tyngde hennes arm och så ut genom gallergrindarna mot staden, som på avstånd stack upp sina vassa torn och gavlar. Det var som att ge sig ut på resa. Sitt lilla rum hade hon kvar där borta. Hon kunde nu efter månaders förlopp åter ta det i besittning, och sedan skulle hon väl få något arbete. Hon kände en häftig längtan efter det där rummet. Det var ändå hennes. Hon hade betalat för att få ha det kvar, ty hon hade ingen annan plats att ställa sina möbler, ensam som hon var.

— Adjö, sade hon raskt och lyfte med en överdrivet käck åtbörd upp den lilla kappsäcken.

Den gamla portvakten nickade vänligtåt henne och tog åt mössan till avskedshälsning. Han hade sett så många gå ut genom de där gallergrindarna och så många komma in: somliga skrikande och fäktande, andra hopsjunkna, med spöklika ansikten. Hans åliggande var endast att öppna och låsa igen — öppna och åter låsa igen; se till att ingen obehörig kom in och att ingen hemmahörande utan lov slapp ut. Genom honom måste de gå, både de kloka och de andra, och sysslan hade inbringat honom medaljen för trogen tjänst.

Då fröken Holm gått en bit vände hon sig om. Portvakten stod alltjämt kvar och bakom honom såg hon fortfarande den gamla grå damen. För denna patient representerade icke portvakten låset för friheten, utan en makt, som skyddande höll vakt över henne mot den onda världen där utanför. Men fröken Holm såg de första stadslyktoma lysa och skyndade bort.

Nu satt hon i spårvagnen. Den rasslade och pinglade och skakade, men gick långsamt, långsamt. Utanför tycktes också de grå husraderna skaka och darra likt enfantastisk långdans av krymplingar, och de infällda stora

butiksfönstren gåvo i en hastig överblick skymten av de utställda varorna, allt grant och lockande för ovana ögon, från rosblommiga sidentyger till röda äpplen och blåglänsande druvklasar. Fröken Holm förnam i ett ängslande tryck värmen i spårvagnen, kände ett knä mot sitt eget, en arm mot sin arm. Med valhänta fingrar fångade hon upp; mynten ur sin portmonnä och betalade kvittot.

Nu var hon alltså ute i världen! Människorna omkring henne visste inte varifrån hon kom och de hade aldrig hört knäppandet av en nyckel som vrids om i den dörr man sedan ej kan öppna. De voro fria varelser som gingo och kommo som de ville. Avundsvärda människor, som icke visste att de voro avundsvärda och icke kände någon tacksamhet över att de kunde stänga och öppna om sig själva.

Jag skall ha min egen nyckel! tänkte fröken Holm och kvävde skrattet som plötsligt bubblade i halsen, och med en känsla nästan liknande vällust föreställde hon sighur hon skulle sticka den där nyckeln i låset.

Nu började hon lyssna till konduktörens röst då han ropade ut hållplatserna:

— Tegelbacken! Drottninggatan! Gustav Adolfs torg!

De kända namnen väckte hågkomster. Hon såg för sin inre syn hur hon förr skyndat fram här. Hon hade alltid haft så bråttom. Till kontoret och från kontoret. Det arbetet hade hon ju mist nu. Men hon mindes också enstaka gånger när hon gjort sig god tid: vårdagar då himlen öppnat sin blekblå blomkalk över hennes huvud och luften dallrat av en spröd ton som när telefontrådar susa eller vattnet gnider sig mot kajernas slipade stenar.

Ett ansikte gled fram i minnet, där många ansikten trängdes, men hon ville icke se det. Hennes tankar gjorde ett hopp, och hon fann sig plötsligt ensam på ett overkligt torg. Allt på det torget var i oordning. Gatläggningens stenar höjde sig upp som om de varit av järn och en jätte-magnet farit över dem, men husen bågnadeså att skorstenarna krökte sig och hoppade bock över taken. Och mitt i alltsammans hörde hon en skarp visselsignal och ur mörkret dök något vänskapligt stort och pustande upp, och hon slöts skrikande i dess gap och kom först åter till besinning på hospitalet av morfinsprutans stickande knappnålssmärta. Hade det inte gått till så?

Fröken Holm såg sig hastigt omkring. Hon frös mitt i värmen, inpackad bland människor. Och med ett slags bitter humor tänkte hon på uttrycket i en besökandes ansikte en gång ute på sjukhuset då denna under samtalet med en anhörig blivit vittne till en annan patients plötsliga raserianfall. Hela yttervärldens konventionella fasa och ovilja hade genast efterträtt den mask av överseende, en smula dryg välvilja, som nyss förut stått att läsa i den fina främmande stadsdamens drag.

Skulle icke de här hyggliga människorna på ömse sidor om henne, som sågo ut som om de hela sitt liv ätit middag på bestämd tid och även tänkte göra det i dag, under-gå samma förändring, om de finge veta att en nyss utskriven hospitalspatient satt i samma vagn som de?

Fröken Holm vågade ej ge svar på sin egen tysta fråga. Men när hon stigit av spårvagnen och inne i den välkända farstun till det hus, där hon bodde, ett ögonblick med kappsäcken i handen lutade sig mot väggen hörde hon svaret olycksbådande slå som en sårad vinge mot sitt hjärta.

Hennes hyresvärdinna öppnade. Fröken Holm tyckte att hon såg tjockare ut än förr. Ögonen kommo icke rätt fram under de tunga ögonvalkarna, och när hon log, som nu, lade sig hakans veck fridfullt i dyningar ända ned till halsgropen.

— Välkommen, sade hon. Jag hörde av doktorn att fröken kunde väntas hem vilken dag som helst. Och hon vaggade in i korridoren och slog upp dörren till det rum efter vars lugn fröken Holm så ofta längtat.

— Och nu är fröken riktigt frisk, lovade mig doktorn, fortsatte värdinnan, i det hon beskäftigt rörde sig av och an i rummet— det var ju också hennes rum, hyresgästen hade det ju blott i andra hand.

Fröken Holm hörde knappast på henne. I en blick sög hon in sina gamla kära möbler och tavlor. Det föreföll henne som om möblerna haft ett mänskligt uttryck, vore mänskligare än den feta gumman, som om bukiga ytor loge och den breda soffan öppnat en moderlig famn. Men hennes värdinna gick oförtrutet på.

— Jemmeni då, så fröken ser ut, så mager och skranglig. Nog syns det att fröken varit sjuk. Men doktorn lovade mig ju att fröken nu är riktigt frisk igen.

Fröken Holm flyttade motvilligt ögonen från möblerna och mötte en nyfiken, närgånget vänlig blick. Den andra återkom oupphörligt till detta att »doktorn lovade». Hade hon kanske ej varit så villig att ta tillbaka sin forna hyresgäst?

— Det var väl otäckt där borta? sade hon, och blicken fortfor att granska och nagelfara. Jag ville ju resa dit ut och hälsa på fröken, men mina bekanta sade att mina nerver inte skulle tåla vid det. Ha! Ha!

9. — v. Krusenstierna, händelser på vägen. 129Att inte nerverna skulle tåla vid ett nervsjukhem !

Hon säger »nervsjukhem», men menar »dårhus», tänkte fröken Holm snabbt, och de där olycksbådande vingslagen hon känt i farstun blevo med ens till hennes eget hjärtas oroliga, fladdrande slag.

— Jag tror jag skall vila mig litet innan middagen, sade hon matt.

— Ja visst, för all del! Vi äta middag i vanlig tid. Det skall bli roligt att se fröken vid bordet igen. Där borta var det väl ej för fett?

Och hon dök ut genom dörren, vilkens öppning liksom vidgade sig för hennes svällda kroppshydda, för att smälta ihop igen då hon gått.

Fröken Holm undrade inom sig vad »där borta» väl tagit för dimensioner i hennes värdinnas fantasi. De vanliga falska eller överdrivna inspärrningshistorierna, tidningarnas rabalderspalter och feta rubriker, orediga eller alltför förbittrade patienters vittnesmål, besökandes smygande, rädda viskningar om vad som försiggick i det storahuset innanför gallergrindarna — kvävda skrik, som nådde utanför murarna, tilltogo i styrka och sände skräckrysningar ända in i märgen på hederliga medborgare ... Allt var ju så ägnat att skapa ohyggliga föreställningar och vrångbilder.

Och hon som kom därifrån måste ju själv omgivas av denna fatala atmosfär av vansinne, löjlighet och skräck.

II.

När fröken Holm en stund senare satt vid middagsbordet ångrade hon att hon ej i stället gått och lagt sig tidigt. På hospitalet åt man kväll så här dags. De stora runda brickorna med tenntallrikar och tennmuggar, som på den oroliga avdelningen ersatte porslin, buros just nu omkring. Hon tyckte sig känna mot sina läppar den halvt söta tennsmaken och se muggen, märkt av en annan patients tänder.

Det var många gäster vid bordet, ty värdinnan tog även emot en hel del som endast åto där. Några kände fröken Holmigen och nickade åt, andra voro nya för henne. Hon satt tyst och hörde dem tala om teatrar och biografer och kronprinsessan, allt i en brokig blandning, och hon observerade skyggt ett nytt snitt på ett par klänningar och uppfattade namnet på några romaner som man visst borde ha läst och ha något slags omdöme om. Fröken Holm hade så länge levat i en annan värld, där slika ting sågos ur annan synpunkt eller helt och hållet sågos förbi, där inbillningen som både skänkte iskyla och värme var det verkliga livets luft och där de kloka voro dockor som pladdrade dumheter och föllo sönder bara man tog på dem. Hon visste väl att hennes värld varit en galen värld med feltecknade proportioner, men hon kunde ändå icke värja sig för den tanken att människorna just nu omkring henne ej hade dragit slöjorna från livets hemliga verkstad — att de flögo omkring i en periferi, dit suset och lågorna från elden där mitt inne i cirkeln icke nådde.

Hon hade också ätit ensam så länge att hon nu kände sig helt tafatt vid middags-bordet, och hon hade nästan glömt bort hur man gjorde bruk av kniven, ty knivar äro farliga vapen i händerna på hospitalens patienter. I smyg såg hon ned på det vassa, stålblanka knivbladet, for över eggen med fingret, men kastade en skrämd blick omkring sig, som om hon varit orolig för upptäckt.

Nej, hon visste icke vad hon skulle svara en ung herre som frågade om hon föredrog de ryska skådespelarna framför de svenska. Hon »föredrog» ingenting. Med en liten darrning på rösten sade hon att hon länge varit borta från Stockholm. Han kunde ju icke av hennes svar förstå att hon varit på hospital, men hon tyckte sig se honom dölja ett leende i servetten.

Och så fick hon äntligen efter middagens slut fly in i sitt rum, där hon blev stående vid fönstret och såg nedåt den långa gatan, kantad av lyktrader. Hon betraktade husen, där våningar radades över våningar. Ur somliga fönster lyste det, andra lågo svarta, som om de haft något att dölja. Men från alla steg det ut en kyla som om fönsterrutorna endast varit infogade isstycken och som om de som bodde innanför dem andats med en andedräkt av is. Det for igenom fröken Holms huvud att hon väl nu skulle begagna sin frihet. Nyckeln låg ju där på skrivbordet. Men hon vågade icke, hon måste med en suck erkänna för sig själv att hon icke vågade. Skulle hon gå ut för att återigen möta människor, bli knuffad i spårvagnar, kanske sitta på en teater medan pjäsen trängdes bort från hennes uppmärksamhet av rädslan att hon icke skulle uppföra sig korrekt?

Men även här inne i rummet oroade henne tusen småsaker. Sängen skulle stå på ett särskilt sätt, hon måste flytta den litet från väggen. Nackspegeln låg och glänste i det elektriska ljuset, hon vände på den. Tavlan över byrån hängde snett, hon sköt litet på ramen, men strax därpå blev hon rädd att den skulle falla och lyfte ned den på golvet.

Hon var så van att ständigt ha vaksamma ögon riktade på sig att det kändes ängsligt att nu vara ensam. När hon väl lagt sigsåg hon något blänka i ljusstrimman som silade in från lyktan utanför fönstret. Det var nyckeln. Nyckeln till friheten, som nu var hennes. Och med en liten snyftning vände hon sig mot väggen för att slippa se den. Det är icke endast dörrar som kunna smälla i lås om friheten. Det finns människor som fast inga dörrar stänga deras väg känna sig som fångar, fängslade i sina egna tvångstankar, i sin egen fruktan, i rädslan för att de döda tingen skola sno sig till kedjor om deras fötter och de levande förgöra dem. Fröken Holm visste att hon hörde till dem, och den blänkande nyckeln påminde henne endast därom.

Mitt i natten vaknade hon av att det elektriska ljuset blixtrade till. Hon reste sig häftigt på armbågen. Framför henne stod en fet dam. Hennes breda fötter voro instuckna i tofflor och över det böljande nattlinnet hängde en skär penjoar i vida veck. Hon påminde om en väldig portion av barnens älsklingsefterrätt: änglamat, och fröken Holm gav henne en förfärad blick.— Å, sade värdinnan och lade handen mitt i den skälvande änglamaten, fröken skrek till . . . Jag blev så rädd — så här första natten!

Fröken Holm försäkrade att hon måste ha skrikit i sömnen, och ljuset släcktes åter och den skära synen försvann. Den unga kvinnan låg länge vaken, och med ett styng av saknad lyssnade hon ofrivilligt efter hospitalsvaktens trygga steg. Men hon hörde endast en och annan bil rulla förbi och en gång de högljudda rösterna från några nattvandrare.

III.

Fröken Holm stod i tamburen hos en rik änkefru och väntade på att jungfrun skulle anmäla henne. Värmen från en kamin snuddade milt vid hennes kläder, och det luktade svagt av kaffe. Inte den där brutala kaffelukten som kan stöta en då man stiger in i en fattig våning, utan endast en fin, doftande ånga, som olovligtsmugit sig ut genom draperiförhängda dörrar.

Fröken Holm trodde nu att det tröttsamma sökandet efter en plats var förbi. Under dagarna som gått efter hennes hemkomst hade behovet av ett ordnat arbete och därmed följande ekonomisk trygghet varit de tankar som alltmer uppfyllt henne. Först hade hon hört efter på sitt gamla kontor. Men där hade man skakat på huvudet och chefen hade antytt att kontorsarbetet nog ej vore bra för hennes nerver. Och hon hade icke insisterat. Man insisterar icke på något sådant, då man när som helst på dagen kan gripas för strupen av hågkomsten av ett kalt rum som genljudit av ens egna eller andras rop, eller när man på sina från tvätten komna kläder ser ett ditsytt rött märke,

vars siffror och bokstäver ingen annan än man själv kan tyda. Så hade hon sökt befattningen som sekreterare hos en bekant som en gång erbjudit henne den så snart den bara blev ledig. Den hade blivit ledig denna vecka. Men man hade tydligen änd-rat åsikt om hennes lämplighet för den, och icke heller nu kom en bön över hennes läppar.

Annonsen om platsen som sällskapsdam hade hon sett i en tidning. Föregående dag hade hon gått dit, och den rika änkefrun hade ej förefallit ogynnsamt stämd. I dag skulle hon få avgörande svar.

Jungfrun slog nu upp dörren till salongen. Fröken Holm steg in och såg framme vid ett litet bord sin änkefru och en annan yngre dam. De sutto vid halvtömda kaffekoppar. Man utbytte artiga hälsningar, och fröken Holms mod steg.

— Ja, sade änkefrun och gav den andra damen en blick, jag ringde till fröken Holms värdinna i går, man måste ju ha några upplysningar. Jag frågade om fröken var frisk, ni ser ju så klen ut, och hon svarade något svävande att ni hade haft ont i nerverna — varit bortskickad en tid — men jag fick ingen full klarhet. Förhåller det sig så?

Fröken Holm såg ned på mattans mönster. Hon visste med ens att de där tvådamerna måste ha gissat sig till sanningen av värdinnans undvikande svar. Det var som om de misstänksamt vädrat omkring henne. Måste då en hospitalspatient ovillkorligen vara ett vilddjur, ett monster som plötsligt skulle rusa upp och inta förvridna ställningar eller rytande kasta sig över anständiga människor? Det trodde man visst. Man var rädd att ta henne i sin tjänst.

Det blev inte något långt samtal inne i den vackra, av fin kultur präglade salongen, och när fröken Holm åter befann sig på gatan blev hon en lång stund stående framför ett bodfönster och blickade trött in i det utan att se någonting. Hon hade mist lusten att mera försöka få någon ny anställning. Kanske fanns det fördomsfria människor. Hon hade hört talas om att det fanns sådana, hon mindes icke nu i vilket sammanhang. Hon visste även att det inrättats en byrå som endast var till för att hjälpa och söka platser åt sådana som hon, doktorn hade till och med rått henne att gå dit, om hon ej kunde reda sig, menhon orkade icke. Hon var trött på världen utanför gallergrindarna.

Häftigt vände hon sig om och började betrakta människorna som skyndade förbi henne. Så beskäftiga! Så rödkindade! Det riktigt luktade stekos och regelbundna vanor om dem. Barnen voro bättre. De sökte nog apa efter de äldres rörelser och miner, men de misslyckades totalt. De tultade. De snubblade. De skrattade små hisnande skratt, om något var roligt, eller gräto högljutt, om något gick dem emot. Och i deras ögon lekte sagan, den stora tokiga och härliga sagan, som kan forma om alla världar i sin mjuka, rosenfärgade lera.

Fröken Holm började långsamt gå framåt, och så småningom blevo hennes steg bestämdare, som om hon nu funnit ett mål att vandra mot. Men hon vek icke av på sin egen gata, fastän nyckeln, den en gång så efterlängtade nyckeln, lätt tyngde hennes ficka, utan följde ett par spårvägs-skenor som ledde bort från stadens centrum, ut till det ställe där en vänlig portvakt låste upp tunga gallergrindar. Därvoro de ej rädda för henne, där voro de goda och uppmuntrande, där förstodo de att hennes sjukdom var liksom andra sjukdomar och icke ett brott för vars skull patienten borde mista sitt medborgerliga förtroende.

IV.

Inne i parken mötte fröken Holm flera patienter som hon kände igen. Ett stycke från de andra kom den gamla grå damen gående. Hon lyfte huvudet och såg på fröken Holm och ett litet vemodigt, igenkännande leende gled över hennes ansikte. I de breda trapporna kommo andra, följda av sjuksköterskor, och när fröken Holm satt i mottagningsrummet tyckte hon att dessa ansikten hon nyss mött smälte ihop till ett enda, ur vilket ett par ångestfyllda ögon blickade emot henne. Och i detta enda par ögon återfann hon all sin egen skräck för människorna där borta i den stora staden, all sin egen rädsla för etthemskt öde, all sin egen darrande vanmakt då hon försökte lossa den järnhand som kramade om hennes huvud. Men när hon forskade i dessa ögon var det som om hennes lidande smalt undan och inom henne blossade upp ett begär att hjälpa och förstå. Det begäret var

starkare än hennes rädsla. Och då hon stod inne i doktorns rum utbrast hon, och det kom som en brinnande bön:

— Låt mig lära mig att hjälpa! De äro mina bröder och systrar, mer än människorna utanför gallergrindarna!

Men doktorn med de goda och vänliga ögonen såg uppmärksamt på fröken Holm. Hennes kinder brunno. Hennes ögon glänste extatiskt.

— Jag tror, sade han långsamt, att fröken Holm fortfarande är litet obalanserad och i behov av ännu någon tids vila här hos oss. Fröken har visst ännu inte försonat sig med verkligheten.

Och han ringde upp till översköterskan och frågade om fröken Holms gamla rum var ledigt.

I.

Fröken Signe Holm gick långsamt ned mot hospitalets stora gallergrindar. Luften kändes så besynnerlig mot ansiktet i dag. Hon hade varit ute flera gånger i sällskap med de andra patienterna, men det var som om hon inte riktigt kunnat inandas luften då. Hon drog ett djupt andetag och vände sig om och såg på hospitals-komplexet. Byggnaden låg där tung och väldig i den grå höstdagem. Hon betraktade den länge och tankfullt. Hon kände till det liv som levdes innanför de små fönsterrutorna, innanför de stängda dörrarna. Hon hade blivit friskskriven denna dag, men läkaren med de goda och vänliga ögonen hade icke med sin raskt raspande penna kunnat stryka ut hennes minnen.

Där funnos ju även minnen som hongärna ville ha kvar, icke alla voro fyllda av skräck. Någon hade smekt henne över håret då hon varit som mest förtvivlad, en hand som tvättrasor och grova borstar icke kunnat göra mindre mjuk hade glidit över hennes kind; någon hade då och då under nattens långa timmar lutat sig över henne, och hon mindes ansiktet, belyst av nattlampans sken. Den blå dräkten med det vita bröstförklädet hade blivit så kär för henne denna tid; när den skymtat i korridorens djup hade aldrig rösten, den där glada, uppmuntrande rösten, heller varit långt borta. Men det fanns andra minnen. Hon ryste till och började åter gå nedåt gången.

En av patienterna stod och väntade på henne där nere. Det var en gammal dam med en sorgsen, litet frånvarande blick i de bleka ögonen. Hon hade gått omkring i parken och sökt att få ihop en bukett av höstblommoma. Hon räckte fram dem: en frostbiten röd rosenknopp, några astrar med blombladen skrynkliga som silkespapper.— Adjö, fröken, sade hon. Tack för att ni varit snäll mot mig. Men, tilläde hon hastigt med munnen tätt intill den andras öra, akta er där ute! Människorna äro elaka... elaka! Näbbar och klor!

Och den gamla damen gjorde en grimas som uttryckte på en gång hat och fruktan.

Fröken Holm såg ned på kappsäcken som tyngde hennes arm och så ut genom gallergrindarna mot staden, som på avstånd stack upp sina vassa torn och gavlar. Det var som att ge sig ut på resa. Sitt lilla rum hade hon kvar där borta. Hon kunde nu efter månaders förlopp åter ta det i besittning, och sedan skulle hon väl få något arbete. Hon kände en häftig längtan efter det där rummet. Det var ändå hennes. Hon hade betalat för att få ha det kvar, ty hon hade ingen annan plats att ställa sina möbler, ensam som hon var.

— Adjö, sade hon raskt och lyfte med en överdrivet käck åtbörd upp den lilla kappsäcken.

Den gamla portvakten nickade vänligtåt henne och tog åt mössan till avskedshälsning. Han hade sett så många gå ut genom de där gallergrindarna och så många komma in: somliga skrikande och fäktande, andra hopsjunkna, med spöklika ansikten. Hans åliggande var endast att öppna och låsa igen — öppna och åter låsa igen; se till att ingen obehörig kom in och att ingen hemmahörande utan lov slapp ut. Genom honom måste de gå, både de kloka och de andra, och sysslan hade inbringat honom medaljen för trogen tjänst.

Då fröken Holm gått en bit vände hon sig om. Portvakten stod alltjämt kvar och bakom honom såg hon fortfarande den gamla grå damen. För denna patient representerade icke portvakten låset för friheten, utan en makt, som skyddande höll vakt över henne mot den onda världen där utanför. Men fröken Holm såg de första stadslyktoma lysa och skyndade bort.

Nu satt hon i spårvagnen. Den rasslade och pinglade och skakade, men gick långsamt, långsamt. Utanför tycktes också de grå husraderna skaka och darra likt enfantastisk långdans av krymplingar, och de infällda stora butiksfönstren gåvo i en hastig överblick skymten av de utställda varorna, allt grant och lockande för ovana ögon, från rosblommiga sidentyger till röda äpplen och blåglänsande druvklasar. Fröken Holm förnam i ett ängslande tryck värmen i spårvagnen, kände ett knä mot sitt eget, en arm mot sin arm. Med valhänta fingrar fångade hon upp; mynten ur sin portmonnä och betalade kvittot.

Nu var hon alltså ute i världen! Människorna omkring henne visste inte varifrån hon kom och de hade aldrig hört knäppandet av en nyckel som vrids om i den dörr man sedan ej kan öppna. De voro fria varelser som gingo och kommo som de ville. Avundsvärda människor, som icke visste att de voro avundsvärda och icke kände någon tacksamhet över att de kunde stänga och öppna om sig själva.

Jag skall ha min egen nyckel! tänkte fröken Holm och kvävde skrattet som plötsligt bubblade i halsen, och med en känsla nästan liknande vällust föreställde hon sighur hon skulle sticka den där nyckeln i låset.

Nu började hon lyssna till konduktörens röst då han ropade ut hållplatserna:

— Tegelbacken! Drottninggatan! Gustav Adolfs torg!

De kända namnen väckte hågkomster. Hon såg för sin inre syn hur hon förr skyndat fram här. Hon hade alltid haft så bråttom. Till kontoret och från kontoret. Det arbetet hade hon ju mist nu. Men hon mindes också enstaka gånger när hon gjort sig god tid: vårdagar då himlen öppnat sin blekblå blomkalk över hennes huvud och luften dallrat av en spröd ton som när telefontrådar susa eller vattnet gnider sig mot kajernas slipade stenar.

Ett ansikte gled fram i minnet, där många ansikten trängdes, men hon ville icke se det. Hennes tankar gjorde ett hopp, och hon fann sig plötsligt ensam på ett overkligt torg. Allt på det torget var i oordning. Gatläggningens stenar höjde sig upp som om de varit av järn och en jätte-magnet farit över dem, men husen bågnadeså att skorstenarna krökte sig och hoppade bock över taken. Och mitt i alltsammans hörde hon en skarp visselsignal och ur mörkret dök något vänskapligt stort och pustande upp, och hon slöts skrikande i dess gap och kom först åter till besinning på hospitalet av morfinsprutans stickande knappnålssmärta. Hade det inte gått till så?

Fröken Holm såg sig hastigt omkring. Hon frös mitt i värmen, inpackad bland människor. Och med ett slags bitter humor tänkte hon på uttrycket i en besökandes ansikte en gång ute på sjukhuset då denna under samtalet med en anhörig blivit vittne till en annan patients plötsliga raserianfall. Hela yttervärldens konventionella fasa och ovilja hade genast efterträtt den mask av överseende, en smula dryg välvilja, som nyss förut stått att läsa i den fina främmande stadsdamens drag.

Skulle icke de här hyggliga människorna på ömse sidor om henne, som sågo ut som om de hela sitt liv ätit middag på bestämd tid och även tänkte göra det i dag, under-gå samma förändring, om de finge veta att en nyss utskriven hospitalspatient satt i samma vagn som de?

Fröken Holm vågade ej ge svar på sin egen tysta fråga. Men när hon stigit av spårvagnen och inne i den välkända farstun till det hus, där hon bodde, ett ögonblick med kappsäcken i handen lutade sig mot väggen hörde hon svaret olycksbådande slå som en sårad vinge mot sitt hjärta.

Hennes hyresvärdinna öppnade. Fröken Holm tyckte att hon såg tjockare ut än förr. Ögonen kommo icke rätt fram under de tunga ögonvalkarna, och när hon log, som nu, lade sig hakans veck fridfullt i dyningar ända ned till halsgropen.

— Välkommen, sade hon. Jag hörde av doktorn att fröken kunde väntas hem vilken dag som helst. Och hon vaggade in i korridoren och slog upp dörren till det rum efter vars lugn fröken Holm så ofta längtat.

— Och nu är fröken riktigt frisk, lovade mig doktorn, fortsatte värdinnan, i det hon beskäftigt rörde sig av och an i rummet— det var ju också hennes rum, hyresgästen hade det ju blott i andra hand.

Fröken Holm hörde knappast på henne. I en blick sög hon in sina gamla kära möbler och tavlor. Det föreföll

henne som om möblerna haft ett mänskligt uttryck, vore mänskligare än den feta gumman, som om bukiga ytor loge och den breda soffan öppnat en moderlig famn. Men hennes värdinna gick oförtrutet på.

— Jemmeni då, så fröken ser ut, så mager och skranglig. Nog syns det att fröken varit sjuk. Men doktorn lovade mig ju att fröken nu är riktigt frisk igen.

Fröken Holm flyttade motvilligt ögonen från möblerna och mötte en nyfiken, närgånget vänlig blick. Den andra återkom oupphörligt till detta att »doktorn lovade». Hade hon kanske ej varit så villig att ta tillbaka sin forna hyresgäst?

— Det var väl otäckt där borta? sade hon, och blicken fortfor att granska och nagelfara. Jag ville ju resa dit ut och hälsa på fröken, men mina bekanta sade att mina nerver inte skulle tåla vid det. Ha! Ha!

9. — v. Krusenstierna, händelser på vägen. 129Att inte nerverna skulle tåla vid ett nervsjukhem !

Hon säger »nervsjukhem», men menar »dårhus», tänkte fröken Holm snabbt, och de där olycksbådande vingslagen hon känt i farstun blevo med ens till hennes eget hjärtas oroliga, fladdrande slag.

— Jag tror jag skall vila mig litet innan middagen, sade hon matt.

— Ja visst, för all del! Vi äta middag i vanlig tid. Det skall bli roligt att se fröken vid bordet igen. Där borta var det väl ej för fett?

Och hon dök ut genom dörren, vilkens öppning liksom vidgade sig för hennes svällda kroppshydda, för att smälta ihop igen då hon gått.

Fröken Holm undrade inom sig vad »där borta» väl tagit för dimensioner i hennes värdinnas fantasi. De vanliga falska eller överdrivna inspärrningshistorierna, tidningarnas rabalderspalter och feta rubriker, orediga eller alltför förbittrade patienters vittnesmål, besökandes smygande, rädda viskningar om vad som försiggick i det storahuset innanför gallergrindarna — kvävda skrik, som nådde utanför murarna, tilltogo i styrka och sände skräckrysningar ända in i märgen på hederliga medborgare ... Allt var ju så ägnat att skapa ohyggliga föreställningar och vrångbilder.

Och hon som kom därifrån måste ju själv omgivas av denna fatala atmosfär av vansinne, löjlighet och skräck.

II.

När fröken Holm en stund senare satt vid middagsbordet ångrade hon att hon ej i stället gått och lagt sig tidigt. På hospitalet åt man kväll så här dags. De stora runda brickorna med tenntallrikar och tennmuggar, som på den oroliga avdelningen ersatte porslin, buros just nu omkring. Hon tyckte sig känna mot sina läppar den halvt söta tennsmaken och se muggen, märkt av en annan patients tänder.

Det var många gäster vid bordet, ty värdinnan tog även emot en hel del som endast åto där. Några kände fröken Holm huset innanför gallergrindarna — kvävda skrik, som nådde utanför murarna, tilltogo i styrka och sände skräckrysningar ända in i märgen på hederliga medborgare ... Allt var ju så ägnat att skapa ohyggliga föreställningar och vrångbilder.

Och hon som kom därifrån måste ju själv omgivas av denna fatala atmosfär av vansinne, löjlighet och skräck.

II.

När fröken Holm en stund senare satt vid middagsbordet ångrade hon att hon ej i stället gått och lagt sig tidigt. På hospitalet åt man kväll så här dags. De stora runda brickorna med tenntallrikar och tennmuggar, som på den oroliga avdelningen ersatte porslin, buros just nu omkring. Hon tyckte sig känna mot sina läppar den halvt söta tennsmaken och se muggen, märkt av en annan patients tänder.

Det var många gäster vid bordet, ty värdinnan tog även emot en hel del som endast åto där. Några kände fröken Holmigen och nickade åt, andra voro nya för henne. Hon satt tyst och hörde dem tala om teatrar och biografer och kronprinsessan, allt i en brokig blandning, och hon observerade skyggt ett nytt snitt på ett par klänningar och uppfattade namnet på några romaner som man visst borde ha läst och ha något slags omdöme om. Fröken Holm hade så länge levat i en annan värld, där slika ting sågos ur annan synpunkt eller helt och hållet sågos förbi, där inbillningen som både skänkte iskyla och värme var det verkliga livets luft och där de kloka voro dockor som pladdrade dumheter och föllo sönder bara man tog på dem. Hon visste väl att hennes värld varit en galen värld med feltecknade proportioner, men hon kunde ändå icke värja sig för den tanken att människorna just nu omkring henne ej hade dragit slöjorna från livets hemliga verkstad — att de flögo omkring i en periferi, dit suset och lågorna från elden där mitt inne i cirkeln icke nådde.

Hon hade också ätit ensam så länge att hon nu kände sig helt tafatt vid middags-bordet, och hon hade nästan glömt bort hur man gjorde bruk av kniven, ty knivar äro farliga vapen i händerna på hospitalens patienter. I smyg såg hon ned på det vassa, stålblanka knivbladet, for över eggen med fingret, men kastade en skrämd blick omkring sig, som om hon varit orolig för upptäckt.

Nej, hon visste icke vad hon skulle svara en ung herre som frågade om hon föredrog de ryska skådespelarna framför de svenska. Hon »föredrog» ingenting. Med en liten darrning på rösten sade hon att hon länge varit borta från Stockholm. Han kunde ju icke av hennes svar förstå att hon varit på hospital, men hon tyckte sig se honom dölja ett leende i servetten.

Och så fick hon äntligen efter middagens slut fly in i sitt rum, där hon blev stående vid fönstret och såg nedåt den långa gatan, kantad av lyktrader. Hon betraktade husen, där våningar radades över våningar. Ur somliga fönster lyste det, andra lågo svarta, som om de haft något att dölja. Men från alla steg det ut en kyla som om fönster-rutorna endast varit infogade isstycken och som om de som bodde innanför dem andats med en andedräkt av is. Det for igenom fröken Holms huvud att hon väl nu skulle begagna sin frihet. Nyckeln låg ju där på skrivbordet. Men hon vågade icke, hon måste med en suck erkänna för sig själv att hon icke vågade. Skulle hon gå ut för att återigen möta människor, bli knuffad i spårvagnar, kanske sitta på en teater medan pjäsen trängdes bort från hennes uppmärksamhet av rädslan att hon icke skulle uppföra sig korrekt?

Men även här inne i rummet oroade henne tusen småsaker. Sängen skulle stå på ett särskilt sätt, hon måste flytta den litet från väggen. Nackspegeln låg och glänste i det elektriska ljuset, hon vände på den. Tavlan över byrån hängde snett, hon sköt litet på ramen, men strax därpå blev hon rädd att den skulle falla och lyfte ned den på golvet.

Hon var så van att ständigt ha vaksamma ögon riktade på sig att det kändes ängsligt att nu vara ensam. När hon väl lagt sigsåg hon något blänka i ljusstrimman som silade in från lyktan utanför fönstret. Det var nyckeln. Nyckeln till friheten, som nu var hennes. Och med en liten snyftning vände hon sig mot väggen för att slippa se den. Det är icke endast dörrar som kunna smälla i lås om friheten. Det finns människor som fast inga dörrar stänga deras väg känna sig som fångar, fängslade i sina egna tvångstankar, i sin egen fruktan, i rädslan för att de döda tingen skola sno sig till kedjor om deras fötter och de levande förgöra dem. Fröken Holm visste att hon hörde till dem, och den blänkande nyckeln påminde henne endast därom.

Mitt i natten vaknade hon av att det elektriska ljuset blixtrade till. Hon reste sig häftigt på armbågen. Framför henne stod en fet dam. Hennes breda fötter voro instuckna i tofflor och över det böljande nattlinnet hängde en skär penjoar i vida veck. Hon påminde om en väldig portion av barnens älsklingsefterrätt: änglamat, och fröken Holm gav henne en förfärad blick.— Å, sade värdinnan och lade handen mitt i den skälvande änglamaten, fröken skrek till . . . Jag blev så rädd — så här första natten!

Fröken Holm försäkrade att hon måste ha skrikit i sömnen, och ljuset släcktes åter och den skära synen försvann. Den unga kvinnan låg länge vaken, och med ett styng av saknad lyssnade hon ofrivilligt efter hospitalsvaktens trygga steg. Men hon hörde endast en och annan bil rulla förbi och en gång de högljudda rösterna från några

nattvandrare.

III.

Fröken Holm stod i tamburen hos en rik änkefru och väntade på att jungfrun skulle anmäla henne. Värmen från en kamin snuddade milt vid hennes kläder, och det luktade svagt av kaffe. Inte den där brutala kaffelukten som kan stöta en då man stiger in i en fattig våning, utan endast en fin, doftande ånga, som olovligt — Å, sade värdinnan och lade handen mitt i den skälvande änglamaten, fröken skrek till . . . Jag blev så rädd — så här första natten!

Fröken Holm försäkrade att hon måste ha skrikit i sömnen, och ljuset släcktes åter och den skära synen försvann. Den unga kvinnan låg länge vaken, och med ett styng av saknad lyssnade hon ofrivilligt efter hospitalsvaktens trygga steg. Men hon hörde endast en och annan bil rulla förbi och en gång de högljudda rösterna från några nattvandrare.

III.

Fröken Holm stod i tamburen hos en rik änkefru och väntade på att jungfrun skulle anmäla henne. Värmen från en kamin snuddade milt vid hennes kläder, och det luktade svagt av kaffe. Inte den där brutala kaffelukten som kan stöta en då man stiger in i en fattig våning, utan endast en fin, doftande ånga, som olovligtsmugit sig ut genom draperiförhängda dörrar.

Fröken Holm trodde nu att det tröttsamma sökandet efter en plats var förbi. Under dagarna som gått efter hennes hemkomst hade behovet av ett ordnat arbete och därmed följande ekonomisk trygghet varit de tankar som alltmer uppfyllt henne. Först hade hon hört efter på sitt gamla kontor. Men där hade man skakat på huvudet och chefen hade antytt att kontorsarbetet nog ej vore bra för hennes nerver. Och hon hade icke insisterat. Man insisterar icke på något sådant, då man när som helst på dagen kan gripas för strupen av hågkomsten av ett kalt rum som genljudit av ens egna eller andras rop, eller när man på sina från tvätten komna kläder ser ett ditsytt rött märke, vars siffror och bokstäver ingen annan än man själv kan tyda. Så hade hon sökt befattningen som sekreterare hos en bekant som en gång erbjudit henne den så snart den bara blev ledig. Den hade blivit ledig denna vecka. Men man hade tydligen änd-rat åsikt om hennes lämplighet för den, och icke heller nu kom en bön över hennes läppar.

Annonsen om platsen som sällskapsdam hade hon sett i en tidning. Föregående dag hade hon gått dit, och den rika änkefrun hade ej förefallit ogynnsamt stämd. I dag skulle hon få avgörande svar.

Jungfrun slog nu upp dörren till salongen. Fröken Holm steg in och såg framme vid ett litet bord sin änkefru och en annan yngre dam. De sutto vid halvtömda kaffekoppar. Man utbytte artiga hälsningar, och fröken Holms mod steg.

— Ja, sade änkefrun och gav den andra damen en blick, jag ringde till fröken Holms värdinna i går, man måste ju ha några upplysningar. Jag frågade om fröken var frisk, ni ser ju så klen ut, och hon svarade något svävande att ni hade haft ont i nerverna — varit bortskickad en tid — men jag fick ingen full klarhet. Förhåller det sig så?

Fröken Holm såg ned på mattans mönster. Hon visste med ens att de där tvådamerna måste ha gissat sig till sanningen av värdinnans undvikande svar. Det var som om de misstänksamt vädrat omkring henne. Måste då en hospitalspatient ovillkorligen vara ett vilddjur, ett monster som plötsligt skulle rusa upp och inta förvridna ställningar eller rytande kasta sig över anständiga människor? Det trodde man visst. Man var rädd att ta henne i sin tjänst.

Det blev inte något långt samtal inne i den vackra, av fin kultur präglade salongen, och när fröken Holm åter befann sig på gatan blev hon en lång stund stående framför ett bodfönster och blickade trött in i det utan att se

någonting. Hon hade mist lusten att mera försöka få någon ny anställning. Kanske fanns det fördomsfria människor. Hon hade hört talas om att det fanns sådana, hon mindes icke nu i vilket sammanhang. Hon visste även att det inrättats en byrå som endast var till för att hjälpa och söka platser åt sådana som hon, doktorn hade till och med rått henne att gå dit, om hon ej kunde reda sig, menhon orkade icke. Hon var trött på världen utanför gallergrindarna.

Häftigt vände hon sig om och började betrakta människorna som skyndade förbi henne. Så beskäftiga! Så rödkindade! Det riktigt luktade stekos och regelbundna vanor om dem. Barnen voro bättre. De sökte nog apa efter de äldres rörelser och miner, men de misslyckades totalt. De tultade. De snubblade. De skrattade små hisnande skratt, om något var roligt, eller gräto högljutt, om något gick dem emot. Och i deras ögon lekte sagan, den stora tokiga och härliga sagan, som kan forma om alla världar i sin mjuka, rosenfärgade lera.

Fröken Holm började långsamt gå framåt, och så småningom blevo hennes steg bestämdare, som om hon nu funnit ett mål att vandra mot. Men hon vek icke av på sin egen gata, fastän nyckeln, den en gång så efterlängtade nyckeln, lätt tyngde hennes ficka, utan följde ett par spårvägs-skenor som ledde bort från stadens centrum, ut till det ställe där en vänlig portvakt låste upp tunga gallergrindar. Därvoro de ej rädda för henne, där voro de goda och uppmuntrande, där förstodo de att hennes sjukdom var liksom andra sjukdomar och icke ett brott för vars skull patienten borde mista sitt medborgerliga förtroende.

IV.

Inne i parken mötte fröken Holm flera patienter som hon kände igen. Ett stycke från de andra kom den gamla grå damen gående. Hon lyfte huvudet och såg på fröken Holm och ett litet vemodigt, igenkännande leende gled över hennes ansikte. I de breda trapporna kommo andra, följda av sjuksköterskor, och när fröken Holm satt i mottagningsrummet tyckte hon att dessa ansikten hon nyss mött smälte ihop till ett enda, ur vilket ett par ångestfyllda ögon blickade emot henne. Och i detta enda par ögon återfann hon all sin egen skräck för människorna där borta i den stora staden, all sin egen rädsla för ett voro de ej rädda för henne, där voro de goda och uppmuntrande, där förstodo de att hennes sjukdom var liksom andra sjukdomar och icke ett brott för vars skull patienten borde mista sitt medborgerliga förtroende.

IV.

Inne i parken mötte fröken Holm flera patienter som hon kände igen. Ett stycke från de andra kom den gamla grå damen gående. Hon lyfte huvudet och såg på fröken Holm och ett litet vemodigt, igenkännande leende gled över hennes ansikte. I de breda trapporna kommo andra, följda av sjuksköterskor, och när fröken Holm satt i mottagningsrummet tyckte hon att dessa ansikten hon nyss mött smälte ihop till ett enda, ur vilket ett par ångestfyllda ögon blickade emot henne. Och i detta enda par ögon återfann hon all sin egen skräck för människorna där borta i den stora staden, all sin egen rädsla för etthemskt öde, all sin egen darrande vanmakt då hon försökte lossa den järnhand som kramade om hennes huvud. Men när hon forskade i dessa ögon var det som om hennes lidande smalt undan och inom henne blossade upp ett begär att hjälpa och förstå. Det begäret var starkare än hennes rädsla. Och då hon stod inne i doktorns rum utbrast hon, och det kom som en brinnande bön:

— Låt mig lära mig att hjälpa! De äro mina bröder och systrar, mer än människorna utanför gallergrindarna!

Men doktorn med de goda och vänliga ögonen såg uppmärksamt på fröken Holm. Hennes kinder brunno. Hennes ögon glänste extatiskt.

— Jag tror, sade han långsamt, att fröken Holm fortfarande är litet obalanserad och i behov av ännu någon tids vila här hos oss. Fröken har visst ännu inte försonat sig med verkligheten.

Och han ringde upp till översköterskan och frågade om fröken Holms gamla rum var ledigt.

FIKON OCH DADLAR

Årets skörd av fikon och dadlar nu inkommen.Lewi & C: o.

Fru Ragnhild Sundling, som suttit och bläddrat i sin morgontidning, läste annonsen, som man läser de flesta annonser, så hörde hon upp att vända bladen och stirrade tankspritt på orden: Årets skörd av fikon och dadlar... Därpå såg hon ut genom fönstret och så åter ned i tidningen. Det snöade ute. Det var icke den muntra virvlande dans av flingor, som under vintern breder sin mjuka vithet över jorden, utan ett bedrövligt, tunt snöblandat regn, som knappast hinner ned, innan det smälter, och som på gator och torg blir liggande i en brun sörja bland de sista skrumpna löven, nedblåsta från frysande träd. Efter-sommarens strålande och septembers genomskinligt klara dagar hade, innan man visste eller kunde räkna ut hur fort det gått, glidit över i årets mörkaste tid.

10. — v. Krusenstierna, Händelser pä vägen. 145Fru Sundling stirrade ut genom fönstren. Rutorna voro blanka. De hade nyss putsats. En tumme, stor nog att kunna vara skurgummans, satt dock intryckt som ett sigill i ett hörn av glaset, men det var inte på detta fru Sundling såg. Genom snöfallet, förbi husen, som kring gården slöto en fast, brun mur, med utskjutande vindskupor och svarta skorstenar, tycktes hennes blickar förirra sig i ett avlägset fjärran. De sågo fikon och dadlar! Inte sådana i förpackningar eller stora lårar, o nej, men sådana som vaja från höga palmer och lysa violetta genom mörkt lövverk.

En gång då fru Sundling som nygift gjort sin stora och enda resa i utlandet, hade hon och hennes man hamnat i en av de små vita medelhavsstäderna. Där funnos gator kantade av dadelpalmer. Hon mindes dem, där hon nu satt vid det avdukade frukostbordet. Höga, smala, med kala stammar, som uppe i topparna buro sina blad som en smärt indian sin yviga huvudbonad av fjädrar. Och i trädgårdarna vid deras fötter blommade i furstlig prakt södernshela rikedom: rosorna, kaktusblommorna, den gula mimosan, den ljusa skära persiko-blomman... De vilade på stranden av det blå havet, som om de blivit hämtade upp ur dess hemlighetsfulla djup och sedan strötts omkring som smycken för att pryda de vita små husen, vilka människor uppfört.

När fru Sundling tänkte på detta fylldes hennes hjärta av en het längtan. Den fanns där alltid, glödande under alla vardagens bestyr och omsorger. Ibland flammade den till som nu. Då ville hon breda ut armarna och ödmjukt och darrande be om vingar för att kunna förena sig med den stora skaran av flyttfåglar, som varje höst drog ned till landet vid det blå vattnet. Men hon var intet bevingat väsen, hennes armar sutto fast vid en matronalik kropp, som passade att dväljas på jorden. Och när armarna nu sjönko ned utmed sidorna, tänkte hon med en smula löje på att hon var hustru till en pedantisk ämbetsman och mor till fyra barn, som stimmade i barnkammaren bredvid. Men från tidningsannonsen steg upp som en främmande fågels lockskri, blan-dande sig med affärernas rop om prima gödkalvstek, billiga stuvbitar och margarin.

— Vad skall det bli till middag?

Kokerskan stack in sitt huvud, som storstädningen till ära var ombundet med en rutig halsduk. En fuktig och rå skurluft strömmade in i det varma rummet.

— Kabeljopudding, svarade fru Sundling lakoniskt.

— Jaha, då så!

Den storrutiga halsduken var på väg att försvinna, men då ropade fru Sundling till:

— Nej, inte kabeljo! Jag är trött på kabeljo och köttbullar och puddingar med det stackars överblivna i. Kan inte Klara göra något extra i dag — något pikant och fint?

— Till skurgumman! sade Klara häpen.

— Jaså, ja det blir väl, som jag sagt då, suckade fru Sundling.

Barnen störtade in. Ett hade ett stort hål på en nylagad strumpa, ett hade klämt tummen, ett hade fått bakläxa i

skolan och ett hade slagit sönder mammas vas, som var ett minne.Fru Sundling steg upp. Hon gitte icke längre. Hon kände sig ond och elak, med våld fastskruvad i en infamt borgerlig miljö, där skurlukten och kabeljon blomstrade i stället för rosor och liljor. Hon gick ut i staden. Den bruna sörjan vätte hennes fötter och från bilarna stänkte skurar av smuts och olja på hennes kläder. Det skall väl så vara! tänkte hon och gav de förbiilande förkrossande blickar. Ur denna fördömda mark skola aldrig palmer spira!

Och hon fortsatte sin promenad utan mål, frysande, våt och så småningom hungrig. Alla dessa obehag tog hon som ett utmanande hån av denna värld, som icke visade henne glödande blommor och sköna utsikter, men fula hus och ruskiga interiörer. Hon vantrivdes i den. Plötsligt stannade hon. Vad sprang hon efter? Väl inte efter palmerna! Jo, borta vid horisonten såg hon dem alltjämt böja sina smidiga stammar i blåsten från havet. Visionen av dem, som trollats fram genom en liten annons, instucken bland alla andra annonser, hade drivit henne ut ur huset,piskande hennes sinnen till raseri mot allt, som omgav henne.

Någon gick i detsamma förbi henne, vände om och närmade sig på nytt.

— God dag, Ragnhild, sade en röst, som hon kände igen.

En av hennes gamla väninnor stod leende bredvid henne.

— Vad gör du i detta väder och i denna stadsdel? sade hon.

Ragnhild såg sig litet förlägen omkring.

— Jag vet inte, svarade hon.

Damen, som stod där, hade hon inte träffat på länge. De brukade nicka åt varandra, när de numera möttes, det var allt. Då båda voro unga flickor hade de varit intima, men åren hade skilt dem åt. De hade gift sig in i olika kretsar och flyttat till var sin stadsdel. Nu började de gå framåt gatan tillsammans. Fru Sundling gav den andra en blick. Hon var lång och blek. Ragnhild visste, att hon gift sig med en herre som hette Knibbel eller Knabbel. Något konstigt namn. Han var visst affärsman. Det hela lät förfärligt tråkigt.— Det var längesedan vi träffades, Vera, sade Ragnhild högt.

— Du är dig lik, svarade väninnan, bara litet, litet bredare.

— Mycket! mumlade Ragnhild. Och du är smalare!

— Ja, det är väl också allt, vad vi veta om varandra, svarade den andra snabbt. Vill du komma med upp och dricka en kopp kaffe? tilläde hon.

Den smala och den breda strävade uppför trapporna i ett av husen. Den smala stack in en nyckel i ett lås, och de stego in i en tambur, som tycktes inpyrd av matos, sådant, som lägrar sig som fett kring väggarna.

— Vill du inte ta av dig kappan? sade Vera.

Ragnhild hängde upp sin kappa över en stickad gul tröja. Hon kunde inte annat, ty alla krokar voro upptagna, därpå följde hon väninnan in i en liten sal, dit matoset också trängt. Utanför rutorna föll snön. På bordet låg en duk av rött kläde medfigurer på. Ohyggligt! tänkte Ragnhild. Här blir jag inte länge!

— Nu skall jag laga kaffet, sade Vera. Jag tror du behöver det. Du ser frusen ut.

— Har du ingen hjälp? frågade Ragnhild.

— Jag har haft förut, men nu har det gått så dåligt med min mans affärer. Jag får söka reda mig själv.

Hon försvann ett ögonblick in i ett rum. Det lät som om hon talat med någon, så kom hon ut igen och öppnade dörren till köket, och medan hon gick fram och tillbaka mellan köket och matsalen, vaksam på kaffet och hämtande koppar och skedar från salsskåpet, pratade hon. Ragnhild fann, att hon var lika öppenhjärtig som förr, då de, uppkrupna i ett soffhörn, förtrott varandra alla sina den tidens, ack, så inbillade bekymmer. Nu hade de blivit verkliga, åtminstone för väninnan. Det var affärerna, vilka voro dåliga, som hon nyss sagt.

— Min man och jag tala bara om pengar, pengar — pengar...De sista orden skrek hon ut, därför att hon måste rusa till köket och vrida ner gaslågan. Så kom hon fram i dörren igen.

— Vi tala om pengar, sade hon, men man ser inte mycket till dem. Har du märkt, vad den här runda slanten, som så lätt glider ur ens hand, har för en mystisk makt? Min man har blivit fången av den — och ju mer han grubblar över pengarna, ju snabbare rulla de i väg och ju dummare affärer gör han. Men de som gå med näsan i vädret och tänka på ingenting, på dem dråsar guldet ned. Det är sådana, som vinna högsta vinsten på lotteriet. Men inte vi — å nej, inte vi!

Kaffet var färdigt, och hon bar in den lilla brickan. Hon frågade om Ragnhilds egna förhållanden, och Ragnhild berättade om sin man och sina barn, halvt glömsk av att hon nyss sprungit ifrån dem i vredesmod och leda.

— Och du, sade Ragnhild, har du inga barn?

Den andra, som leende lyssnat till Ragnhilds berättelse, såg hastigt upp.— Jo, sade hon, och en skugga gled över hennes ansikte. Jag har ett. Det är över fyra år nu och sitter där inne, och hon pekade på en stängd dörr in till ett rum. Du tänker att det är så tyst. Ett barn brukar höras genom stängda dörrar. Antingen skriker det eller skrattar det och hamrar med små ostyriga fötter och händer mot väggen och golvet. Det brukar springa också med små, små steg, som sedan i all framtid, hur stort än barnet blir, skola ljuda i moderns hjärta. Men mitt barn är sjukt. Det är en liten flicka. Hon är lam, och hon säger så litet. Kom och se.

De gingo in i det andra rummet. I en säng och stödd mot kuddar satt en liten blek varelse med stora sorgsna ögon. Modem böjde sig över den lilla och pratade glatt med henne, och strax log hon. Men det var inte ett barns leende, flög det för Ragnhild, det var, som om en gammal fe lett.

Då de båda väninnorna kommo ut i salen igen, sutto de tysta. Ragnhild ville säga något. Den andra hade det svårt.Det rörde henne desto mera, som hon mindes henne som en ung och svärmisk flicka. Bordduken tycktes henne inte längre så ful. Hon hade inte heller lust att gå.

— Du undrar, kan jag förstå, över hur jag reder mig, sade Vera liksom svarande på Ragnhilds tysta frågor. Vill du höra det? Jag säger inte, att jag reder mig, ytligt sett reder jag mig väl inte bra alls, men jag har någonting, ser du, något, som är mitt eget.

Ragnhild såg det hemlighetsfulla leendet, som hon så väl kände igen från skymningsstundernas förtroliga småprat, och aktade sig väl för att fråga. Det där leendet brukade förr i världen betyda något fantastiskt, som Vera så gärna timrade upp i sitt huvud, redan förut fyllt av drömmar. Vad det än betydde, inte var det pengar, om vilka hon nyss förut så misstroget yttrat sig.

— Jag har något, sade hon, och åter for det hemlighetsfulla leendet över hennes ansikte. Det liksom tände ögonens nyss så slocknade blick. Det låter kanske dumt,när man talar om det. Jag har aldrig haft lust att tala om det för någon, inte förrän jag fick se ditt gamla kära ansikte, som erinrade mig om så mycket. Du kan inte tycka, att det bara är dumt, därtill känner du mig för väl, också nu, ty det är väl så att sådana vi äro som helt unga, sådana förbli vi hela livet, innerst inne alldeles oförändrade, vare sig vi sedan magra eller fetma eller få grå hårstrån. Minns du, att jag som ung flicka alltid önskade mig något ouppnåeligt, något vanvettigt, något bortom de blå bergen?

Jo, det mindes Ragnhild, och hon log däråt, ty den andras önskningar hade alltid väckt hennes egna.

— Det fortsatte sedan, sade Vera. Jag kunde aldrig sluta upp att önska. Och i början av mitt äktenskap sade jag det högt. Min man blev nedstämd av det. Han förstod ju inte denna fantasiens lek: att önska sig något och så liksom glömma bort, att man ville ha det, som om önskningen i sig själv vore nog. Då slutade jag att säga det högt. Men alla de där önsk-ningarna samlade sig inom mig. Så rymdes de icke längre. De blevo något självständigt, en flytande sagolik ö, som alltid höll sig i närheten av mig, en värld osynlig för andra, men där allt jag önskat var uppfyllt. Det är det jag menar med att jag har något eget, förstår du.

Ragnhild nickade. Hon såg glad ut. Hennes väninna gav henne en hastig blick.

— Jag ser, att du vet, vad det är. De flesta kvinnor ha en sådan ö, en oas dit de fly ur vardagligheter och svårigheter, vilka få deras fötter att klibba sig fast vid jorden som i dy. På min ö finns det inga penningbekymmer. Min mans fårade panna är utslätad och lillan springer omkring i små söta ljusblå skor och plockar blommor. Du hör, att mina önskningar inte längre sträcka sig bortom de blå bergen, de röra sig bland mera synliga, men kanske lika onåbara ting. Den där flytande ön hjälper mig. Den sänder sina ljusgröna reflexer ned över min vardagsvärld. Så är då icke allt så tröstlöst.

Ragnhild steg hastigt upp.— Jag måste gå hem, sade hon ivrigt och brådskande.

Vera såg förvånad ut.

— Vad nu då? Har jag tråkat ut dig?

— Ack nej, du enfaldiga svärmerska med din sagolika ö! Jag visste inte, att jag också hade en, förrän du började tala. I morse sprang jag min väg, trött på ungar och skurluft och alltsammans. Jag hade fått se en annons, en liten oskyldig annons, om årets dadlar och fikon. Strax stack mig en längtan efter fjärran länder. Jag tyckte, jag satt fast som i ett skruvstäd, och jag hatade till och med barnen, som verkligen bråkade mer än vanligt. Nu vet jag, att jag kan göra som du — jag låter dadelpalmerna fläkta över mitt eget lilla hem. Tanken är snabbare än vinden och ljuset. Du skall se att när jag kommer hem vaja redan palmer på min ö.

Ragnhild var på hemväg. Hon hade icke fått gå så snart. Nu var klockan mycket, och hon skyndade genom gatorna. Ännu föll snön, men lyktorna lyste och deras sken kom det grå diset att skimra. I trap-pan stötte Ragnhild på skurgumman, som nu hunnit dit i sin renlighetsiver.

— Säg mig, sade Ragnhild, och den lyf-tade skurborsten, som dröp av såpvatten, stannade på sin väg mot stengolvet. Vad önskar Karin sig?

— En korkmatta så jag slipper skura hemma, svarade den gamla tjocka gumman utan ett ögonblicks tvekan.

Ragnhild skrattade för sig själv, då hon fortsatte upp. Se, det var hennes sagolika ö, tänkte hon, där trampar hon omkring torrskodd, medan hon dag efter dag vadar i smutsigt vatten och såplödder över andras golv.

— Vad du ser strålande ut! sade Ragnhilds man en stund senare, då de satt sig till bords. Fyra par runda barnaögon följde faderns blick och stannade på Ragnhilds ansikte.

— Årets skörd av fikon och dadlar har nu kommit in! mumlade hon och tog för sig av kabeljopuddingen.

DET OMMÅLADE HUSET

I.

Thure Friis sträckte ut sig i sanden med blundande ögon. Det starka solskenet var bländande mot den blå havsytan och den vita stranden. Vattnet gungade in mot land. Det sorlade och sjöng milt och nynnande, och ljudet fyllde luften och brast sönder mot svalornas lustiga vin och småfåglarnas gälla kvitter bortifrån skogsdungen. Hela den lilla danska badortens societet var samlad vid vattnet. Man brydde sig inte mycket om det stora, oformliga badhuset. Unga flickor i eleganta baddräkter och med färgrika mössor på huvudena sprungo rätt ut i vattnet, som stänkte som glittrande regn omkring dem, andra sutto i sanden i sina långa badkappor medan deras kavaljerer halvlågo bredvid dem och pratade.Thure Friis hade nu tillhört detta sällskap en lång tid, och sorglösheten i flickornas skratt och lättjan som tycktes fladdra i luften hade även smittat honom, så att han nästan glömt att på andra sidan Sundet stod ett brett skrivbord i en tråkig kontorslokal i en tråkig stad och väntade på honom. Det hade även förefallit honom som om han glömt allt annat som hade förbindelse med hans forna liv, glömt det ända till i går afton!

Han vände litet på sig där han låg utsträckt. Solen brände så hett och bakom ögonlocken dansade röda och blå små punkter. Någon skrattade en bit ifrån honom, och ögonblickligen blev det till en hel kaskad av glada skrattsalvor. Men han lyssnade till vattnet som ihärdigt och entonigt sorlade mot sand och stenar.

I går kväll ja! Han hade kommit gående från den lilla byn ut mot hotellet. Det var redan skumt, och han gick och snubblade mot gatans kullerstenar. Den där lukten av tång och tjära och salt, som han älskade, slog emot honom från havet, och mellande grå molntapparna som flögo över himlen skymtade han stora, glimmande stjärnor, som gömde sig och åter stucko fram, som om valvet över hans huvud varit en väldig svängande badparasoll, vilken lät stjärnor och moln evigt dansa runt med allt starkare fart. Han var helt nära hotellet då porten slogs upp och ljuset därinifrån plötsligt strömmade ut på gatan, medan en dansmelodi hoppade i glatt staccato över kullerstenarna. Ofrivilligt tog han ett par steg in i skuggan vid planket på andra sidan gatan.

En herre och en dam kommo ut och gingo långsamt förbi honom. Herrn kände han igen. Han hade sett honom ett par-gånger i matsalen, och hon — hon var Sonja! Hur sagolikt, hur otroligt det än föreföll honom så var det ändå hon. Han kunde icke misstaga sig på detta blonda hår, på ansiktets linjer, på hela hållningen. Utan att han velat det hade han gjort en häftig rörelse, och hon hade vänt sig mot honom, som hon dock i mörkret icke hade igenkänt, och så hade hon liksom om honblivit rädd lagt sin arm i den där mannens.

Ett ögonblick svängde den stora him-melsparasollen med sådan häftighet att han vacklade tillbaka mot planket, och när han åter steg fram på gatan hade de andra kommit utom synhåll. Då hade han gått rätt upp till sitt rum och öppnat fönstret åt havet på vid gavel. Och där hade han länge blivit stående. Och slutligen, oemotståndligt, hade två ord som han ej sagt på mycket länge brutit sig fram... Det sjungande havet sög dem till sig och kastade dem åter upp mot hans fönster:

— Min hustru! Min hustru!

Han hade icke sett henne på ett par år, och han hade ej haft för avsikt att mera återse henne. De hade skilts som två, vilka aldrig mer skola mötas, och så stiger hon plötsligt ut på hotellets trappa och går förbi honom med en annan man. Hon hade till och med stuckit sin arm under den där mannens.

Han hade inte kunnat förmå sig till att gå ned och äta kväll. Han kunde intemöta henne där i det skarpa elektriska ljuset. Han visste inte om han kunde möta henne alls ännu. Vad skulle hon säga när de träffades? Hur skulle hon se ut? Han mindes så väl den där rodnaden som brukade bölja fram över hennes bleka ansikte, då något oväntat hände henne.

Men i dag vid frukosten hade de hälsat på varandra. Hon hade sitt bord helt nära hans vid det stora verandafönstret med utsikt över havet. Alldeles som han hade tänkt sig det hade hon rodnat, men rodnaden hade hastigt sjunkit tillbaka och lämnat henne blek.

Han vände otåligt på sig som om tankarna ej lämnat honom någon ro, men så skrattade han plötsligt ofrivilligt.

Varför skola alla små detaljer från ett dagligt samliv så inpränta sig i ens minne att de där småsakerna äro det första man ser efter då man än en gång råkas? Han hade suttit och väntat på om hon skulle knacka sönder sitt ägg och ej som andra skära av toppen med knivspetsen. Hon hade alltid brukat göra så förr: knacka sönderägget och helt varsamt lossa litet av det knäckta skalet med fingrarna. Nu gjorde hon det också! Han hade dragit en suck av lättnad som om han nyss förut varit orolig för att hon på något sätt skulle förändrats. Så var det hennes sätt att servera sig kaffe. Hon brukade slå i grädden innan hon hällde i kaffet. Han mindes att hon sagt att hon börjat därmed en gång på skämt och sedan fortsatt därför att hon tyckte det var gott. Så ofta han skrattat däråt, och så många gånger han försökt narra henne att glömma sin lilla vana genom att själv servera henne kaffe... Han hade tagit en tidning för att hon ej skulle se att han spionerade på henne, men över dess kant hade han noga följt med varje hennes rörelse. Nu slog hon i grädden!

— Precis som förr, mumlade han och glömde sitt eget kallnande kaffe.

Strax därpå hade den där andre kommit fram till hennes bord och stannat och pratat, som om han haft rätt därtill.

Thure Friis vände häftigt bladen i sin tidning.

Hon är ju alldeles för ung, hade hanförtrytsamt tänkt, hon borde ha en man som skyddade henne från sådana där spolingar, när hon inte kan det själv.

Men så hade det paradoxala i hans tankegång slagit honom. Det var ju han, som var eller borde vara hennes man, och nu satt han här och tittade i smyg på henne bakom en tidning.

Han reste sig och gick mot badhuset för att klä sig. Tanklöst lät han blicken glida över de badande damerna. Så stannade han plötsligt. Sonja gick ut i vattnet . . .

Strax därpå stötte han emot den andre i badhusdörren. Han, hade en kraftig, fyrkantig haka och en energisk blick, som tycktes tyda på att han var van att driva sin vilja igenom.

Friis lämnade tyst plats åt honom att gå förbi.

II.

Samma eftermiddag möttes de på skogspromenaden. Sonja hade ett ljusblått parasoll, och han såg det på långt håll. Honhade haft ett liknande en gång förr i världen. Strax efter henne kom hennes kavaljer: samme man han nu sett så många gånger. Själv gick Thure med en ganska täck ung flicka, som förgäves försökte utfundera varför han i dag var så fåordig.

Den unga flickan hade lärt känna Sonja kvällen förut, och hon stannade artigt för att presentera. Och så kom det sig att Thure Friis och Sonja Barck för andra gången i sitt liv blevo presenterade för varandra.

Han visste att hon tagit tillbaka sitt flicknamn, och han tyckte att åren gledo undan och att han åter stod och bugade sig för den där unga flickan hon en gång varit, då han nu igen hörde hennes gamla namn uttalas. Men strax därpå då de följdes åt på stigen intogo åren åter långsamt sin plats. Han visste det. De måste räknas med, de där åren, under vilka den unga flickan varit hans hustru.

Hon gick och såg på honom från sidan. Ja, han var sig lik, ändå. till den där lilla virveln i håret, som de med förenade kraf-ter aldrig kunde förmå att ligga slät. Det förvånade henne att han var sig så lik. Hon tyckte att den långa tid de varit skildla åt borde ha förändrat honom, åtminstone litet. Men där han gick bredvid henne föreföll det henne som om han bara varit borta ett ögonblick och så åter intagit sin plats vid hennes sida.

Ofrivilligt rättade hon sina steg efter hans. Hon log. Så lätt det gick! Han hade ett sätt att svänga litet med ena armen, som förr retat henne. Nu tyckte hon att det såg käckt och trevligt ut. Men hon kunde inte hitta på något att säga. De andra, som ingenting anade, gingo tätt bakom så att hon omöjligt kunde säga du till honom. Men så började hon:

— Är ni bosatt i Danmark?

Han såg hastigt på henne, men den lilla allvarsamma profilen under stråhatten sade honom ingenting.

— Nej, svarade han dröjande. Jag bor i en liten stad på andra sidan. Där borta — han pekade åt Sundet till. Det är förresten en rätt vacker stad, tilläde han och log.

— Nej, berätta! sade hon.

Åter sökte han förvissa sig om hon skämtade eller inte, men hon behagade ej vända ansiktet mot honom. Så förstod han. Hon ville veta något om staden, deras stad.. Hon hade ju inte sett den på så länge. Bakom sig hörde han de andras fotsteg och prat, men han tänkte för sig själv att den där fyrkantige herrn, Henderson hette han visst, inte skulle få komma fram än.

— Den var vackrare förr, sade han. Nu det senaste året ha de byggt upp stora hus kring det lilla torget, som förut var riktigt idylliskt. Det är skada! Men, fortsatte han hastigt som ville han trösta henne, på andra håll ha de i

gengäld rivit. Mitt framför mina fönster stod ett gammalt ruckel. Nu är det borta och i stället har jag fått en fin plantering att titta på.

— Då ha de väl höjt hyran? sade hon tankfullt bekymrad.

Han log ett nästan lättsinnigt löje.

— Jo, det vill jag lova! sade han.Ack, du lilla! tänkte han rörd, du skulle bara veta hur jag fört kassabok sedan du for!

Han mindes hur hon brukat se igenom deras räkenskaper och hur förnumstigt hon räknat och lagt ihop, medan hon rynkat ögonbrynen och sugit på blyertspennan, och när det fattats någon summa hade hon med ogillande min skrivit dit »diverse» med sin prydliga, runda flickstil.

— Men nu ha de målat hela huset gult med gröna fönsterlister, tilläde han.

— Jaså, sade hon kort, i en ton som med ens lät helt reserverad.

Han skrattade högt. Det var tydligt att hon inte gillade den där ommålningen. Men så suckade han. Nu kunde han inte komma ihåg något mera märkvärdigt som hänt i staden, och herr Henderson skulle strax rycka in.

Parasollen kastade ett blekt, blått skimmer över hennes ansikte. Han visste det utan att han behövde se på henne. Det där skimret, som gav hennes ögon en mystisk glans, hade en gång förr tjusat honom.Det hade varit en sådan här sensommardag då också. Men då lågo åren, som nu gått förbi, framför dem i stället för bakom dem, och de hade ej haft en aning om vad dte där åren skulle föra med sig.

Nej, nu kunde han inte låta bli att se på henne. Hon smålog. Det retade honom en smula att hon föreföll så oberörd. Var då det enda som kunde väcka hennes intresse det där gamla huset som man målat om? Det irriterade honom även att Henderson följde dem i hälarna. Förr hade det aldrig funnits någon Henderson. Nu hann Henderson upp dem.

— Vi skulle ju gå ut på hamnpiren, sade Henderson och såg förebrående på Sonja.

— O, ja visst! utbrast hon, då kanske vi inte få sällskap längre, herr Friis!

Det blå skimret sam kring hennes ögon, och en solstråle som listat sig fram mellan bokarnas löv darrade oroligt på hennes vita klänning.

— Adjö — så länge, sade hon och räckte sin förre man sin hand, och Thure Friis tog de sista orden som ett slags löfte.

III.

De träffades var dag. De kunde inte undgå det eftersom ingen av dem reste och eftersom badorten var så liten. Och ingen av dem ville resa! Det var något som höll dem kvar. Detta något sysselsatte dem båda lika livligt. Det band deras tankar och kom dem att le mitt i ett alldagligt samtal. Det var minnena, deras gemensamma egendom.

Det föreföll henne som om detta blå, glittrande vatten, som även sköljde den lilla stadens kajer där borta, förde med sig minnena därifrån — som om vågorna viskade hennes öron fulla med dem. Hon hade kommit till badorten för Hendersons skull. Hon hade nästan beslutat sig för att gifta sig med honom. Han brukade tala med henne om framtiden. Framtiden var hans. Han tecknade den för henne i djärva drag, övertygad om att hon som han måste ryckas med därav. Hon log endast och sade: »Framtiden?» på ett från-varande, undrande sätt, som om hon ej förstått.

Framtiden, vad var det? Ett vitt dis i fjärran, som vek undan för alla ivriga försök att dra upp konturer i dess lösa massa. Men det förflutna var intet dis! Det förflutna var fyllt av de underbaraste ting som voro hennes — hennes! Där funnos så verkliga saker som frukostbord och blommor och rum. Där fanns en gestalt också, som rörde sig i

de där rummen, och där funnos ord, smeksamt framviskade ord, och smekningar, ännu verkligare smekningar!

Allt detta betydde just nu mycket mera för henne än den energiska hand som sökte teckna upp framtidens linjer.

IV.

Det var en liten lustig biograflokal, och det var badortens enda. Salen var icke stor, och där funnos inga målningar på väggarna. Men taket var kupolformat, och där högt uppe hade ett svalpar byggt sig ett bo.Mellan varje akt, då lokalen upplystes av ett vitt, blackt ljus, hördes det välkända vinandet av svalvingar, och de två svalorna jagade varandra över människornas huvuden. Deras skuggor bildade ett fantastiskt japa-neseri mot de kalkvita väggarna och deras vinande skar som knivar genom den tjocka luften.

Orkestern var det inte mycket bevänt med. Framme vid duken stod ett piano och på detta piano frambringades ett skrällande oljud under den unge pianistens fingrar. Oljudet överröstades endast då och då av själva kinematografapparaten, som väsnades på motsatta sidan av rummet som om ett tiotal bikupor blivit insatta bakom den lilla fyrkantiga öppningen.

Varje kväll strömmade det dock folk till biografen. Det var ej själva ortsbefolkningen, utan badgästerna, som nu, då sommaren började lida mot sitt slut och aftnarna blevo allt mörkare, på detta sätt sökte förströelse. Man skrattade åt pianistynglingen, som rasande hamrade löst på pianot, skrattade åt surret från den fyr-

kantiga öppningen, skrattade åt konfektpojkens gälla rop och svalornas vin. Men när det blev svart i rummet och när där framme över den vita duken den ena scenen efter den andra drog förbi i ett forcerat, nervöst tempo, då sökte händer i smyg varandra och vilade trygga hos varandra i biograflokalernas korta kärleksnatt till dess ljuset åter strålade upp och svalorna började sin glada lek.

Thure Friis och Sonja Barck hade en kväll hamnat där inne tillsammans med herr Henderson och den där unga flickan.

När de första bilderna rullade upp, åtföljda av sin text, böjde sig Sonja fram och viskade:

— Skall jag läsa texten — som förr i världen?

Hon hade inte glömt det heller. Han blev så glad att han velat kasta hatten upp mot svalboet.

Där borta i den lilla staden fanns varken konserthus eller teater, men ibland hade de som nu gått på en biograf, och eftersom han var litet närsynt brukade honläsa upp texten, så lågt att endast han kunde uppfatta det. Han hade ibland glömt bort bilderna för att lyssna till hennes röst och glädja sig åt hennes närhet.

Det gick så nu också. Han brydde sig knappast om att se på hjältinnans sköna ansikte eller följa med hjältens bravader. Han hörde hennes röst lågt framsäga de banala meningarna och han fattade ej ens de enkla orden. Han tyckte, där han satt i mörkret, att hon viskade fram deras egen historia. Hennes axel snuddade lätt vid hans, en flik av hennes tunna sommarklänning gled mot hans knä. Och hennes röst frammanade bilder för hans inre syn. De voro kanske inte så händelserika eller så praktfulla som de på duken där framme. De visade ingen hjältemodig handling. Han hade inte ens räddat sin älskade ur döds-fara, som filmens hjälte excellerade i, inte heller hade han för hennes skull mitt i natten hasat sig uppför en stupränna, och han hade aldrig känt sig frestad att tömma någon flaska på vilken en dödskalle grinade. Nej, men där fanns annat!Där var en brasa, som kastade sitt varma skimmer över ett vitmöblerat rum, och vid brasan satt han själv, hjälten i detta hemmets skådespel. Han bara satt där och såg in i lågorna, och efter ett ögonblick öppnades dörren och hans hustru kom in i en röd klänning. Hon tog hans huvud mellan sina händer och kysste det. Så enkelt! Men det var han och Sonja. Vad han hade längtat efter de där brasstunderna sedan! Så ofta han vänt sig om i stolen då någon gått i dörren och han tyckt sig skymta en röd klänning, och för varje gång hade han blivit lika besviken.

Nu var rummet upplyst. Nu satt hans unga hustru vid flygeln. Vad spelade hon? Han mindes ej. Det lät som böljeslag.

Nu sken månen in i deras sovrum på hennes sovande ansikte. Det blonda håret låg utbrett över kudden, ögonfransarna släpade mot kinden.

Ingenting annat! Bara två människor innanför ett hems skyddande väggar. Så enformigt! Hade de tröttnat eller hade de bara trott att de tröttnat?

ISOLjuset tändes plötsligt i salen. Det var mellanakt. Han såg sig omkring på människorna. Hans blick gled över Sonjas klänning, som låg mot hans knä. Det var som om den där fliken varit en länk som bundit dem samman. Förstod hon att den måste vara det? Åter släcktes ljuset och den låga rösten började på nytt.

V.

Det är inte så lätt att första gången framställa ett frieri, men att komma med det för andra gången förefaller nästan omöjligt. Åtminstone föreföll det Thure Friis så. Han gick och upprepade för sig själv alla möjliga vändningar.

— Vill du-------? Tycker du inte------?

Skulle vi inte kunna------?

Lika tokiga allesammans! Sonja måste ju förstå, men hon hjälpte honom inte. Det skulle för övrigt inte varit likt henne. Nej, han måste reda sig själv.

Det värsta var dock att han misstänkteatt den där pojken med den fyrkantiga hakan gick och vände på samma meningar:

— Vill du-------? Tycker du inte-------?

Skulle vi inte kunna------?

Det var som om de där orden korsat varandra i luften bara de två männen sågo på varandra.

Och Sonja log.

Thure Friis och hon dansade med varandra i hotellets balsal. De gingo utmed stranden, och Sonja brukade plocka snäckskal, medan hennes ljusa klänning mjukt böljade omkring henne för varje gång hon böjde sig ned. De promenerade i skogen ... Men herr Henderson dök ständigt fram. Friis började hata honom.

Det var vackra, varma dagar. Havet och himlen smälte samman i blått och blått, och solen kastade en glans av guld och vitt över allting.

En förmiddag kom Thure Friis ned mot ångbåtsplatsen. På vägen mötte han herr Henderson. Han såg så ledsen ut att Friis för första gången kände sig nästan vänligtstämd mot honom, men samtidigt uppfylldes han av glädje.

Vill du? Tycker du inte? Skulle vi inte kunna? sjöng det inom honom, och han tyckte att orden togo form och seglade som små lustjakter ut på det blå havet.

Sonja stod vid bryggan, stödd mot räcket. Hon såg tankfull ut. Nyss hade hon sökt förklara för sin tillbedjare att framtiden var ingenting i jämförelse med en del alldagliga händelser som utspelats i några rum i ett nu avskyvärt ommålat hus i en småstad.

Då Thure Friis kom fram log hon mot honom. Det var det där leendet som plötsligt gjorde honom modig. Men han sade ingenting av det han tänkt. Båda stodo tysta och betraktade ångbåten.

— Bryr du dig mycket om att det blivit ommålat så där? frågade han plötsligt, och med »det» menade han dieras gamla hus.

— Å nej, det gör väl inte så mycket, sade hon långsamt.En stund senare, då de från stranden sågo ångbåten styra ut på havet, visste de båda att de med nästa lägenhet skulle följa med till den lilla staden på andra sidan Sundet.

I.

Thure Friis sträckte ut sig i sanden med blundande ögon. Det starka solskenet var bländande mot den blå havsytan och den vita stranden. Vattnet gungade in mot land. Det sorlade och sjöng milt och nynnande, och ljudet fyllde luften och brast sönder mot svalornas lustiga vin och småfåglarnas gälla kvitter bortifrån skogsdungen. Hela den lilla danska badortens societet var samlad vid vattnet. Man brydde sig inte mycket om det stora, oformliga badhuset. Unga flickor i eleganta baddräkter och med färgrika mössor på huvudena sprungo rätt ut i vattnet, som stänkte som glittrande regn omkring dem, andra sutto i sanden i sina långa badkappor medan deras kavaljerer halvlågo bredvid dem och pratade.Thure Friis hade nu tillhört detta sällskap en lång tid, och sorglösheten i flickornas skratt och lättjan som tycktes fladdra i luften hade även smittat honom, så att han nästan glömt att på andra sidan Sundet stod ett brett skrivbord i en tråkig kontorslokal i en tråkig stad och väntade på honom. Det hade även förefallit honom som om han glömt allt annat som hade förbindelse med hans forna liv, glömt det ända till i går afton!

Han vände litet på sig där han låg utsträckt. Solen brände så hett och bakom ögonlocken dansade röda och blå små punkter. Någon skrattade en bit ifrån honom, och ögonblickligen blev det till en hel kaskad av glada skrattsalvor. Men han lyssnade till vattnet som ihärdigt och entonigt sorlade mot sand och stenar.

I går kväll ja! Han hade kommit gående från den lilla byn ut mot hotellet. Det var redan skumt, och han gick och snubblade mot gatans kullerstenar. Den där lukten av tång och tjära och salt, som han älskade, slog emot honom från havet, och mellande grå molntapparna som flögo över himlen skymtade han stora, glimmande stjärnor, som gömde sig och åter stucko fram, som om valvet över hans huvud varit en väldig svängande badparasoll, vilken lät stjärnor och moln evigt dansa runt med allt starkare fart. Han var helt nära hotellet då porten slogs upp och ljuset därinifrån plötsligt strömmade ut på gatan, medan en dansmelodi hoppade i glatt staccato över kullerstenarna. Ofrivilligt tog han ett par steg in i skuggan vid planket på andra sidan gatan.

En herre och en dam kommo ut och gingo långsamt förbi honom. Herrn kände han igen. Han hade sett honom ett par-gånger i matsalen, och hon — hon var Sonja! Hur sagolikt, hur otroligt det än föreföll honom så var det ändå hon. Han kunde icke misstaga sig på detta blonda hår, på ansiktets linjer, på hela hållningen. Utan att han velat det hade han gjort en häftig rörelse, och hon hade vänt sig mot honom, som hon dock i mörkret icke hade igenkänt, och så hade hon liksom om honblivit rädd lagt sin arm i den där mannens.

Ett ögonblick svängde den stora him-melsparasollen med sådan häftighet att han vacklade tillbaka mot planket, och när han åter steg fram på gatan hade de andra kommit utom synhåll. Då hade han gått rätt upp till sitt rum och öppnat fönstret åt havet på vid gavel. Och där hade han länge blivit stående. Och slutligen, oemotståndligt, hade två ord som han ej sagt på mycket länge brutit sig fram... Det sjungande havet sög dem till sig och kastade dem åter upp mot hans fönster:

— Min hustru! Min hustru!

Han hade icke sett henne på ett par år, och han hade ej haft för avsikt att mera återse henne. De hade skilts som två, vilka aldrig mer skola mötas, och så stiger hon plötsligt ut på hotellets trappa och går förbi honom med en annan man. Hon hade till och med stuckit sin arm under den där mannens.

Han hade inte kunnat förmå sig till att gå ned och äta kväll. Han kunde intemöta henne där i det skarpa elektriska ljuset. Han visste inte om han kunde möta henne alls ännu. Vad skulle hon säga när de träffades? Hur skulle hon se ut? Han mindes så väl den där rodnaden som brukade bölja fram över hennes bleka ansikte, då något oväntat hände henne.

Men i dag vid frukosten hade de hälsat på varandra. Hon hade sitt bord helt nära hans vid det stora verandafönstret med utsikt över havet. Alldeles som han hade tänkt sig det hade hon rodnat, men rodnaden hade hastigt sjunkit tillbaka och lämnat henne blek.

Han vände otåligt på sig som om tankarna ej lämnat honom någon ro, men så skrattade han plötsligt ofrivilligt.

Varför skola alla små detaljer från ett dagligt samliv så inpränta sig i ens minne att de där småsakerna äro det första man ser efter då man än en gång råkas? Han hade suttit och väntat på om hon skulle knacka sönder sitt ägg och ej som andra skära av toppen med knivspetsen. Hon hade alltid brukat göra så förr: knacka sönderägget och helt varsamt lossa litet av det knäckta skalet med fingrarna. Nu gjorde hon det också! Han hade dragit en suck av lättnad som om han nyss förut varit orolig för att hon på något sätt skulle förändrats. Så var det hennes sätt att servera sig kaffe. Hon brukade slå i grädden innan hon hällde i kaffet. Han mindes att hon sagt att hon börjat därmed en gång på skämt och sedan fortsatt därför att hon tyckte det var gott. Så ofta han skrattat däråt, och så många gånger han försökt narra henne att glömma sin lilla vana genom att själv servera henne kaffe... Han hade tagit en tidning för att hon ej skulle se att han spionerade på henne, men över dess kant hade han noga följt med varje hennes rörelse. Nu slog hon i grädden!

— Precis som förr, mumlade han och glömde sitt eget kallnande kaffe.

Strax därpå hade den där andre kommit fram till hennes bord och stannat och pratat, som om han haft rätt därtill. Thure Friis vände häftigt bladen i sin tidning.

Hon är ju alldeles för ung, hade hanförtrytsamt tänkt, hon borde ha en man som skyddade henne från sådana där spolingar, när hon inte kan det själv.

Men så hade det paradoxala i hans tankegång slagit honom. Det var ju han, som var eller borde vara hennes man, och nu satt han här och tittade i smyg på henne bakom en tidning.

Han reste sig och gick mot badhuset för att klä sig. Tanklöst lät han blicken glida över de badande damerna. Så stannade han plötsligt. Sonja gick ut i vattnet . . .

Strax därpå stötte han emot den andre i badhusdörren. Han, hade en kraftig, fyrkantig haka och en energisk blick, som tycktes tyda på att han var van att driva sin vilja igenom.

Friis lämnade tyst plats åt honom att gå förbi.

II.

Samma eftermiddag möttes de på skogspromenaden. Sonja hade ett ljusblått parasoll, och han såg det på långt håll. Honförtrytsamt tänkt, hon borde ha en man som skyddade henne från sådana där spolingar, när hon inte kan det själv.

Men så hade det paradoxala i hans tankegång slagit honom. Det var ju han, som var eller borde vara hennes man, och nu satt han här och tittade i smyg på henne bakom en tidning.

Han reste sig och gick mot badhuset för att klä sig. Tanklöst lät han blicken glida över de badande damerna. Så stannade han plötsligt. Sonja gick ut i vattnet . . .

Strax därpå stötte han emot den andre i badhusdörren. Han, hade en kraftig, fyrkantig haka och en energisk blick, som tycktes tyda på att han var van att driva sin vilja igenom.

Friis lämnade tyst plats åt honom att gå förbi.

II.

Samma eftermiddag möttes de på skogspromenaden. Sonja hade ett ljusblått parasoll, och han såg det på långt håll. Honhade haft ett liknande en gång förr i världen. Strax efter henne kom hennes kavaljer: samme man han nu sett så många gånger. Själv gick Thure med en ganska täck ung flicka, som förgäves försökte utfundera varför han i dag var så fåordig.

Den unga flickan hade lärt känna Sonja kvällen förut, och hon stannade artigt för att presentera. Och så kom det sig att Thure Friis och Sonja Barck för andra gången i sitt liv blevo presenterade för varandra.

Han visste att hon tagit tillbaka sitt flicknamn, och han tyckte att åren gledo undan och att han åter stod och bugade sig för den där unga flickan hon en gång varit, då han nu igen hörde hennes gamla namn uttalas. Men strax därpå då de följdes åt på stigen intogo åren åter långsamt sin plats. Han visste det. De måste räknas med, de där åren, under vilka den unga flickan varit hans hustru.

Hon gick och såg på honom från sidan. Ja, han var sig lik, ändå. till den där lilla virveln i håret, som de med förenade kraf-ter aldrig kunde förmå att ligga slät. Det förvånade henne att han var sig så lik. Hon tyckte att den långa tid de varit skildla åt borde ha förändrat honom, åtminstone litet. Men där han gick bredvid henne föreföll det henne som om han bara varit borta ett ögonblick och så åter intagit sin plats vid hennes sida.

Ofrivilligt rättade hon sina steg efter hans. Hon log. Så lätt det gick! Han hade ett sätt att svänga litet med ena armen, som förr retat henne. Nu tyckte hon att det såg käckt och trevligt ut. Men hon kunde inte hitta på något att säga. De andra, som ingenting anade, gingo tätt bakom så att hon omöjligt kunde säga du till honom. Men så började hon:

— Är ni bosatt i Danmark?

Han såg hastigt på henne, men den lilla allvarsamma profilen under stråhatten sade honom ingenting.

— Nej, svarade han dröjande. Jag bor i en liten stad på andra sidan. Där borta — han pekade åt Sundet till. Det är förresten en rätt vacker stad, tilläde han och log.

— Nej, berätta! sade hon.

Åter sökte han förvissa sig om hon skämtade eller inte, men hon behagade ej vända ansiktet mot honom. Så förstod han. Hon ville veta något om staden, deras stad.. Hon hade ju inte sett den på så länge. Bakom sig hörde han de andras fotsteg och prat, men han tänkte för sig själv att den där fyrkantige herrn, Henderson hette han visst, inte skulle få komma fram än.

— Den var vackrare förr, sade han. Nu det senaste året ha de byggt upp stora hus kring det lilla torget, som förut var riktigt idylliskt. Det är skada! Men, fortsatte han hastigt som ville han trösta henne, på andra håll ha de i gengäld rivit. Mitt framför mina fönster stod ett gammalt ruckel. Nu är det borta och i stället har jag fått en fin plantering att titta på.

— Då ha de väl höjt hyran? sade hon tankfullt bekymrad.

Han log ett nästan lättsinnigt löje.

— Jo, det vill jag lova! sade han.Ack, du lilla! tänkte han rörd, du skulle bara veta hur jag fört kassabok sedan du for!

Han mindes hur hon brukat se igenom deras räkenskaper och hur förnumstigt hon räknat och lagt ihop, medan hon rynkat ögonbrynen och sugit på blyertspennan, och när det fattats någon summa hade hon med ogillande min skrivit dit »diverse» med sin prydliga, runda flickstil.

— Men nu ha de målat hela huset gult med gröna fönsterlister, tilläde han.

— Jaså, sade hon kort, i en ton som med ens lät helt reserverad.

Han skrattade högt. Det var tydligt att hon inte gillade den där ommålningen. Men så suckade han. Nu kunde han inte komma ihåg något mera märkvärdigt som hänt i staden, och herr Henderson skulle strax rycka in.

Parasollen kastade ett blekt, blått skimmer över hennes ansikte. Han visste det utan att han behövde se på henne. Det där skimret, som gav hennes ögon en mystisk glans, hade en gång förr tjusat honom.Det hade varit en sådan här sensommardag då också. Men då lågo åren, som nu gått förbi, framför dem i stället för bakom dem, och de hade ej haft en aning om vad dte där åren skulle föra med sig.

Nej, nu kunde han inte låta bli att se på henne. Hon smålog. Det retade honom en smula att hon föreföll så oberörd. Var då det enda som kunde väcka hennes intresse det där gamla huset som man målat om? Det irriterade honom även att Henderson följde dem i hälarna. Förr hade det aldrig funnits någon Henderson. Nu hann Henderson upp dem.

— Vi skulle ju gå ut på hamnpiren, sade Henderson och såg förebrående på Sonja.

— O, ja visst! utbrast hon, då kanske vi inte få sällskap längre, herr Friis!

Det blå skimret sam kring hennes ögon, och en solstråle som listat sig fram mellan bokarnas löv darrade oroligt på hennes vita klänning.

— Adjö — så länge, sade hon och räckte sin förre man sin hand, och Thure Friis tog de sista orden som ett slags löfte.

III.

De träffades var dag. De kunde inte undgå det eftersom ingen av dem reste och eftersom badorten var så liten. Och ingen av dem ville resa! Det var något som höll dem kvar. Detta något sysselsatte dem båda lika livligt. Det band deras tankar och kom dem att le mitt i ett alldagligt samtal. Det var minnena, deras gemensamma egendom.

Det föreföll henne som om detta blå, glittrande vatten, som även sköljde den lilla stadens kajer där borta, förde med sig minnena därifrån — som om vågorna viskade hennes öron fulla med dem. Hon hade kommit till badorten för Hendersons skull. Hon hade nästan beslutat sig för att gifta sig med honom. Han brukade tala med henne om framtiden. Framtiden var hans. Han tecknade den för henne i djärva drag, övertygad om att hon som han måste ryckas med därav. Hon log endast och sade: »Framtiden?» på ett från-varande, undrande sätt, som om hon ej förstått.

Framtiden, vad var det? Ett vitt dis i fjärran, som vek undan för alla ivriga försök att dra upp konturer i dess lösa massa. Men det förflutna var intet dis! Det förflutna var fyllt av de underbaraste ting som voro hennes — hennes! Där funnos så verkliga saker som frukostbord och blommor och rum. Där fanns en gestalt också, som rörde sig i de där rummen, och där funnos ord, smeksamt framviskade ord, och smekningar, ännu verkligare smekningar!

Allt detta betydde just nu mycket mera för henne än den energiska hand som sökte teckna upp framtidens linjer.

IV.

Det var en liten lustig biograflokal, och det var badortens enda. Salen var icke stor, och där funnos inga målningar på väggarna. Men taket var kupolformat, och där högt uppe hade ett svalpar byggt sig ett bo.varande, undrande sätt, som om hon ej förstått.

Framtiden, vad var det? Ett vitt dis i fjärran, som vek undan för alla ivriga försök att dra upp konturer i dess lösa massa. Men det förflutna var intet dis! Det förflutna var fyllt av de underbaraste ting som voro hennes — hennes! Där funnos så verkliga saker som frukostbord och blommor och rum. Där fanns en gestalt också, som rörde sig i de där rummen, och där funnos ord, smeksamt framviskade ord, och smekningar, ännu verkligare smekningar!

Allt detta betydde just nu mycket mera för henne än den energiska hand som sökte teckna upp framtidens linjer.

IV.

Det var en liten lustig biograflokal, och det var badortens enda. Salen var icke stor, och där funnos inga målningar på väggarna. Men taket var kupolformat, och där högt uppe hade ett svalpar byggt sig ett bo.Mellan

varje akt, då lokalen upplystes av ett vitt, blackt ljus, hördes det välkända vinandet av svalvingar, och de två svalorna jagade varandra över människornas huvuden. Deras skuggor bildade ett fantastiskt japa-neseri mot de kalkvita väggarna och deras vinande skar som knivar genom den tjocka luften.

Orkestern var det inte mycket bevänt med. Framme vid duken stod ett piano och på detta piano frambringades ett skrällande oljud under den unge pianistens fingrar. Oljudet överröstades endast då och då av själva kinematografapparaten, som väsnades på motsatta sidan av rummet som om ett tiotal bikupor blivit insatta bakom den lilla fyrkantiga öppningen.

Varje kväll strömmade det dock folk till biografen. Det var ej själva ortsbefolkningen, utan badgästerna, som nu, då sommaren började lida mot sitt slut och aftnarna blevo allt mörkare, på detta sätt sökte förströelse. Man skrattade åt pianistynglingen, som rasande hamrade löst på pianot, skrattade åt surret från den fyr-

kantiga öppningen, skrattade åt konfektpojkens gälla rop och svalornas vin. Men när det blev svart i rummet och när där framme över den vita duken den ena scenen efter den andra drog förbi i ett forcerat, nervöst tempo, då sökte händer i smyg varandra och vilade trygga hos varandra i biograflokalernas korta kärleksnatt till dess ljuset åter strålade upp och svalorna började sin glada lek.

Thure Friis och Sonja Barck hade en kväll hamnat där inne tillsammans med herr Henderson och den där unga flickan.

När de första bilderna rullade upp, åtföljda av sin text, böjde sig Sonja fram och viskade:

— Skall jag läsa texten — som förr i världen?

Hon hade inte glömt det heller. Han blev så glad att han velat kasta hatten upp mot svalboet.

Där borta i den lilla staden fanns varken konserthus eller teater, men ibland hade de som nu gått på en biograf, och eftersom han var litet närsynt brukade honläsa upp texten, så lågt att endast han kunde uppfatta det. Han hade ibland glömt bort bilderna för att lyssna till hennes röst och glädja sig åt hennes närhet.

Det gick så nu också. Han brydde sig knappast om att se på hjältinnans sköna ansikte eller följa med hjältens bravader. Han hörde hennes röst lågt framsäga de banala meningarna och han fattade ej ens de enkla orden. Han tyckte, där han satt i mörkret, att hon viskade fram deras egen historia. Hennes axel snuddade lätt vid hans, en flik av hennes tunna sommarklänning gled mot hans knä. Och hennes röst frammanade bilder för hans inre syn. De voro kanske inte så händelserika eller så praktfulla som de på duken där framme. De visade ingen hjältemodig handling. Han hade inte ens räddat sin älskade ur döds-fara, som filmens hjälte excellerade i, inte heller hade han för hennes skull mitt i natten hasat sig uppför en stupränna, och han hade aldrig känt sig frestad att tömma någon flaska på vilken en dödskalle grinade. Nej, men där fanns annat!Där var en brasa, som kastade sitt varma skimmer över ett vitmöblerat rum, och vid brasan satt han själv, hjälten i detta hemmets skådespel. Han bara satt där och såg in i lågorna, och efter ett ögonblick öppnades dörren och hans hustru kom in i en röd klänning. Hon tog hans huvud mellan sina händer och kysste det. Så enkelt! Men det var han och Sonja. Vad han hade längtat efter de där brasstunderna sedan! Så ofta han vänt sig om i stolen då någon gått i dörren och han tyckt sig skymta en röd klänning, och för varje gång hade han blivit lika besviken.

Nu var rummet upplyst. Nu satt hans unga hustru vid flygeln. Vad spelade hon? Han mindes ej. Det lät som böljeslag.

Nu sken månen in i deras sovrum på hennes sovande ansikte. Det blonda håret låg utbrett över kudden, ögonfransarna släpade mot kinden.

Ingenting annat! Bara två människor innanför ett hems skyddande väggar. Så enformigt! Hade de tröttnat eller hade de bara trott att de tröttnat?

ISOLjuset tändes plötsligt i salen. Det var mellanakt. Han såg sig omkring på människorna. Hans blick gled över Sonjas klänning, som låg mot hans knä. Det var som om den där fliken varit en länk som bundit dem samman.

Förstod hon att den måste vara det? Åter släcktes ljuset och den låga rösten började på nytt.

V.

Det är inte så lätt att första gången framställa ett frieri, men att komma med det för andra gången förefaller nästan omöjligt. Åtminstone föreföll det Thure Friis så. Han gick och upprepade för sig själv alla möjliga vändningar.

— Vill du-------? Tycker du inte------?

Skulle vi inte kunna------?

Lika tokiga allesammans! Sonja måste ju förstå, men hon hjälpte honom inte. Det skulle för övrigt inte varit likt henne. Nej, han måste reda sig själv.

Det värsta var dock att han misstänkte Ljuset tändes plötsligt i salen. Det var mellanakt. Han såg sig omkring på människorna. Hans blick gled över Sonjas klänning, som låg mot hans knä. Det var som om den där fliken varit en länk som bundit dem samman. Förstod hon att den måste vara det? Åter släcktes ljuset och den låga rösten började på nytt.

V.

Det är inte så lätt att första gången framställa ett frieri, men att komma med det för andra gången förefaller nästan omöjligt. Åtminstone föreföll det Thure Friis så. Han gick och upprepade för sig själv alla möjliga vändningar.

— Vill du-------? Tycker du inte------?

Skulle vi inte kunna------?

Lika tokiga allesammans! Sonja måste ju förstå, men hon hjälpte honom inte. Det skulle för övrigt inte varit likt henne. Nej, han måste reda sig själv.

Det värsta var dock att han misstänkteatt den där pojken med den fyrkantiga hakan gick och vände på samma meningar:

— Vill du-------? Tycker du inte-------?

Skulle vi inte kunna------?

Det var som om de där orden korsat varandra i luften bara de två männen sågo på varandra.

Och Sonja log.

Thure Friis och hon dansade med varandra i hotellets balsal. De gingo utmed stranden, och Sonja brukade plocka snäckskal, medan hennes ljusa klänning mjukt böljade omkring henne för varje gång hon böjde sig ned. De promenerade i skogen ... Men herr Henderson dök ständigt fram. Friis började hata honom.

Det var vackra, varma dagar. Havet och himlen smälte samman i blått och blått, och solen kastade en glans av guld och vitt över allting.

En förmiddag kom Thure Friis ned mot ångbåtsplatsen. På vägen mötte han herr Henderson. Han såg så ledsen ut att Friis för första gången kände sig nästan vänligtstämd mot honom, men samtidigt uppfylldes han av glädje.

Vill du? Tycker du inte? Skulle vi inte kunna? sjöng det inom honom, och han tyckte att orden togo form och seglade som små lustjakter ut på det blå havet.

Sonja stod vid bryggan, stödd mot räcket. Hon såg tankfull ut. Nyss hade hon sökt förklara för sin tillbedjare att framtiden var ingenting i jämförelse med en del alldagliga händelser som utspelats i några rum i ett nu avskyvärt ommålat hus i en småstad.

Då Thure Friis kom fram log hon mot honom. Det var det där leendet som plötsligt gjorde honom modig. Men han sade ingenting av det han tänkt. Båda stodo tysta och betraktade ångbåten.

— Bryr du dig mycket om att det blivit ommålat så där? frågade han plötsligt, och med »det» menade han dieras gamla hus.

— Å nej, det gör väl inte så mycket, sade hon långsamt.En stund senare, då de från stranden sågo ångbåten styra ut på havet, visste de båda att de med nästa lägenhet skulle följa med till den lilla staden på andra sidan Sundet.

HÄNDELSER I ETT RUM

I ett rum med storblommiga, bleknade tapeter och stoppade möbler satt en liten gumma i en rullstol. Fastän stolen inbjöd till att bekvämt luta sig tillbaka mot dess mjuka kuddar, försökte den gamla då och då att räta upp sig och sitta mycket rak med hopknäppta händer. Men rätt som det var, sjönk hon tillbaka, och då fick hennes ansikte ett förargat uttryck. Det var ett ansikte med runda, skrynkliga kinder, ett par färglösa läppar och ögon, bruna som pepparkorn. Håret var grått och tunt, uppkammat över en valk.

Bordet framför soffan stod dukat med en vit duk, och på den funnos flera kaffekoppar, fat med kakor och en tårta, i vilkens mitt »välkommen» lyste i grön glasyr. Den lilla gumman betraktade bordet med glada och belåtna blickar. En doft av kaffe for in i rummet från köket.— Din unga slyna, kom hit! ropade den gamla med gäll barnröst.

Den unga slynan visade sig i dörren. Också hon var gammal, men hennes ansikte var bekymrat och strävt.

— Vad är det nu då, frun? sade hon och torkade händerna på sitt köksförkläde.

— Får jag då äntligen se på tårtan?

— För tionde gången! anmärkte den andra, men utan otålighet i rösten.

Hon lyfte fram den granna tårtan till vil-stolen.

— Jo, jo, muttrade den gamla. Mormor kan nog bestå. Så fin! Så fin! Men, och ögonbrynen drogos samman, varför står det välkommen?

— Nå, frun frågar då också! Det är ju för lille Pauls fästmö kommer från Amerika i dag, och han skall välkomna henne.

— Ba ba, grumsade den lilla gumman. De äro ju bara barnen.

Det var hennes ständiga uttryck. För henne hade tiden rullat tillbaka, som om en osynlig hand fattat tag i hennes rullstoloch skjutsat den många år baklänges in i det gångna. Hennes barn, som nu voro gamla och hade egna barn, voro i hennes ögon alltjämt ungdomar, och då hon var på riktigt nyckfullt lynne, blevo de åter småbarn. Hon bannade dem, och hon kysste dem med sina bleka läppar. Hon såg dem ju fullvuxna, ja redan åldrade också de, men hon begrep det inte. Hon levde i en lycklig rymd för länge sedan. Barnbarnen tog hon ofta fel på och kallade dem vid sina egna barns namn. Så var det med Paul, som var så lik en son hon haft, som dött. Men det hade hon glömt. Hon berättade gärna om sina minnen, men död och ålderdom funnos icke till för henne.

I hennes rum stod tiden alltjämt stilla, och väggklockans regelbundna tickande och dova slag hade ingenting att säga den lilla gumman om brådskande minuter och timmar, som bli till ilande dagar och år.

Trotjänarinnan gick åter ut i köket. Också hon hörde till den värld av ungdom, som samlats kring rullstolen. Alltjämt var hon den unga slynan, som man måste låsa dör-ren om på lördagskvällen, så att hon ej sprang ut och dansade med karlarna.

Den gamla måtte ha slumrat till ett tag. Då hon åter öppnade ögonen, satt Paul vid fönstret. Det var en ung man med drömmande ansikte och ett blitt leende. Han var liten och smalaxlad, alldeles som hennes son varit.

— God dag, mormor, sade han och nickade vänligt. Mormor sov.

— Visst inte, svarade mormor förargad.

— Jag var nere vid tåget, men jag hittade inte Anna. Kanske försvann hon bland så många människor, men då kommer hon säkert direkt hit.

Han sträckte på sig.

— Å, vad jag längtar! Lilla Anna! Nu har hon varit borta så länge.

Mormor strök hans hand.

— Ja, sade hon. Och välkommen står det på min fina tårta.

Han gick fram till bordet.

— Ja minsann! sade han och brast i ett lyckligt skratt.

Uppför trapporna till den gamlas våningkommo ett par damer. Den ena var en femtio års fetlagd kvinna med pepparbruna ögon. Det var Pauls mor. Den andra var Pauls fästmö, Anna, och hon var ung och söt. De talade med låga, allvarliga röster. Pauls mor stannade då och då och pustade.

— Du kan inte säga honom det, sade hon förebrående. Han blir tokig av det. Jag känner honom. Han är så vek. Han har längtat så efter dig.

— Jag kunde inte skriva, sade den unga flickan skyggt. Jag trodde det skulle gå lättare, om jag sade det själv. Och så skulle jag ju ändå hem.

— Vem är då den andre? Är han bättre än min Paul?

— O nej. Anna hade gråten i halsen, det hördes. Men vi blevo bekanta där ute. Vi äro ju inte förlovade. Men han skulle få mitt svar, när jag kommer tillbaka.

Pauls mor stannade åter.

— Vad är du för en flicka? sade hon skarpt. En här och en där! Det skulle just gamla mormor här uppe höra. Ja, gråt inte nu, för då ser Paul det. Den härtimmen kan du väl vara vänlig mot pojken. Sedan kan du döda hans glädje, om du vill.

— Var inte så hård, sade den unga. Jag handlar ju ärligt. Jag vill ingen ont.

— Ja, ja, sade den äldre litet vänligare. Men säg det inte genast. Jag känner Paul bättre än du. Man måste taga honom försiktigt.

Den unga log tacksamt, då hon hörde den blidare rösten. Tysta fortsatte de uppåt.

Paul öppnade på deras ringning. Med ett utrop av glädje slöt han Anna intill sig.

— Du är dig alldeles lik, sade han och betraktade henne strålande.

Han varsnade icke hennes bleka kinder och förvirrade blick. I somliga fall var han märkvärdigt lik mormor, som endast såg det hon ville se.

— Sedan skola vi prata riktigt, sade han och hjälpte henne av med kappan, men först måste du ju äta av mormors fina tårta, som det står välkommen på.

Då den unga flickan steg in i rummet med de storblommiga tapeterna, tyckte hon, att hon aldrig varit borta. Den gamla frunsatt där i sin rullstol, precis sådan, som Anna mindes henne, och de gamla vördiga möblerna sågo lika inbjudande ut mot henne, som de gjort förr. Och de kommo henne att känna sig som en förräderska. Väggklockan tickade och tickade. Men tiden, den flyktiga, hadei stannat, ja vänt om på tröskeln. Mormor log mot Anna.

— Så är du här. Och nu skola vi ha kaffe. Vad är det med dig, Sigrid? sade hon till dottern.

— Ni hör väl, om det ringer i telefonen? frågade denna. Jag kommer från Elsa. Hon väntar en liten vilken timme som helst.

Men nu blev den gamla frun riktigt ond.

— Du pratar! ropade hon med sin gälla barnröst. Elsa är ju på barnbjudning i dag. Och hon fick ha sin röda klänning på sig.

Då logo de andra. Ja visst! Elsa var på barnbjudning. Vad gjorde det om den där bjudningen var för tjugufem år sedan eller i dag? Då öppnades åter tamburdörren. Det var den sjuttonåriga Rigmor, ett annat av mormors barnbarn, som kom. Hon ru-13. — v. Krusenstierna, Händelser pä vägen. 193sade in och slog armarna om Anna. Hennes ögon tindrade.

— Välkommen! skrek hon. Det här var festligt.

Och hon kysste också mormor. Den unga slynan kom efter med kaffepannan. Mormors stol rullades fram. Nu sutto de alla runt kaffebordet. »Välkommen» strålade i granna och gröna bokstäver från tårtan. Anna fick tårar i ögonen. Hon såg från den ena till den andra: den lilla gumman, som så glatt glömt sig kvar i en krets av lyckliga barn. Paul, som betraktade henne själv med strålande blickar och smekte hennes hand, hans mor, som hade ett bekymrat uttryck, fylld av tanken på Pauls olycka och systerns kritiska stund, och Rig-mor, som pratade om någon fest hon varit på.

Mormor lät servera vin till tårtan.

— Det kan jag verkligen behöva, sade Pauls mor och tog sig en stor klunk.

Anna var så tyst. Skulle Paul märka något?

Rigmor satte sig borta vid fönstret. Enung herre, som hon hyste mycket ömma känslor för, hade lovat att gå förbi på ett visst klockslag och lyfta på hatten. Kanske skulle hon kunna springa ifrån till en promenad med honom. Hennes rosiga kind var halvt vänd från rummet. Hon hörde de andras röster som ett sövande mummel. Hennes tankar förirrade sig glada och lätta ut på äventyr.

Men de andra där inne i rummet talade på ett ryckigt och underligt sätt. Paul började se ängslig ut. Anna berättade om Amerika, men hennes ögon irrade omkring, som om hon ej vågade möta Pauls ömma blickar. Hans mor såg, hur han blev blek och hur hans ögon började glänsa, liksom fuktiga av annalkande tårar. Hon själv sköt in ett och annat ord, för att inte samtalet skulle avstanna. Hela tiden lyssnade hon efter, om telefonen skulle ringa. Stackars Elsa, tänkte hon, sliten mellan sin oro för syster och son. Nu har hon det svårt. Att ett nytt liv skall födas med sådan smärta! Och vad skall det bli av den lille nykomne? Det är ju redan så många barn.Men den gamla nickade förnöjd. Vinet hade kommit hennes kinder att vackert rodna. Hon var en lycklig bland lyckliga. Från köket hördes den unga slynan bullra med disken. Den svaga kaffelukten, som dröjde kvar i rummet, var behaglig. Hon lyssnade icke mycket till vad de andra sade. Hennes tankar döko djupt ned i minnenas kammare. Det var något, hon sökte: ett minne ännu fladdrande och otydligt.

Men den unga flickan, som kommit för att slå upp med sin fästman, blev alltmer förtvivlad. Hur skall jag kunna det? tänkte hon och vände sig bort för att ej se hans ljusa ansikte med den undrande blicken. Och medan hon talade, sysslade hennes tankar med andra ting. Hon hade rest hemifrån för att besöka släktingar i Amerika och även taga en tjänst de skaffat henne. Paul och hon kunde ej tänka på giftermål, förrän han fått en bättre plats. Ett år hade hon nu varit där ute. Hon hade rest så ung och oerfaren. Hon älskade Paul och hade aldrig förut älskat någon annan. Den andre mannen var så olik Paul, att honmitt i bedrövelsen måste småle. Han var lång och senig med en bred haka och dristiga ögon. Paul var en duva, och han var en rovfågel, en falk. Han hade intagit henne, för att han var olik alla andra människor hon förut träffat. Jag vill, brukade han säga. Och han fick allt vad han ville. Nu ville han ha henne, och henne skulle han väl också få. Skulle han det?

Hon kände ett sådant medlidande med Paul vid den tanken. Men varför var inte Paul en stor och stark man? Han såg ju ut som en gosse med sina smala axlar och sitt veka leende. Det fanns icke mycket kraft hos honom. Aldrig

hade hon hört honom med ljungande blickar säga: Jag vill! Om han blott kunde säga det! Om han kunde hålla henne kvar!

Rummet med de storblommiga, bleknade tapeterna andades en sådan frid, som om det ej vetat om de ångestfulla tankar och frågor som just nu tumlade inom dess fyra väggar. Klockan slog ett par slag, så fortsatte den sitt regelbundna tickande.

Nu lyfte mormor ett förnumstigt pek-finger, och de andra tystnade. Hon hade hunnit till botten på minnenas kammare, och det otydliga fladdrande minnet hade upphört att fladdra och stod nu klart och lysande som ett ljus.

— Nu skola ni få höra, sade hon. Du, min son, behöver inte lyssna. Men när jag ser din fästmö och hennes kära ansikte, måste jag berätta för henne om dig. Det skall glädja henne.

— O, nu blandar mor bort dig med din onkel Erik igen, mumlade Pauls mamma.

— Det gör ingenting, viskade Paul. Låt henne berätta! Det tycker hon är roligt.

— Du är alldeles för ung att gifta dig, sade den gamla frun. Du är ju bara barnet.

Hon höll upp ett ögonblick vid sitt vanliga uttryck och såg sig omkring, som om hon väntat de vanliga protesterna, men ingen sade något.

— Nå ja, jag säger inte nej. Flickan är vacker, och ni bli lyckliga.

Å, vad detta är förfärligt! tänkte Anna.

— Men jag vill berätta en liten sak som jag väl minns från din barndom, fortsattehon. Och det skall också säga Anna att hon får en god man. Hur gammal du var, när det hände, det minns jag inte. Men jag kan ju tala om för din fästmö, att du var en liten vacker pys. Dina ögon strålade så. Du gick så lätt, att man riktigt var rädd att du plötsligt skulle slå ut armarna och flyga bort från jorden. Jag hör dina steg. Tripp! Trapp! Tripp! Trapp! Och så den lilla klara rösten. Ja! ja! Ni säga, att jag är gammal och ingenting minns. Men vänta ni! Jag minns nog! Ungdomen hånar de gamla, för att de inte längre kunna hoppa och skutta som ni andra. I stället sitta vi helt stilla i en vilstol. Det är en glädje att sitta stilla också. Men det kunna ni inte förstå, förrän ni bli lika gamla som jag. Vilket jag hoppas, att ni bli. Ja, det gör jag! tilläde hon med eftertryck, som om hon önskat dem något riktigt gott.

— Nå, nu var det min lille gosse! Han hade inte några lekkamrater. Han var en klen och ömtålig liten en, och han orkade aldrig med de andras bullrande lekar. Helststod han på avstånd och såg på leken med rynkad panna, som om han grubblat över något. Ja, precis, som om han grubblat över något. Kanske var det över att han var olika andra barn och inte kunde förstå varför.

— Men det är ju om Paul hon berättar, viskade Pauls mor, då den gamla tystnade ett tag. Nu har hon åter blandat om sina minnen. Det är bestämt något jag själv talat om för henne en gång.

— Å, låt henne bara berätta! sade Anna nu i sin tur, gripen av tanken på den lille ensamme gossen.

— Men en gång fick han en vän, en riktig vän, fortsatte den gamla frun. Det var en pojke, som förut också hållit sig från de andra. Men det var för att han hade fattiga kläder och ett fattigt hem. De andra pojkarna tålde honom inte. Över lekplanen sågo de två små ensamma gossarna på varandra. De drogo sig allt närmare varandra. Och så kom min son och räckte den lille fattige handen. Han såg inte just så trevlig ut, den andre. Han var blek i an-siktet och med oroliga och hungriga ögon, just som en herrelös och förvildad hund. Varför min son fattade tycke för honom är väl obegripligt. Men hans hjärta ömmade för alla svaga, kanske för att han själv var liten och svag.

De två voro nu ständigt tillsammans. Om kvällarna gömde min pojke sina smörgåsar. Den andre stoppade i sig dem med glupande aptit. Jag är inte säker på att han brydde sig om sin nye vän, men han tyckte om smörgåsar med sovel på. Å, vad min gosse beundrade den där stackaren. Se, det var hans fel. Han måste beundra och älska, annars skulle han ha dött. Han var så glad den tiden. »Jag har en vän! Jag har en vän!» sjöng han och trallade. Ja, och så gick det så här.

Den gamlas kinder voro nu röda av iver. Hon hade aldrig så roligt som när hon själv fick tala och de andra sutto tysta. Orden runno till som från något avlägset rum i hennes hjärna, som låg stilla vaktande, till dess minnets dammlucka drogs upp. Den unga slynan tittade leende idörren. Paul satt med nedslagna ögon och fingrade på karmstolens fransar.

Rigmor nickade vid sitt fönster. En ung herre gick förbi och hälsade med en sväng på hatten. Men Rigmor såg sig om i rummet och fann ingen möjlighet att komma förbi de andra ned till den väntande. Därför skakade hon sina lockar och spetsade munnen.

— Ja, så gick det på detta sätt, berättade mormor vidare. En dag voro de två små vännerna ute på strövtåg i skogen. Det var en vacker sommardag. Fåglarna kvittrade från grenarna, skogen doftade, och det susade så hemlighetsfullt i de stora träden. Min gosse hade råkat litet på efterkälken. När han kom fram till sin vän, svängde denne något i handen. Det var en liten dunig pipande fågelunge, som fallit ur sitt bo. Och smack! — slängde han den med ett skratt i en sten.

De två gossarna blevo stående, stirrande på varandra, när detta var gjort. Min son darrade och skälvde av fasa över illdådet. Han tyckte, att hans vän blev helt för-vandlad. Att han inte längre var en gosse, utan ett troll med ögon, som ville tränga ut som vassa spröt ur ögonhålorna och med långa, krokiga klor i stället för händer. Munnen som stannade i skrattet var som ett rovdjurs gap. Min son höjde sin hand, sin lilla magra, vita hand, för att slå trollet, men då sprang det sin väg. Då föll den lille på knä framför den krossade fågelungen. Hela världen låg där krossad för hans fötter. Aldrig någonsin skulle det bli glatt och roligt igen. Fåglarna hade slutat att sjunga, tyckte han.

Den gamla hämtade andan och rätade på sig. Pauls mor kastade en förskräckt blick på Anna. Varför skall mor nu också berätta det här om Paul, tänkte hon. Anna kommer bara att tycka, att han är konstig, och det hjälper då inte upp hennes känslor för honom. Men Anna hade höjt huvudet och lyssnade ivrigt, som om hon fått höra något märkvärdigt.

— Ingen kan ju förstå min son mer än jag, sade mormor, alldeles ovetande om de andras tankar och att det var om Paulhon berättade. För honom var vänskapen förstörd. Han hade mist sin tro på vännen. Det var nära att denne dödat hans hjärta. Han bäddade ned den lilla fågelungen i mjuk mossa, och när det blev natt, smög han sig hemifrån. Han begravde fågeln och lade en sten ovanpå graven. Och sedan, se ni, sedan ville han också dö. En sådan liten gosse. Den andre hade bedragit honom. Den andre var ingen vän, utan blev ju plötsligt ett styggt troll. Och så föreföll det hans lilla trofasta hjärta, som om livet vore omöjligt att leva längre. Han gick och sprang hela natten i skogen. Han trodde, berättade han mig sedan, att han skulle springa rätt in i döden som i en stor eld. Han kände hettan från elden föras till honom med vinden, och han sprang mot det håll, där han trodde elden fanns. Han kunde inte leva längre. Somliga barn äro sådana. De trofasta och kärleksfulla lita på vänskap och kärlek. Och de brytas ned, när banden brytas.

Talade mormor till Pauls fästmö, som kommit för att slå upp med honom? Nejdå. Mormor gladde sig bara åt sina minnen. Men Pauls fästmö satt med ansiktet i händerna. Hon såg så tydligt för sig den lille gossen, som trodde att döden var en brinnande eld, som han skulle springa rätt in i, därför att han blivit bedragen på sin vän. Sådana äro somliga barn. Sådana äro även somliga vuxna. Kanske den där elden också var det passionerade hjärtat, som inte tål att bedragas.

Anna såg sin fästman med ens sådan han var: överlägsen den andre, trofast, passionerad, hängiven. Den vuxne Paul hade väl inte kommit så långt från barnet. Hon förstod det nu. Hon hade väl vetat det hela tiden, men mormors berättelse hade väckt upp henne. Hon hade aldrig upphört att älska honom! Denna upptäckt gjorde henne så glad och förvirrad, att hon knappast lyssnade till den fortsatta berättelsen, om hur den lille fick feber och var nära att dö. Det betydde ju ingenting nu, tänkte hon. Han lever ju! Han sitter ju här, den lille Paul! Nu behöver han inte springa in i elden.Det ringde på dörren. En herre i ulster kom in. Pauls mor rusade upp.

— Hur har det gått med Elsa? skrek hon till.

— Hon har fått en liten pojke, sade den nykomne glatt, ty det var Elsas man.

I den kör av frågor och svar och skratt, som nu höjdes, hördes mormors röst.

— Varför kommer inte Elsa? sade hon. Hon har ju inte läst sina läxor.

— Å, mormor, sade Paul. För mormor äro vi alla barn, som aldrig lära sig sina läxor!

— Men jag har lärt mig min i dag, sade Anna plötsligt, och hon gick med lätta steg fram till Paul och gav honom sin röda mun att kyssa.

Så småningom gingo de sin väg, var och en till sitt. Deras steg hördes klappra i trappan. Den lilla gumman satt ensam kvar i sitt rum, där klockan tickade och slog. Hon slumrade lätt till. Hennes ena fina ådriga hand var sluten, som om hon ännu i drömmen höll sig fast vid en späd och mjuk barnhand.

EN KVÄLL I ETT VÄRDSHUS

Tåget stannade med ett ryck vid den lilla sydfranska stationen. Några passagerare stego ur. Ett par röda lyktor rörde sig hastigt utmed perrongen och närmade sig de resande, annars var allt mörkt. Tåget blåste, och vagnarna rullade vidare.

— Vilket mörker! utropade en nervös kvinnoröst.

De röda lyktorna kommo nu alldeles inpå det lilla sällskapet.

— Det har hänt ett litet missöde här i kväll, sade en stationskarl och höll upp lyktan framför sig för att kunna se. Det elektriska ljuset har slocknat på stationen och i hela byn. Mycket beklagligt!

— Ett sådant äkta franskt slarv! mumlade en herre på engelska.

— Något sådant skulle väl inte inträffa hos er i London? hördes en annan röst spydigt infalla.

Med de röda lyktorna i spetsen gick nu sällskapet fram mot stationen. Inspektören var artig och fann många beklagande uttryck för den tråkiga händelsen. Hotellpojken och ett par små svarta ungar kom-mo med lyktor för att lysa de resande till hotellet, som ej låg långt från stationen. Många brukade övernatta här. Någon mil bort fanns en sevärdhet, ett slott från sjuttonhundratalet, där en stor skald bott. Man stannade över natten på det enkla hotellet, besåg slottet dagen därpå och fortsatte sedan vidare med tåget.

Mörkret var ännu svartare utanför stationen, där det ju lyst från ett par fönster i stationsbyggnaden. Vägen var uppblött och halkig av ett nyss fallet regn. Vid sidan av vägen hördes svallet av vågor mot en strand. Det var en vik av Medelhavet. Långt borta på andra sidan viken sågos många ljus blinka och glimma från en stad, dit tåget kanske redan hunnit. I luften sam en ljuv doft av mimosa. Det måste finnas träd i närheten, kanske en stor trädgård, men man kunde inte se något. Ingen isällskapet talade. Endast pojkarna där framme skämtade och skreko, svängande sina svagt lysande lyktor.

Värden kom ut på hotelltrappan.

— Inget ljus, mitt herrskap, ropade han. Men värme! Stig in! Stig in!

De resande fördes nu in i en sal, där en stor brasa brann. En lukt av glödande pinjekottar blandades med ett behagligt os från köket. Mitt i rummet stod ett bord dukat. Ett par ljus spredo ett osäkert skimmer. Stora skuggor flackade ängsligt kring rummets väggar. De sågo ut som flygande fåglar som sökte hitta utgången.

Sedan gästerna av ett par täcka flickor visats upp till rummen för att tvätta av sig resdammet, samlades de efter en stund åter nere i salen. Värden hade dukat åt alla vid ett bord i den kloka tanken att hans gäster, ehuru obekanta med varandra, skulle finna det trevligast att intaga måltiden tillsammans en sådan mörk och ruskig kväll.

Flera karaffer rött vin lyste i skenet från ljusen. Rykande karotter stodo redanframför tallrikarna. Långa, vita bröd

och färska oliver bjödos omkring.

Värden gnuggade händerna och pratade. Han frågade ivrigt om var och en hade fått vad han ville ha. Han vinkade åt kyparen, som tyst som en skugga i sin flottiga frack smög sig runt bordet eller sysslade vid elden, och hans hjärtlighet och skratt smittade snart hans gäster. Han var en kolossalt fet karl, med ett par svarta ögon, som tycktes vilja tränga ut ur det röda ansiktet. Medan han pratade och skrattade och ibland själv lyfte en karott för att presentera en rätt, granskade han med världsklok min sällskapet, som bestod av fem personer.

Vid ena bordsändan satt ett engelskt par. Hon var en ståtlig dam med vitt, högt uppsatt hår och ett vänligt ansikte med skära kinder. Hon svarade värden på franska, men med ett så starkt engelskt uttal att meningarna blevo nästan obegripliga. Hennes man hade en skrumpen, röd hy, som gav honom ett konstgjort ungdomligt utseende. Hans blå ögon spelade och logo. Denstorrutiga sportkostymen satt löst över hans spinkiga axlar, som om han magrat av resans besvärligheter. Detta par hade den anständiga prägeln av engelska turister. Baedeker stack upp ur den storrutiga kavajen. Säkert var slottet från sjuttonhundratalet förprickat i den, och tidigt följande förmiddag skulle de fara och bese det under många beundrande:

— How lovely! Oh, how interesting!

Efter en flyktig granskning av dem slog värdens blick ned på en fransyska, en parisiska, som placerat sig bredvid engelsmannen. Engelsmannen själv tycktes en smula brydd över sin granne och sade hastigt pardon, när han råkade stöta till henne. Hon var en liten kvinna av obestämbar ålder, starkt sminkad och pudrad. Men sminket och pudret höra ju till en fransyskas toalett. Det var ej det målade ansiktet och de purpurröda läpparna som gåvo henne något säreget. Det var ögonen. De hade en klok, förslagen blick. De smälte insmickrande och ömma då hon talade, för att nästa sekund få ett aktgivande ochlistigt uttryck. En dyrbar pälskappa hängde över skuldrorna, innanför den skymtade en grön sidenklänning. En doft av parfym gungade omkring henne då hon gjorde en rörelse. I örsnibbarna glänste ett par stora pärlor, och händerna buro dyrbara ringar. Den judiske köpmannen på hennes andra sida spetsade läpparna till en tyst vissling då han iakttog henne, samtidigt som han med välbehag inandades hennes parfym. Inom sig gav han henne namnet »även-tyrerska». Hon var en av dessa otaliga som fara land och rike kring. De dragas till äventyren som insekterna till ljusen. Aldrig få de någon ro. Ögonen söka nya sensationer. Fingrarna sträckas fram efter nya blixtrande ringar. Att hon stigit av tåget här var antagligen en nyck. En längtan efter att vakna vid havet en solig morgon! Kanske var hon född just i en sådan här liten vit by, där mimosan doftade om våren och det blå Medelhavet sköljde upp snäckor och stenar på den heta sanden.

Semiten lutade sig fram emot henne och började redan viska artigheter. Han hadeett gulblekt runt ansikte och ett par smekande sammetsbruna ögon. Dagen därpå skulle han besöka en affärsman i trakten. Tanken på en förestående vinst gjorde honom mild och nästan uppsluppen.

Den siste i sällskapet var en medelålders man med svart, spetsigt skägg och två sorgsna ögon. Han fingrade nervöst på sitt skägg. Rätterna sköt han otåligt ifrån sig, men han drack ivrigt, som om en outsläcklig törst plågat hans strupe.

Dessa människor, så hastigt sammanförda vid ett bord, började nu prata med varandra. Vinet och värmen livade upp. Den engelska matronan, som väl aldrig drömt om att tilltala en sådan dam som parisiskan i den dyrbara pälsen, fann sig nu i samspråk med denna främmande fågel. Engelsmannen och den lille juden utbytte åsikter om den franska maten.

— Är det några flera resande här? frågade man värden för att också ge ett ord till denne, som så beställsamt sysslade omkring dem.

Jo visst! För en timme sedan hade detkommit en dam och en herre i bil, berättade han. Damen hade varit alldeles uttröttad. Herrn hade tagit henne på sina armar och burit henne uppför trappan. Det hade sett riktigt nätt ut. Och värden blinkade med ena ögat på ett knipslugt sätt. Damen hade emellertid genast lagt sig att vila efter att ha ätit litet på rummet. De skulle väl i morgon bese slottet.

— Hit komma så många, sade värden och skickade omkring en sallad som han själv lagat till. De stanna över en

natt och resa vidare. Mitt hotell är bara en uppehållsstation, tilläde han med ett skratt.

— Händer det inte ibland saker på en sådan här plats? frågade damen i pälsen.

— Förvisso!

Värden gjorde en uttrycksfull gest, som om han velat tillägga: Med sådana damer som er, min nådiga, händer det alltid något.

— En gång begicks här till och med ett mord, sade han.

— Å, bevare oss väl! ropade engelskan förskräckt.— Ja> jag kanske inte skulle berätta det, sade värden. Men det var så länge sedan, och eftersom man frågade mig om det händer något... Jo, bevars! Det var en ung fru som rymt från sin man, och hon och hennes älskare togo in här. De skrevo in sig i resandeboken: Herr den och den med fru. Så skriva de ju alltid. Jag brydde mig inte om det, men nog föreföllo de mig alltför kära för att vara gifta. De gifta känner jag nog igen. Vanligtvis är frun ond på mannen för att han tagit ett olämpligt rum. Hon blir på dåligt humör om han beställer en rätt som händelsevis inte är hennes älsklingsrätt. Vinet är surt och annat i den stilen. Ja, för all del, alla äro väl inte sådana. Men jag har sett så mycket. De här, de voro nöjda med allting. Lilla frun, hon strålade och log. Och efter måltiden satte de sig vid elden, det var en brasa då som nu i den öppna spisen, och han lade armen om hennes liv, utan att genera sig för mig, som sysslade vid bordet. Då stannar en vagn utanför. Någon springer uppför trappan och stigerin i rummet. Genast jag fick se den nykomne förstod jag att det var den äkta mannen. Så där ja! Han mätte de två rymlingarna med en enda blick, så drog han upp en revolver och sköt älskaren. Alltsammans gick lika fort som jag berättar.

— Så förskräckligt!

— Så intressant! hördes utrop från bordet.

Värden hade velat tillägga ännu ett par ord för att belysa sin historia då han hejdade sig. En stol drogs bullersamt från bordet. Det var mannen med det mörka skägget som plötsligt rest sig. Utan ett ord till ursäkt för att han steg upp gick han och satte sig borta vid brasan. De andra sågo förvånade på honom. Den franska damen, som skalade en mandarin, kastade en tankfull blick bort mot honom. Men hans sorgsna ögon voro nu riktade på elden.

— Ja, så kan det gå till, sade värden, litet harmsen över att hans berättelse blivit avbruten.Snart hade de övriga slutat måltiden och satte sig också kring brasan. Kyparen dukade av. Värden tände en pipa borta vid fönstret. Nu, då alla voro tysta, hörde de havet där ute.

— Hu, det där sorlet gör mig melankolisk! sade fransyskan och lät pälsen glida ned från axlarna.

Hon såg praktfull ut i sin gröna klänning och med glaspärlor i dubbla rader runt halsen. Engelskan tog fram en virkning och började i skenet från ljuset, som stod bakom henne, att flitigt virka. Då hon icke kunde se riktigt letade hon i sin vida påse, som hängde på hennes arm, och fick upp en pincené, vilken hon klämde fast på näsan. Där satt hon nu så hemmastadd som om hon varit i sitt lilla hus i London.

— Var och en borde verkligen berätta något, sade den judiske köpmannen, som med ett litet leende hade sett från den ene till den andre i sällskapet.

— En spökhistoria! ropade fransyskan och klirrade med glaspärlorna.— Jag tyckte vi fingo höra en alldeles nyss av värden, sade plötsligt herrn med skägget.

Alla sågo på honom. Han hade en behaglig, låg röst, men den darrade en smula. Kanske berodde det på vinet. Han hade inte druckit så litet vid måltiden.

— En sådan där historia om en äkta man, som söker efter sin förrymda hustru, gör mig alltid beklämd, fortsatte han. I det här fallet fann han ju sin rival. Men hur många göra det?

Fransyskan böjde sig fram mot honom.

— Ni kan bestämt tala om något, sade hon. Låt oss fördriva en sådan här mörk kväll.

Den judiske köpmannen såg på fransyskan vid sin sida.

— Ni själv då! sade han. Jag tror er historia vore fängslande nog.

Hon gav honom en sidoblick och skrattade.

— Om jag berättade något, skulle ni inte tro mig, skämtade hon.Nu tittade engelskan upp från sin virkning.

— Ingenting är väl så roligt som att höra på historier vid brasan, sade hon och satte sig till rätta, beredd på en trevlig stund.

— Jag skall berätta, om ni vilja, sade herrn borta vid brasan. Den här aftonen inbjuder en verkligen till att tala. Tankarna komma farande från alla håll. Havet där ute sjunger också på en underlig melodi. Jag satt och lyssnade på det där borta vid bordet. Och så rummet! Ha ni sett skuggorna? Ni, min fru, han vände sig mot den vackra fransyskan, har en skugga bakom er som ser ut som om den ville gripa tag i er. Vi ha alla skuggor bakom oss, tilläde han, då fransyskan med ett litet skri vände sig om. Var och en har sin. Det låter mystiskt, men det är så. Eller följas vi inte alla av en skugga, som hotar att uppsluka oss: en frätande tanke, ett samvetskval, en bitter saknad? Var och en vet väl bästnam-net på sin egen tysta följeslagare. Sådana här kvällar, då havet brusar utanför, fram-kallas skuggorna. De böja sig mot oss. De vilja något. Så börja vi tala för att jaga bort dem.

Han höll upp handen mot brasan. När han sade de sista orden hade en man kommit in i rummet. Han var ung och såg mycket bra ut. Nu steg han fram till sällskapet, bugade sig lätt och bad att få slå sig ned. De andra förstodo att det var den herre om vilken värden talat och som kommit i bil. Han sade också genast:

— Jag kom hit till den här släckta byn för ett par timmar sedan. Min hustru vilar sig, och så gick jag ned. Jag hoppas att jag inte stör.

De andra mumlade att han visst inte störde. Han sjönk ned i en stol, som värden ställde fram åt honom. Ett ögonblick uppstod ett litet buller, då var och en flyttade sig för att den nykomne skulle få plats.

— Skuggorna bli oroliga, anmärkte herrn, som begynt sin berättelse och såg med ett litet leende på väggarna.

— Ni höll visst på med en historia, sadeden unge mannen älskvärt, jag hindrar er väl ej att fortsätta?

— Visst inte! svarade den andre. Jag skulle just börja.

Värden satte sig åter vid fönstret med sin pipa.

— Det är inte min historia, fortsatte den berättande. Jag fick höra den av en god vän för några dagar sedan. Han var en olycklig människa. För inte länge sedan rymde hans hustru ifrån honom med en annan man. Nu är han på resa för att finna dem. Man vill alltid säga det sista ordet.

Hans sorgsna ögon överforo en sekund sällskapet. Den unge herrn hade böjt sig fram och strök eld på en tändsticka. I den hastigt uppflammande lågan sågo hans kinder bleka ut.

— Hon var en förtjusande kvinna, fortsatte den andre. Jag träffade henne ofta då jag var på besök i deras hem. Jag tror de voro lyckliga. Åtminstone vet jag att mannens lycka var omisstänksam och glad. Man skall alltid vara misstänksam. Sär-skilt om man äger något vackert! Det vackra är till för att stjälas.

— Således menar ni att den äkta mannen själv var skuld till att han miste sin vackra hustru? frågade plötsligt den unge herm och blåste ut ett rökmoln.

— Ni är mycket ung, sade den andre stillsamt. Jag undrar om ni riktigt förstår.

Men då han icke fick något svar, fortsatte han:

— Min vän kände emellertid inte den man hans hustru rymt sin väg med. Han visste ej ens hans namn. Eljes hade det ju varit lätt för honom att finna dem. Men jag måste börja från början. Min väns hustru hade under hösten och vintern varit klen, och läkaren hade föreslagit att hon skulle resa till en kurort uppe i bergen. Mannen, som

var ängslig för hennes hälsa, var den förste att understödja doktorns förslag. Hans hustru var vida mindre ivrig att resa. Hon hittade på den ena förevändningen efter den andra för att fördröja avfärden. Men slutligen övertalade henne mannenatt hon skulle fara. Efteråt förstod han inte varför han varit så ivrig. Hon kanske lika lätt hade blivit frisk hemma. Men nu var han ensam. Det var ändå inte någon tom och sorglig ensamhet. Han tyckte att hon var med honom överallt i våningen. På tå gick han in i hennes rum. En doft av viol dröjde kvar där. En klänning, som hon ej tagit med sig, hängde över en stol, ett par små tofflor stodo vid schäslongen. Han kände hennes närvaro. Han tyckte sig höra hennes lätta steg. Sent om kvällarna, då han satt i sitt rum och läste, kunde han plötsligt lyfta huvudet och lyssna. Kom hon inte? Hon brukade öppna sin dörr, gå genom den mörka salen och salongen in till hans rum för att säga god natt till honom och under vägen ropa ett par tre gånger med en liten lustig, halvt ängslig röst: Är du där? Är du där? De orden hade alltid rört honomi. I dem låg hela hennes lilla värld. Är du där? Hon ropade ju för att hon älskade honom och ville försäkra sig om att han fanns. Och alltid var han där.

Engelskan hade lagt ned sin virkning. Hon såg uppmärksamt på mannen som berättade. Den fransyska damen böjde sig fram och viskade till den judiske köpmannen:

— Det är han själv! Han har ingen vän, förstår ni.

Den lille juden nickade tankfullt. För den unge herrn som kommit sist hade cigarretten slocknat. Han försökte tända den igen, men hans händer darrade. Så kastade han den med en häftig åtbörd i elden.

— Det gick en tid. De skrevo naturligtvis till varandra. Han berättade henne om sin ensamhet, om hennes klänning, som tröstade honom med sin violdoft, och om de små tofflorna. Han skrev också om sig själv, småsaker som hände honom. Allt som han visste roade bara henne. Hennes brev kommo sparsammare och voro varken långa eller särskilt innehållsrika. Hon tycktes ha tråkigt. Men han läste igenom de små arken med stor iver. Också de fördemed sig en svag doft av hennes älsklings-parfym.

Men när endast ett par veckor gått blevo hennes brev plötsligt livligare. Till och med själva stilen blev mer flytande. Hon talade om att hon fått en väninna som också vistades på kurorten. Nu gjorde hon utflykter. Hon fyllde sidor med naturbeskrivningar, som voro riktigt vackra. Min vän kunde inte låta bli att visa mig ett par brev. Hon tycktes vara strålande glad. Det var ett slags upphetsad glättighet i de där breven, som borde gjort min vän litet betänksam. Men han, den omisstänksamme, var endast lycklig över att hans kära tycktes ha det bra och trivas. Genom hennes brev lärde han snart känna den där lilla kurorten. Han föreställde sig balkongen, från vilken hon om aftnarna såg månen gå upp över glänsande fjälltoppar i fjärran. Han vandrade stigen genom skogen upp mot berget. Han stannade och vände sig om för att låta sina ögon mätta sig med åsynen av det sköna landskapet, som låg långt därunder, och han tyckte sig varaen örn, då han högt på bergets topp mötte den kalla vinden, som kom svepande. Allt detta kände han nu till, men han kunde inte alls se för sig sin hustrus väninna. Hans hustru skrev ej vidare mycket om henne. Men ett ord började så småningom irritera honom i hennes brev, och det var ordet »vi». Det återkom allt oftare. »Vi voro på konserten. Vi... Vi...»

»Vi» är ett intimt och ömt ord. Det slår en helig ring omkring ett par människor. Innanför den ringen tränger sig ingen utomstående. Han var ledsen att hon använde det om sig och sin väninna. Hon kunde ju ha skrivit hennes förnamn, Lucie, Suzanne, vad det nu kunde vara, men det gjorde hon inte. De där breven komrno han|S längtan efter henne att växa. Slutligen beslöt han sig för att resa till henne. Han tog ledigt från sitt arbete, men han nämnde ej ett ord om sin tillämnade resa i sina brev. Timmen innan han skulle fara sprang han i butiker för att skaffa något åt henne. Han ville ha något vackert, något som riktigt skulle glädja henne. Men hanvar så ovan att utan hennes hjälp välja ut något att han nu var helt villrådig. Vad skulle han köpa? Han köpte ett par tofflor. Det gjorde han, därför att de erinrade honom om alla de kvällar han suttit och tänkt på henne inne i hennes rum. Dessa tofflor av siden och svandun skulle slutas om hennes nakna, vackra fötter... Han gladde sig åt just den tanken.

Han anlände till kurorten en eftermiddag. Alltid kommer han att erinra sig den där eftermiddagen. I samma ögonblick han steg av tåget och började gå upp mot hotellet, som låg helt nära, visste han att hon ej var där. Själva vägen föreföll honom tom. Fjällspetsarna i fjärran gåvo honom en hjälplös känsla av egen litenhet. Han

var liten. Han var ensam, och han frös. Han borde åkt i hotellets omnibus, men han hade avböjt det för att se sig omkring. I själva verket var det för att han, som längtat så, nu plötsligt blivit rädd för att komma för fort fram. Nå, han kom upp till hotellet. Hon hade rest. Han sade inte sitt namn genast. När han sedan skrevin det i hotellboken trodde de kanske att han var någon släkting till henne. Om de alls tänkte därpå. Det fanns så många människor.

Han tyckte att ett hav av vita ansikten omgav honom då han den kvällen ensam satt nere i matsalen. Han tyckte att ögonen i dessa ansikten stirrade uttryckslösa och tomma. Hon var borta! Hon var borta! Inga ögon skulle längre ha liv för honom. Inga munnar skulle längre le. Han sov inte den natten, det kunna ni vara övertygade om. Han såg månen från en balkong. Kanske det rentav var hennes rum han fått. Glansen över fjälltopparna hon skrivit så vackert om fanns också där. I månskenet kunde han se en väg gå upp i skogen. Han skulle vandra där. Han skulle trampa alla vägar hon gått denna tid. Han skulle se de utsikter hennes ögon ett par dagar förut vilat på. I luften skulle kanske dröja kvar en doft av viol.

Då han öppnade sin resväska föllo tofflorna genast ur. De lågo där så koketta med siden och svandun. Han tog dem isina händer, så satte han åter ned dem på golvet. Ett par gånger under natten var han uppe och tittade på dem, som om han väntat att hon skulle komma in på nakna fotter och sticka dem i de vackra tofflorna. Är du där? tyckte han sig åter höra. Men hon var borta. — Tröttar jag er? frågade den berättande med ens och höll upp. Det var som om han plötsligt blivit medveten om att han hade åhörare.

— Å, nej, det är mycket intressant, sade fransyskan hastigt.

Den unge herrn satt med ansiktet till hälften dolt i handen. Han hade ett par gånger rest sig, som om han tänkte gå, men så satt han ändå kvar.

— Nå, morgonen därpå kom ett brev, retumerat från min väns bostad i staden. Det måste ha kommit samma morgon han reste. Han läste brevet. Det stod att hon älskade en annan, att hon måste fly. Hon visste ju ej alls om att hennes man skulle komma. Det var bara en händelse att hon rest samma dag. Det hade aldrig funnits någon väninna. Men det fanns en vän.Och denne man var det nu han under några dagar på kurorten sökte. Han visste ju att älskaren rest med hans hustru. Men det var som om den äkta mannen väntat att den andre skulle lämnat ett hemligt tecken kvar åt honom, något som skulle förklara det skedda... Det hade liksom varit mera lojalt på det viset.

Därför sökte han honom på de vägar och de ställen som den unga frun själv beskrivit i sina brev. Här hade de två gått. 1 den här lilla stugan hade de rastat och förfriskat sig. Här uppe på berget hade de suttit, tätt tryckta till varandra. Han försökte se honom för sig. Säkert var han ung och romantisk. Därför alla dessa skogspromenader fjärran från människor! Kanske han också var djärv. Han hade klättrat i bergen, balanserat på utskjutande klippor, medan hon beundrande sett på. Allt detta var ju preludier, egentligen barnsligheter. Men varför hade just han vunnit henne? Något mer än ungdomlig djärvhet och romantik måste det ju ha varit. Min vän överraskade sig till och med själv med attönska att det varit något mer. Hade han nu en rival, ville han sannerligen att denne skulle vara honom värdig.

En dag fann han det där tecknet. Och det kom självt till hotellet. En morgon, när min vän skulle gå ut, stötte han i porten på en liten pojke. Han stod där utanför och vågade ej gå in. Det var en klarögd liten gosse i fattiga kläder.

— Är den där herrn här? sade han stammande.

— Vilken herre?

— Å, den snälla herrn som alltid gick med den vackra damen!

Min vän spratt till. Han bad gossen förklara sig. Och så fick han höra. Den lilla gossen bodde med sina föräldrar uppe i bergen. En afton hade den snälla herrn och den vackra damen kommit till deras stuga. Det hade börjat skymma medan de promenerade, och det var farligt att gå i bergen så sent. Man gick lätt vilse. Så hade de den natten legat kvar i stugan. Det hade varit roligt som på julafton. Den snälla herrn hade lekt hela kvällen medden

lilla pojken och hans syskon. Och damen hade suttit och sett på. Hela tiden log hon så vackert. »Så god du är», sade hon. Det mindes pojken, för hon hade sett så glad ut när hon sade det. Den snälla herrn kunde många lekar. Han snurrade med barnen så de skreko av skratt, och han berättade historier så att det kröp i dem av rädsla. Och hela tiden hade den vackra damen suttit och strålat med händerna i knät. Och slutligen, berättade pojken, hade de alla hjälpt till att bädda åt den snälla herm och den vackra damen på löftet. Det var den roligaste afton pojken haft, och nu hade mor skickat honom. Han hade slöjdat en liten sak till den snälla herm. Och han tog upp en småsak ur fickan. Tacksamhetsgåvan!

När gossen gått förstod min vän att han fått tecknet. Det var förklaringen. Och att damen varit hans hustru, det visste han lika säkert som om han med egna ögon sett henne där i stugan. Hon hade alltid sörjt över att hon ej hade haft små barn. Hade denne man anat det? Hade hanmed den klarsynthet som kärleken ger sett in i hennes hjärta? Den där kvällen hade han visat henne en framtidssyn: en massa barnungar, och han själv rasande och lekande bland dem. Därför hade hon strålai. Därför hade hon sedan givit efter för hans böner att bli hans. Du är god, hade hon sagt. Men innerst hade hon menat: Qiv mig ett barn. Jag tror ej att min vän intalade sig detta, därför att denna syn på saken tröstade hans fåfänga. Han tänkte: det var ej mannen hon älskade, utan barnet. Det förhöll sig kanske verkligen så.

— Menar ni verkligen det? frågade den unge herrn då den berättande tystnade. Fann han rymlingarna?

— Jag tror inte att han funnit dem. Men jag vet att han sökte finna dem. Han var ändock en vanlig svartsjuk man. Och han måste straffa hennes älskade. Kanske tänkte han sedan vinna henne tillbaka. Det är ingen skam att vinna sin hustru för andra gången.

I den tystnad som uppstod hördes någon med lätta steg komma nedför trappan.En svag röst med ett halvt lustigt, halvt skrämt uttryck ropade:

— Är du där? Är du där?

En tryckande ängslan kom plötsligt över det lilla sällskapet. Stegen närmade sig salen.

— Är du där? hördes rösten ånyo.

Då reste sig mannen som nyss berättat sin historia och ropade häftigt:

— Ja!

Han vände sig om. Samtidigt med sitt eget rop hörde han den unge mannens röst. Också han hade svarat på den ivriga frågan. Över tröskeln till salen steg en ung kvinna. Hennes mörka hår var litet i oordning, som om hon nyss vaknat, men ögonen strålade, leende och klara. Hon gick över golvet, men stannade plötsligt och blev helt blek.

— Du! Är du här! sade hon.

Hennes förskräckelse var så uppenbar

att fransyskan hastigt skyndade fram till henne, liksom för att skydda henne. Men mannen vände sig mot den unge herm. Han lyfte armen, den andre skyggade till-baka, men den starka armen träffade honom och fällde honom till golvet. Han slog huvudet mot spiselgallret och blev liggande. Nu kom värden framspringande.

— Lugn! Lugn, min herre! ropade han helt förfärad, vridande sina händer.

— Ni är ju van. Här brukar ju hända så mycket! utbrast den andre hånfullt.

Så tog han ett par steg fram mot den unga kvinnan.

— Min hustru! sade han.

Men då han såg henne i den vackra äventyrerskans armar for ett föraktligt leende över hans ansikte, och han gick mot dörren. Kanske förstod han först i det ögonblicket att han verkligen mist sin älskade. Att äventyret tagit henne och skulle draga henne med sig till dess hon blev en av dessa många som flacka land och rike kring,

ständigt sökande nya sensationer och nya offer. De andra hörde hans steg långsamt avlägsna sig.

När engelsmannen och hans hustru efter kvällens händelser kommit upp på sitt rum,satte sig frun framför spegeln och började taga ned sitt hår.

— Den unge mannen repar sig nog, sade hon efter en stund.

— Ja, ja, svarade hennes man tankspritt.

Men eftersom den goda frun tyckt sig

märka att hennes make med ett visst intresse sett på den förrymda unga kvinnan, tilläde hon litet syrligt:

— Ja, inte såg hon då något ut! Hennes man beskrev henne ju som ett under av skönhet och ungdom, och hennes älskare tycktes anse att hon var en gudinna.

Engelsmannen teg. Så sade han:

— Den ene hade just förlorat henne. Det man mist är alltid det vackraste man någonsin ägt. Den andre hade just vunnit henne, och det man vunnit måste ju vara härligt. Varför skulle man eljes så hett eftersträvat det? Det var helt naturligt att hon i deras ögon måste vara skön.

— Du tycks ha blivit smittad av fransmannens högtidlighet, sade frun.

Och eftersom de nu voro färdiga att gå till sängs, släckte hon ljuset.

ETT MARKISAT

I.

Knackade det på dörren? Fil. lic. Henry Felb, ung, lovande konsthistoriker från Stockholm, rörde oroligt på sig, där han låg i den breda, franska sängen. Solskenet, som flöt in genom en trasig spjäla i ena fönsterluckan, bildade en mjölkvit, darrande fläck i det av ålder mörknade taket.

Det knackade! Det knackade igen. Licentiat Felb spratt upp ur sängen. I sina bredrandiga pyjamas tyckte han själv att han i den halvskumma dagern såg ut som en fånge, då han nu på bara fötter tassade fram och sköt ifrån rigeln. Georgette, den lilla tjänstflickan, stod där utanför med en bricka, varpå en rykande kopp choklad doftade. Hon satte den på nattduksbordet. Licentiat Felb, som åter hamnat i den sköna sängen, såg henne gå fram till fönstret. Hon slog upp luckorna så att hakarna klirrande studsade mot husväggen;

16. — v. Krusenstierna, Händelser pä vägen. 241därpå öppnade hon balkongdörren och in i rummet ljöd hennes gälla, barnsliga röst. Hon jollrade med hönsen där nere. De skrockade och kacklade och mitt i allt oväsendet höjde tuppen ett triumferande: kuckeliku. Nu mindes licentiat Felb att han hört de där lätena nyss förut i sitt hatvvakna tillstånd, men ej kunnat begripa varifrån de kommo, ty ännu tyckte han sig gunga fram på tåget från Paris och vagnarnas dunkande och rassel sjöng fortfarande för hans öron. Någon ropade:

— Georgette! Georgette!

Och den lilla försvann hastigt.

Den ena balkongdörren svängde gnisslande av och an. Återspeglingarna från ljuset, som bröt sig mot dess glas, hoppade som solkatter omkring i rummet; än lekte de på den höga cheminén där en herde och en herdinna graciöst bugade sig för varandra, än lyste de upp den rödä schaggen på soffryggen, och till sist kilade de fram och tillbaka över trägolvet, vars springor drogo breda, svarta ränder över hela golvytan.Licentiat Felb drack i små, hastiga klunkar den bruna, feta chokladen, och på samma gång drycken halkade ned genom strupen spred sig en känsla av lycka och belåtenhet genom hela hans varelse. Det kunde icke enbart vara den bruna vätskan

med dess svaga bismak av spisrök och flott, som förorsakade denna känsla. Det var kanske snarare luften, som strök in i rummet, skymten av gröna kvistar, som klängde sig fast vid balkongräcket, och den välbehagliga förnimmelsen av att bakom sig ha en lång genomsövd natt. Slutligen steg han upp och gick fram till balkongräcket, och vad han såg förtjuste honom så, att det dröjde en god stund innan han kunde tänka på att klä sig.

Från den lilla grusade gårdsplanen, kringgärdad av ett järnstaket, ledde ett par skrovliga, grå trappsteg ned till trädgården — en gammaldags, halvt förfallen trädgård med bersåer, bågnande valv av vinlövsrankor och rabatter fyllda av prunkande blommor, som tycktes ha såtts om varandra och vuxit upp i en övermodig,brokig yppighet, som hotade att göra intrång på gångar och gräsmattor. Där var ett helt feeri av ljusreflexer, av skuggor och dansande solfläckar på gångarna och av tusen schatteringar i grönt: från grässtrånas fina, sidenaktiga grönska till fruktträdens mörka blanka och vinlövens svagt blåaktiga. Och nedanför trädgården, som sluttade mot den dammglänsande landsvägen, tindrade alpsjöns vatten bakom höga balsampopplar. En sakta morgonbris förde milt undan den lätta gryningsdim-man. Den gled bort som en flock lyftande, vita fåglar och lämnade vattenytan blå och skimrande, lik en underbart stor ädelstens-droppe, ett smycke, ej ovärdigt de lysande fjälltopparna runtomkring.

Licentiat Felb beslöt sig med en viss häftighet för att stanna på denna hänförande plats. Föregående afton hade han lika häftigt beslutit sig för att resa tillbaka till Paris med nästa tåg och motivet då hade varit att »Markisatet», som den enkla villan hette, vid första påseendet så litet motsvarat de föreställningar, som monsieurEdmond Paturots entusiastiska beskrivningar bibragt honom. Monsieur Edmond Paturot var den av allt att döma och efter egen, upprepad utsago sällsynt lycklige och välbärgade innehavaren av »Château Les Marquisats» invid den världsberömda lilla alpsjöstaden. Licentiat Henry Felb hade träffat honom en kväll i Paris tillsammans med en mångårig medlem av den svenska kolonin, en möjligen numera något avsigkommen affärsman med specialitet: agentur i papper. Samtalet hade fallit på den förestående sommaren, monsieur Paturot hade skildrat Savoyens svala, ljuvliga höglands-klimat och prisat sin egendom där, som tycktes vara något slags gammalt historiskt gods, och plötsligt hade han i extas ropat till licentiaten:

— Kom och besök mig! Bo hos mig på Markisatet! Fruntimren därhemma komma att bli förtjusta!

Och licentiat Felb hade efter mycken tvekan och många övertalningar bestämt sig för att mottaga inbjudningen. I egenskap av själfull kritiker vid Estetiska Dag-bladet och speciminerande docent vid högskolan hade han kommit till Frankrike för att bevista en kongress, där de unga svenska konsthistorikerna skulle utröna de av deras dekorerade professor under kriget ofta påpekade välsignelsebringande verkningarna av bombardemanget av katedralen i Reims, och nu tyckte han att det skulle bli skönt att få svalka sig litet och sovra det insamlade materialet. Senare på natten, då licentiat Felb vandrat hem genom ljusstadens feberaktiga, strålknippegnistrande bulevarder i sällskap med den litet druckne svensken, hade han försökt få veta något mer om sin blivande värd, men den andre hade endast skrattat och sagt:

— Försök sig på, licentiaten! Jag känner inte hans hem. Men han är en originell man, och jag har förr i tiden gjort affärer med honom. Och så skrattade han 'igen.

Licentiat Felb for till Savoyen, och det var framkomsten föregående afton som försatt honom i ett humör som först nu på morgonen fått en rosigare kulör. Redan dåhan steg ur tåget hade regnet börjat falla. En liten brunbränd pojke, som skickats att möta honom, visade honom till gården, som låg på krönet av en lång och stenig backe, tio minuter utanför staden. Alperna voro skymda i ett grått dis, sjöns vatten hade ingen glans. Det droppade från träden på ömse sidor om vägen, och så stod han framför monsieur Paturots om-skrutna »Markisat».

Egendomen låg där tung, grå och förfallen. Så förfallen att man fick intrycket av att den skarpa vinkel vari komplexet byggts och som kom det att se ut som två skilda hus, ställda på tvären mot varandra, var den räddande orsaken till att ej byggnaden för länge sedan ramlat ikull. Gården var en enda brun pöl av hönssmuts och regnvatten och flickan, som öppnade dörren, var så smutsig, så svartögd, så kippskodd som man någonsin kan

föreställa sig en tös från det gamla halvt italienska Savoyen. Han hade knappast på kvällen hunnit få någon närmare uppfattning av sitt värdfolk. Han hade tidigt gått upp påsitt rum och somnat med regnets entoniga plaskande mot balkonggolvet snyftande i sina öron.

Och nu — denna lysande morgon!

1 detsamma hörde han fotsteg nere på gården och fick syn på monsieur Paturot. Han höll en måttstock i handen och lade den uppåt väggen, medan han kisande med ögonen mot solen tydligen försökte mäta upp ett avstånd. Det var en spenslig och ändå på något vis imposant man på sextio år, klädd i en kort, vit rock över ett par smalrandiga, mörka benkläder, och presenterande sig på detta sätt kunde han ha förefallit som vilken fransk lantman av herreklassen som helst, om ej ett par tofflor, broderade med granna, röda rosor prytt hans fötter, en stor blomma kråmat sig i rockens halvuppslitna knapphål och mössan, en grå cykelmössa, suttit bakvänd på huvudet och så långt tillbaka-skjuten att det verkade som om den i nästa minut skulle halka av den kala hjässan. Dessa småsaker gåvo något säreget bisarrt åt hans fysionomi. Och när han höjde an-siktet tyckte licentiat Felb att mannen där nere med sitt vita bockskägg, sina buskiga ögonbryn, sin örnnäsa och sina bruna, pli-rande ögon, liknade en listig, gammal faun, som nyss krupit fram ur trädgårdens rufsiga grönska.

När licentiat Felb en stund senare gick ned, stötte han i trappan på madame. Hon tycktes ännu ej ha kammat sig efter natten, och hon hade svept in sig i en grön yllekofta, varunder en vit underkjol slängde kring de magra benen. Licentiat Felb måste med all makt framkalla bilden av trädgården och sjön, för att ej hans impuls från föregående afton skulle dyka upp igen. Han mötte hennes blick, medan han artigt besvarade frågan hur han sovit. Ögonen hade en grumlig färg. De voro varken blå, bruna eller grå, som ögon i allmänhet äro, utan just grumliga som oklart vatten, men ändå hade de ett ganska påfallande uttryck. Han såg tankfullt efter hennes taniga gestalt, då den försvann uppför trappan. Hennes man hade sagt något om att hon endast var trettio år. Möjligt! Menlicentiat Henry Felb hade sett trettioåringar med yngre och lyckligare utseenden.

Han gick långsamt igenom rummen på nedre botten. Och medan han gick där, fick han en förnimmelse av något hemlighetsfullt, som han hade svårt att skaka av sig. Kanske berodde det endast på att det var så länge sedan han gått omkring så där ledig utan att behöva titta på klockan för att förvissa sig om att han skulle hinna i tid till en mottagning, en déjeuner, en diner, ty den konsthistoriska kongressen om katedralen i Reims hade verkligen varit ansträngande för de unga svenskarna, och allesammans hade de, sorgfälligt övervakade av sin dekorerade professor, tagit den till den grad på allvar! Eller var det något i rummen? I doften från de gamla möblerna, i de torkade blommorna som i små sidenrosetter voro fästa vid krokarna, varpå tavlorna hängde, eller tronade i höga vaser? Det hela var gammalmodigt, fult gammalmodigt, med stänk här och där av en nyare tid, men även denna hade lämnat sina smaklösaste spår. På ett bord lågoflera av dessa små figurer i fvål som man kan få se i skyltfönstren i somliga parfymbutiker: en dansös med djärvt lyft ben i en sky av dammstänkt tyll, en rund och skär amorin med ögon som liksom dånade och smälte, en leende filmhjälte... På ena väggen hängde en oljefärgstavla, föreställande en skog och en brinnande solnedgång, men det var ej landskapet som kom licentiat Felb att fundersamt betrakta den. Längst nere vid ramen var det som om duken glidit upp ett stycke, och därunder stack åter ett vitt, naket kvinnoben fram. Med konstexpertens undersökande nyfikenhet och turistens dristighet började licentiat Felb fingra på tavlan. Och se: skogen med den brinnande solnedgången rullade upp som en liten morgonkry rullgardin, och därunder visade sig en annan tavla, så oanständig att den genom ämnet, ehuru icke genom utförandet, skulle varit en sann prydnad för det anspråkslösa hemliga kabinettet vid museet hemma, där licentiaten en tid uppehållit en intendentsbefattning.— Sp juver! mumlade fil. lic. Henry Felb småskrattande.

Något prasslade bakom honom, och där stod minsann madames gamla mor, lugn och leende med händerna hopknäppta över köksförklädet.

— Den är bra fin, nickade hon. Monsieur Paturot köpte den i Italien.

Efter en stund gick hon fram och drog sakta och varligt ned den översta bilden, så att det åter såg lika sedesamt naturro-mantisktutsom förut innanför ramen. Hennes händer voro ganska svarta, som om hon grävt i jorden, men det var egentligen ett rätt distingerat gammalt ansikte, och det fanns något i hennes sätt som skvallrade om

parisiskan.

— Ni är från Paris, madame? frågade licentiat Felb.

Madame log belåtet.

— Visst, monsieur. Men jag är uppfödd på landet, och nu rotar jag hela dagen i trädgården. Min dotter tycker inte om utesysslor.När hon sade »min dotter» kom det en öm glimt i hennes ögon. De gingo tillsammans ut ur salongen. På gården höll monsieur Paturot fortfarande till med sin måttstock.

— Jag tänker reparera hela huset, sade han förklarande. Alltsammans!

Licentiat Felb undrade inom sig om det verkligen förhöll sig så, eller om hans värd endast ville framhålla att husets tillstånd blott var tillfälligt och att pengar nog funnos till att i sinom tid putsa upp det.

Då licentiaten litet senare tog sig en promenad utmed sjön, tänkte han att nu hade han familjens medlemmar klara för sig och kunde lägga dem åt sidan. Han hade mött så många människor under den senaste tiden. Nu; ville han vila sig ifrån dem alla. Han hade med sig många konstböcker. Böcker om tavlor vållade så mycket mindre besvär än tavlorna själva, hur putslustigt överraskande somliga av de senare än kunde vara, både de handmåladeoch livets egna. Han skulle läsa, spatsera, bada och dra nytta av denna sin oförväntade sommarsemester.

II.

Det såg inte ut som om licentiat Felbs föresats att hålla sig på ett visst avstånd från sitt värdfolk skulle kunna realiseras. Då värden stack sin arm under hans, log mot honom med sitt gamla faunansikte och bad honom följa med på en promenad i trädgården, kunde han inte gärna neka. Och då madame iförd en underlig röd klänning med ett slags kantig grace lutade sig fram mot honom och frågade om hon fick spela för honom, skulle det varit alltför ohövligt att säga nej. Och medan han lyssnade till madames pianospel och mon-sieurs prat, började han, utan att han själv ville det, bli intresserad av dem, och så fann han sig till slut i att utan vidare bli indragen i familjen.

Monsieur Paturot var en gammal affärs-man med många konkurser och misslyckade spekulationer bakom sig. Men de hade icke kunnat stuka hans optimism. Just nu hade han en affär i görningen, som om den lyckades skulle bli något glänsande, något oerhört! Varje förmiddag såg licentiaten honom tända en cigarrett och med den instucken mellan de smala läpparna med vårdslös hållning och betonat flott skick av född herreman vandra ned mot den lilla staden. De granna tofflorna voro då utbytta mot kanariegula skor, den vita rocken mot en mörk och mössan mot en brun filthatt, men det hindrade ej att hans utseende skilde sig från andra gamla herrars. Han såg så förhoppningsfull ut. Ögonen glittrade som på en ung skolpojke under hattbrättet, och han svängde med sin käpp som försökte han sätta den i takt med sina flygande tankar.

Och när han kom tillbaka, såg han lika belåten ut. Vid lunchbordet utvecklade han för damerna med många gester sin åsikt om den blivande affären. Det var fråga om att man från Tyskland skulle köpa papper,som nu efter kriget stod mycket dyrt i Frankrike, men säkerligen kunde fås mycket billigt från Tyskland. Och återförsäljarna i Frankrike skulle kunna avvinna företaget oerhörda penningsummor. Det föreföll som om ordet »penningsummor» hade en särskild klang för monsieur Patu-rot, som komme ordet honom att se silver-och guldmynt muntert rullande om varandra på ett marmorgolv, medan han samlade upp dem i en stor säck. Ordet »penningsumma» är tänjbart. Det är omöjligt att begränsa det. Monsieur Paturot kunde det ej heller. Medan han satt där vid bordet och skar för kött eller lagade till salladen, växte den där penningsumman mellan hans fingrar. Hans ord kunde inte undgå att göra ett visst intryck på da-> merna, hur misstrogna de än visade sig. Till och med den unge svensken Henry Felb med sin licentiatexamen i konsthistoria och med sin kännedom om fransmännen ur Balzac, Flaubert och France erfor motvilligt ett slags beundran åtminstone för denna entusiasm.— Och så, kunde monsieur Paturot sluta sitt tal, i det han ryckte på axlarna och höjde händerna som skälvande skålar färdiga att mottaga de rika håvorna, så bygga vi om det här slottet. Vi bo i Paris om vintrarna och fly bara hit för att

rekreera oss om somrarna. Paris, mina damer!

Blotta ordet »Paris» kom deras ögon att lysa. De kände sig som landsflyktiga i denna lilla håla, dit de måst flytta för monsieurs tilltrasslade affärers skull. Ma-dame, som haft så många intressen i Paris och, om man fick tro hennes mor, så många beundrare, hade här blivit likgiltig för allt. Det enda som ännu intresserade henne var pianospelet. Men fastän hennes fingrar löpte över tangenterna och hon skickligt utförde de svåraste stycken fann licentiat Felb ingenting njutbart i hennes föredrag. Det var tomt, känslolöst, det kunde likaväl kommit från en speldosa. Hon hade också det senaste året slutat upp att sminka sig. Monsieur Paturot beklagade sig däröver en lunch. Hon vände sig frågande till 17. — v. Krusenstjerna, Händelser pä vägen. 257licentiat Felb. Hon gjorde ofta så på senaste tiden.

— Jag tycker om smink och puder, sade den unge licentiaten och lekte tankfullt med sin gaffel. Genom sminket blir en vacker kvinna ännu vackrare och en ful blir vacker.

— Ja, inte sant? utropade monsieur Pa-turot livligt.

Man hade hunnit till kaffet, och monsieur slog i den opalfärgade likören i små glas till de andra och därpå en ansenlig del åt sig själv direkt i kaffekoppen. Och så började han tala om sina ungdomsminnen: om Montmartre, om Montpar-

nasse, om skördefester i Normandie, varifrån han stammade, och så åter om Montmartre och Montparnasse. Hans ögon tindrade. Bockskägget stod rätt ut från den rörliga gubbhakan.

Liksom allting där, från trädgården och huset till madames klädsel och monsieurs skrivmaskin, som klickade på vart tredje ord, tydde på smygande förfall och vanvård, så var det även med erotiken. Denhade pyrt in sig som mask i deras sinnen, men fick ingen annan lättnad än i monsieurs skabrösa historier och madames halvt hopplöst utleda, halvt lystet lurande nyfikenhet. Licentiaten fann det mycket märkvärdigt att åse hur intresserat den gamla modern hörde på allt detta, småleende med något oskuldsfullt barnsligt i hela sitt väsen, på samma gång som hon nickade bekräftande och levnadsvist: hon själv hade haft en man »av samma sort» som monsieur Pa-turot. Inte heller gjordes det någon hemlighet av att monsieur ej mer förmådde uppfylla sina äktenskapliga åligganden. Ämnet var föremål för många skämtsamma anspelningar som ofta övergingo till gräl. De grälade ofta. Madames dämpade röst och monsieurs gälla hördes alla tider på dagen, ja licentiaten vaknade ibland om natten av att han inifrån sängkammaren hörde madames retsamma tonfall. Det var den besvikna kvinnans hätskhet som gav uttryck åt hennes grumliga ögon. Han förstod det snart, men han kunde inte beklaga henne. Hennes man var dock såmycket roligare med sina lysande förhoppningar och sin ohöljda egoism.

Efter lunchen tog värden honom med sig ned i trädgården. Det låg något upphetsat i hans skälvande händer och glindrande ögon. Åter talade han om den stora affären. Nu underhandlade man redan med en tysk affärsman. Affären skulle säkert bli av, och då var monsieur Paturot med ens åter en rik man. Han ställde sig med händerna i sidorna och mössan på nacken och såg sig föraktfullt omkring i trädgården.

— Terrasser, monsieur, sade han, terrasser som i de gamla riktiga franska slottsträdgårdarna. Jag skall låta anlägga dem här, om det finnes dugliga arbetare i den här usla staden, eljes skickar jag efter en arkitekt från Paris och folk från Italien. Jag köper upp hela området ner till sjön. Jag skall ha en rosenträdgård, och där borta, där utsikten är vackrast, skall jag låta uppföra en antik pelargång av vit marmor. Ser ni det inte för er? sade han och grep häftigt licentiatens arm. Nisäger ingenting. Tänk er en pelargång av vit marmor!

Licentiat Felb blev nästan skrämd, då han såg ned på den andres ansikte. Det var inte längre den gamle sluge affärsmannen. Det var ett virrigt ansikte med en fånigt stirrande blick. Pelargången av vit marmor skulle bli den lysande upprättelsen för allt vad han under sitt jäktande livs nedgångsperiod fått utstå från rasande bankruttoffer och pockande kreditorer. Den skulle tysta munnen på hans retsamma, o-tillfredsställda hustru och förödmjuka hans spydiga svärmor. Själv skulle han vandra där som en gud, skådande ut över den praktfulla trädgården och alpsjöns gnistrande vatten. Och vad gjorde det att doktor... vad hette han nu igen, den där doktorn, som föryngrade? Jo, Steinach — var en boche? Papperet som skulle möjliggöra alltsammans kom ju också från boch-

erna. Och för resten, apotekare Coué i Nancy var också en man!

Var dag kom det till något nytt i monsieur Paturots fantasi.Under de vackra sommardagarna, då familjens båda damer sysselsatte sig med sina göromål och licentiat Felb allt avgjor-dare glömde sina konstböcker för att uteslutande ägna sig åt landskapets skönhet, medan han företog långa ensamma utflykter på sjön och i bergen, satt gamle monsieur Paturot i bersån, där humlorna brummade kring hans kala huvud och de solbelysta vinlöven kastade ett rutigt mönster över trädgårdsbordet, och tuggade vidare på sina tankar. Han var redan färdig med trädgården. Han visste på pricken hur han ville ha allt. Det var bara att sätta! arbetet i gång. Nu kom turen till byggnaden. Han tyckte sig höra murbruket rasa under reparationsarbetet, såg färgerna tillblandas i målarnas pytsar, hörde de lagom betalade italienska arbetarnas muntra visslingar och energiska rop: Ohoj! Ohoj! Allt var liv och rörelse och flit, just som han älskade det. Själv gick han omkring och synade varje detalj och utdelade sakkunniga råd och anvisningar.

Han såg alla kreaturen komma lunkandeuppför den steniga backen. Tusen klockor klingade, de bildade en hel melodi som dallrade ut i den klara luften.

In på gården körde hans svartlackerade ekipage, förspänt av två hästar. Kusken hälsade med piskan. Madame och han togo plats och gungade behagligt fram på vägen, madame i hatt från Paris och högklackade skor. En annan dag åkte den nya, stora bilen fram — den största i hela staden.

Efter sådana funderingar dök han upp vid måltiderna med skinande ögon, tankspridd, nästan artig, om också litet ironisk, mot damerna, beskyddande mot den svenske licentiaten. Han hade så länge grämt sig över det förfallna huset, över sitt enformiga liv. Hustruns gnat hade förbittrat honom, svärmodern hatade han. Men hoppet om denna rikedom höjde honom med ens över de andra. Han såg inte längre sprickorna i väggen eller fuktkartorna i taket, brydde sig inte om att höra på hustrun, sårades inte mera av svärmoderns små nålstyng. Ty på avstånd, som klingande musik, hörde han guldstyckena trillaom varandra. Den musiken hade han längtat efter i åratal, nu kom den allt närmare och närmare.

III.

Madame började med ens sminka sig. När licentiat Felbs koloristiskt fackbildade öga första gången iakttog hennes förvandlade ansikte med svartpenslade bryn, eldröd, glödande mun och skära kinder, slog det honom att denna förvandling på något sätt även hörde samman med hennes mans fantasi, som tycktes ha smittat hela huset med sitt clownaktiga vansinne. Men häri hade han orätt, och tanken vittnade även om en sympatisk anspråkslöshet från hans sida. Madame hade börjat sminka sig därför att den unge svensken uttalat sig gillande om sminkade damer. I Paris hade hon som alla hennes väninnor ständigt sminkat sig. Hon skulle icke ansett sig som en dam, om hon ej i sin lilla väska haft läppsmink och puder, och efter enkopp kaffe på restaurangen eller under mellanakten på teatern tog hon upp sin lilla spegel och satte rött på läpparna, detta söta, doftande röda som efterlämnade en pikant smak i munnen och föryngrade henne med flera år.

Nu erinrade hon sig många små raffinerade knep från Paristiden. De svärtade ögonhåren gjorde blicken större och mer glänsande; drog hon så ett smalt streck en aning ut från ögonvrån, fingo ögonen den ovala, långsträckta form som gåvo dem det mystiskas och det fatalas intressanta skönhet. Det skära på kinderna rundade dem perverst barnsligt, och från den vit-pudrade pannan suddiades alla veck och linjer ut till en förfaren madonnas arrangerade blida sötma och koketta oskuld.

Hennes mor blev förtjust. Hon kallade dottern sin »ros», och sin »skatt», pyntade henne med blommor som en brud och såg på henne med strålande blickar. Hennes man märkte dock knappast förändringen, upptagen som han var av sitt papper, och licentiaten Felb, för vilken egentligen alldenna pålagda härlighet lyste, undrade inom sig om hon ej varit mindre spökaktig förut, utan dessa bjärta färger.

För madame som för hennes man hade denna sommar en ny tid uppgått. Men bådas förhoppningar och

önskningar, så olika till sina orsaker och sin läggning, hade det gemensamt att de framsprungit ur tankar som tröttkörts av ett utnött livs och ett förlorat välstånds beska ynkedom. Och medan monsieur nyskapade ett gammalt hus och en ovårdad trädgård, riktade sig madames upplivningsförsök på något inom henne själv, något visset och sprucket som nu i högsommarens utslagna fullhet och glöd plötsligt började svälla av safter och pocka på att få sin blomningstid. Och dess blommor brusto fram en het sommarafton inför licentiatens förbluffade och förskräckta ögon, men vissnade åter ned då de ej fingo vård och ömhet.

Det var en afton med stillastående, kvav luft. Åskmolnen, som hela dagen dykt upp bakom bergen och åter blåst bort, hade nu samlat sig mer och mer i en hotande,kompakt massa, varur en och annan blixt bröt fram och återspeglade sin sicksackform i den oroliga sjön.

Licentiaten satt vid salongsfönstret och tittade ut över trädgården. Den vilade i ett egendomligt gult ljus. Då och då var det som om träden och gräset ryst till när en vindil svepte upp från sjön, eljes var allt lugnt och orörligt. Från fönstret såg han en skymt av sin värd, som i de rosiga tofflorna gick av och an på gångarna, försänkt i sina vanliga drömmerier.

Madame satt vid pianot och spelade Cho-pin. Fil. lic. Felb flyttade sin blick från trädgården till den magra figuren vid pianot, och som om madame känt hans ögon, slutade hon plötsligt att spela och satt stilla med händerna vilande på tangenterna. Hon bet sig i läpparna, som voro heta och torra. Detta ögonblick, då hon skulle få vara alldeles ensam med honom, hade hon drömt om när hon oroligt kastat sig av och an i den stora sängen, som varje natt tycktes lyfta sig under hennes mans högljudda, trygga snarkningar. Hon hadedrömt om att hennes ungdoms långa torka äntligen skulle vara slut. Han hade varit så artig mot henne, den där unge mannen. Så fin! Han hade skämtat och skrattat. Han hade lyssnat till hennes pianospel. Galanta äventyr runno henne i tankarna, där hon satt med händerna liksom döda, liggande mot de svarta och vita tangenterna. Hon hade läst om sådana äventyr i monsieurs eget väl valda bibliotek. Hon hade bläddrat i böckerna med en brinnande skamkänsla brännande inom sig, icke över de mustiga kapitlens pikanta och djärva skildringar, men över sitt eget tomma liv.

Hon spratt till då hon hörde Felb gå över golvet fram till pianot.

— Varför slutade ni spela? sade licentiaten vänligt. Han lutade sig fram och rörde vid nothäftet.

Men hon svarade inte. Förvånad över hennes tystnad såg han ned på henne. Och liksom han första gången häpnat då han fingrat på landskapstavlan och fått fram en annan bild än den han först sett häpnade han nu då han varsnade uttrycket irnadames ansikte. Den vanliga, likgiltiga minen var försvunnen, kring den djuprött sminkade munnen syntes ett leende som han ej förstod förrän hon lyfte sitt ansikte mot hans.

Under halvslutna ögonlock gled hennes blick mot honom. Dragen grinade och stramade i det ovana leendet, och läpparna skildes åt som om hon glupskt velat bita i honom.

Felb tog sig förvirrad över pannan.

— Det är varmt, sade han.

— Ja, det är varmt, viskade hon, och det lät som ett stönande. Det är mycket varmt.

Och så rörde sig de nyss liksom döda händerna. Sakta höjdes de uppåt. Licentiaten kunde inte flytta sig undan. Han stirrade fascinerad på det grinande ansiktet och händerna som höjde sig mot honom. Och plötsligt slöto de sig om hans nacke och han kände kvinnan flämtande böja sig mot honom. Då slet han sig lös och rusade mot dörren. En häftig vindstöt slog in genom fönstret och kom gardinerna att fladdra uti rummet som stora vingar. Strax därpå bröt ovädret löst. Och medan regnet öste ned över trädgårdens törstiga plantor satt madame orörlig kvar vid pianot med torra läppar som hettade och brände.

IV.

Varje morgon såg licentiaten en böjd kvinna komma gående över gården, bärande tunga mjölkflaskor. Det var

Georgettes mor. Familjen bodde i ett litet ruskigt kyffe mittemot monsieur Paturots trädgård. Det krälade av barn, smutsiga, svartögda barn, som ibland stodo och stirrade in genom staketet på de kacklande hönsen. Mannen hjälpte till med utesysslorna — en vacker ung man med ett par långa, svarta mustascher. Kvinnan var i hög grossess. Hennes magra ansikte hade ett lidande och missnöjt uttryck, och det tunna håret föll i testar omkring henne. Vid ett par och trettio år såg hon redan gammal och härjad ut.En dag föddes barnet och samma dag dog det. Och därmed var det herrskapet Paturots motgångar började. Icke så att de på något sätt skulle sörja den lilla bortgångna. De hade ej något medlidande till överlopps, men folket i trakten hade fått för sig att modern tvingats att slita för hårt hos Paturots, vilkas snålhet hindrat dem från att skaffa annan arbetskraft, varigenom den utmärglade kvinnan överansträngt sig så att barnet blivit för klent för att kunna hållas vid liv. Georgettes smutsiga ansikte var nu ofta strimmigt av gråt, och hon passade upp med en butter min, som illa klädde hennes barnsliga utseende.

En regnig söndag begravdes barnet. Familjen Paturot stod bakom gardinerna och såg på hur den lilla vita kistan bars nedför backen. Den lyste i den grå dagern, och ett klumpigt hopflätat kors av blommor låg på sned över locket. Det var något beklämmande i åsynen av de dystra dragen och den våta kistan, som bars så försiktigt av grova händer. Men när monsieur Paturot en stund efteråt kom ned till singrind stötte han med foten mot något. Det var en stor bukett trädgårdsblommor, som madame på morgonen bundit och givit den fattiga familjen.

Georgette kom inte längre och städade och passade upp. Ingen skötte ladugården. Ingen brydde sig om hönsen. Oviljan hade spritt sig till alla som hade något med huset att göra. Fastän bagaren kom med brödet som vanligt och slaktarens vagn regelbundet stannade utanför porten, sågo både bagaren och slaktaren ovänliga ut, ville ha kontant betalt och hångrinade då de foro därifrån.

Madames mor fick mjölka kon. Madame själv band ett köksförkläde framför sig och matade med förgrämt ansikte hönsen. Men över det groende missnöjet och den vanskötta ladugården byggde monsieur Pa-turot fortfarande på sitt palats. Det var som om det svävat uppe i skyn över hans huvud. Den oftast mjölkträngda kon, ty svärmodern hade ej mycken tid övrig, och de vanligtvis hungriga hönsen, ty madame band ej nog regelbundet på sig köksförklä-det, blickade hjälplöst upp mot himlen som om även de gripits av synen och därifrån väntat bistånd.

En dag föll så palatset ned från skyn på den gyttjiga gården, och dess glänsande spillror grävde sig ned i smutsen och försvunno.

Monsieur Paturot kom från staden. Han såg förvirrad ut. Han raglade hit och dit på vägen, och käppen, som brukade svänga så muntert i luften, hängde slakt från hans arm. När Henry Felb fick se hans ansikte förstod han genast att något hänt.

Monsieur Paturot stod på gården, omgiven av damerna, som hastigt kommit ut, och medan han talade irrade hans blickar upp och ned för husväggen, som om han av gammal vana fortfor att ta mått av den för det blivande palatset. Spekulationen hade misslyckats. Andra affärsmän, som varit tidigare framme, hade redan lagt beslag på idén och satt den i verket. De rullande guldmynten löpte åt ett annat håll, rullade som bäst långt utom räckhåll för monsieur Paturots händer.

Och plötsligt började han gråta förtvivlat. Han såg från svärmodern till hustrun, men då han ej läste något medlidande i någonderas ansikte, gick han med skakande ben in i huset och slog igen dörren.

V.

Ett par dagar senare for fil. lic. Henry Felb tillbaka till Paris.

Utan mycken saknad tog han farväl av de båda damerna. Ute i trädgården träffade han monsieur Paturot. Han satt på en murken bänk på den plats där han en gång i fantasin uppfört pelargången av vit marmor. Ett stort

kastanjeträd kastade sin skugga över marken. Larver och annat småkryp dråsade från bladens vitt utspärrade gröna fingrar ned på monsieur Paturots gråa mössa. Han såg med ett melankoliskt uttryck bort över den klara sjön.

Fil. lic. Felb satte sig tyst bredvid honom. En ensam koskälla pinglade från landsvägen. Det var inte den sjungandemelodin från tusen bjällror, som monsieur Paturot drömt om. Bortifrån byggningen hördes madame locka på hönsen.

— Jag är en förlorad man, sade monsieur Paturot dystert.

— Kanske en annan gång — kanske ett annat tillfälle kan yppa sig, sade licentiaten Felb, tveksamt tröstande.

Hans värd spratt till och vände sig livligt mot honom.

— Säger ni det? utbrast han. Tror ni det? Ni skall veta att det är just det jag tänkt på! Varför inte? En annan gång! Vem vet? Lyckan kan väl inte ständigt glida förbi.

Licentiaten Felb såg med skyggt leende beundran in i de bruna ögonen. Den andre hade rätat på sig. Mössan satt redan långt i nacken. Bockskägget sköt darrande ut i luften. Och när den unge svenske konsthistorikern förläget sade adjö tyckte han sig redan se den klassiska, vita pelargången höja sig omkring monsieur Patu-rots spensliga franska gestalt upp mot den klarblå sydländska sommarhimlen.Vid grinden stötte han på den lilla smutsiga Georgette.

— Se här, sade han vänligt, och stack en sedel i hennes mörkhyllta hand.

Hon uppgav ett litet skrik av förtjusning och innan han visste vad som skulle ske hade hon slagit armarna om hans hals och tryckt sitt lilla varma ansikte mot hans kind.

När han vände sig om för att gå fick han se madame stå i sin röda klänning på gården och betrakta dem genom järnstaketets spjälor. Och han kände hennes blickar följa sig nedför den steniga backen till dess han tagit av på vägen till stationen.

I.

Knackade det på dörren? Fil. lic. Henry Felb, ung, lovande konsthistoriker från Stockholm, rörde oroligt på sig, där han låg i den breda, franska sängen. Solskenet, som flöt in genom en trasig spjäla i ena fönsterluckan, bildade en mjölkvit, darrande fläck i det av ålder mörknade taket.

Det knackade! Det knackade igen. Licentiat Felb spratt upp ur sängen. I sina bredrandiga pyjamas tyckte han själv att han i den halvskumma dagern såg ut som en fånge, då han nu på bara fötter tassade fram och sköt ifrån rigeln. Georgette, den lilla tjänstflickan, stod där utanför med en bricka, varpå en rykande kopp choklad doftade. Hon satte den på nattduksbordet. Licentiat Felb, som åter hamnat i den sköna sängen, såg henne gå fram till fönstret. Hon slog upp luckorna så att hakarna klirrande studsade mot husväggen;

därpå öppnade hon balkongdörren och in i rummet ljöd hennes gälla, barnsliga röst. Hon jollrade med hönsen där nere. De skrockade och kacklade och mitt i allt oväsendet höjde tuppen ett triumferande: kuckeliku. Nu mindes licentiat Felb att han hört de där lätena nyss förut i sitt hatvvakna tillstånd, men ej kunnat begripa varifrån de kommo, ty ännu tyckte han sig gunga fram på tåget från Paris och vagnarnas dunkande och rassel sjöng fortfarande för hans öron. Någon ropade:

— Georgette! Georgette!

Och den lilla försvann hastigt.

Den ena balkongdörren svängde gnisslande av och an. Återspeglingarna från ljuset, som bröt sig mot dess glas, hoppade som solkatter omkring i rummet; än lekte de på den höga cheminén där en herde och en herdinna

graciöst bugade sig för varandra, än lyste de upp den rödä schaggen på soffryggen, och till sist kilade de fram och tillbaka över trägolvet, vars springor drogo breda, svarta ränder över hela golvytan.Licentiat Felb drack i små, hastiga klunkar den bruna, feta chokladen, och på samma gång drycken halkade ned genom strupen spred sig en känsla av lycka och belåtenhet genom hela hans varelse. Det kunde icke enbart vara den bruna vätskan med dess svaga bismak av spisrök och flott, som förorsakade denna känsla. Det var kanske snarare luften, som strök in i rummet, skymten av gröna kvistar, som klängde sig fast vid balkongräcket, och den välbehagliga förnimmelsen av att bakom sig ha en lång genomsövd natt. Slutligen steg han upp och gick fram till balkongräcket, och vad han såg förtjuste honom så, att det dröjde en god stund innan han kunde tänka på att klä sig.

Från den lilla grusade gårdsplanen, kringgärdad av ett järnstaket, ledde ett par skrovliga, grå trappsteg ned till trädgården — en gammaldags, halvt förfallen trädgård med bersåer, bågnande valv av vinlövsrankor och rabatter fyllda av prunkande blommor, som tycktes ha såtts om varandra och vuxit upp i en övermodig,brokig yppighet, som hotade att göra intrång på gångar och gräsmattor. Där var ett helt feeri av ljusreflexer, av skuggor och dansande solfläckar på gångarna och av tusen schatteringar i grönt: från grässtrånas fina, sidenaktiga grönska till fruktträdens mörka blanka och vinlövens svagt blåaktiga. Och nedanför trädgården, som sluttade mot den dammglänsande landsvägen, tindrade alpsjöns vatten bakom höga balsampopplar. En sakta morgonbris förde milt undan den lätta gryningsdim-man. Den gled bort som en flock lyftande, vita fåglar och lämnade vattenytan blå och skimrande, lik en underbart stor ädelstens-droppe, ett smycke, ej ovärdigt de lysande fjälltopparna runtomkring.

Licentiat Felb beslöt sig med en viss häftighet för att stanna på denna hänförande plats. Föregående afton hade han lika häftigt beslutit sig för att resa tillbaka till Paris med nästa tåg och motivet då hade varit att »Markisatet», som den enkla villan hette, vid första påseendet så litet motsvarat de föreställningar, som monsieurEdmond Paturots entusiastiska beskrivningar bibragt honom. Monsieur Edmond Paturot var den av allt att döma och efter egen, upprepad utsago sällsynt lycklige och välbärgade innehavaren av »Château Les Marquisats» invid den världsberömda lilla alpsjöstaden. Licentiat Henry Felb hade träffat honom en kväll i Paris tillsammans med en mångårig medlem av den svenska kolonin, en möjligen numera något avsigkommen affärsman med specialitet: agentur i papper. Samtalet hade fallit på den förestående sommaren, monsieur Paturot hade skildrat Savoyens svala, ljuvliga höglands-klimat och prisat sin egendom där, som tycktes vara något slags gammalt historiskt gods, och plötsligt hade han i extas ropat till licentiaten:

— Kom och besök mig! Bo hos mig på Markisatet! Fruntimren därhemma komma att bli förtjusta!

Och licentiat Felb hade efter mycken tvekan och många övertalningar bestämt sig för att mottaga inbjudningen. I egenskap av själfull kritiker vid Estetiska Dag-bladet och speciminerande docent vid högskolan hade han kommit till Frankrike för att bevista en kongress, där de unga svenska konsthistorikerna skulle utröna de av deras dekorerade professor under kriget ofta påpekade välsignelsebringande verkningarna av bombardemanget av katedralen i Reims, och nu tyckte han att det skulle bli skönt att få svalka sig litet och sovra det insamlade materialet. Senare på natten, då licentiat Felb vandrat hem genom ljusstadens feberaktiga, strålknippegnistrande bulevarder i sällskap med den litet druckne svensken, hade han försökt få veta något mer om sin blivande värd, men den andre hade endast skrattat och sagt:

— Försök sig på, licentiaten! Jag känner inte hans hem. Men han är en originell man, och jag har förr i tiden gjort affärer med honom. Och så skrattade han 'igen.

Licentiat Felb for till Savoyen, och det var framkomsten föregående afton som försatt honom i ett humör som först nu på morgonen fått en rosigare kulör. Redan dåhan steg ur tåget hade regnet börjat falla. En liten brunbränd pojke, som skickats att möta honom, visade honom till gården, som låg på krönet av en lång och stenig backe, tio minuter utanför staden. Alperna voro skymda i ett grått dis, sjöns vatten hade ingen glans. Det droppade från träden på ömse sidor om vägen, och så stod han framför monsieur Paturots om-skrutna »Markisat».

Egendomen låg där tung, grå och förfallen. Så förfallen att man fick intrycket av att den skarpa vinkel vari komplexet byggts och som kom det att se ut som två skilda hus, ställda på tvären mot varandra, var den räddande orsaken till att ej byggnaden för länge sedan ramlat ikull. Gården var en enda brun pöl av hönssmuts och regnvatten och flickan, som öppnade dörren, var så smutsig, så svartögd, så kippskodd som man någonsin kan föreställa sig en tös från det gamla halvt italienska Savoyen. Han hade knappast på kvällen hunnit få någon närmare uppfattning av sitt värdfolk. Han hade tidigt gått upp påsitt rum och somnat med regnets entoniga plaskande mot balkonggolvet snyftande i sina öron.

Och nu — denna lysande morgon!

1 detsamma hörde han fotsteg nere på gården och fick syn på monsieur Paturot. Han höll en måttstock i handen och lade den uppåt väggen, medan han kisande med ögonen mot solen tydligen försökte mäta upp ett avstånd. Det var en spenslig och ändå på något vis imposant man på sextio år, klädd i en kort, vit rock över ett par smalrandiga, mörka benkläder, och presenterande sig på detta sätt kunde han ha förefallit som vilken fransk lantman av herreklassen som helst, om ej ett par tofflor, broderade med granna, röda rosor prytt hans fötter, en stor blomma kråmat sig i rockens halvuppslitna knapphål och mössan, en grå cykelmössa, suttit bakvänd på huvudet och så långt tillbaka-skjuten att det verkade som om den i nästa minut skulle halka av den kala hjässan. Dessa småsaker gåvo något säreget bisarrt åt hans fysionomi. Och när han höjde an-siktet tyckte licentiat Felb att mannen där nere med sitt vita bockskägg, sina buskiga ögonbryn, sin örnnäsa och sina bruna, pli-rande ögon, liknade en listig, gammal faun, som nyss krupit fram ur trädgårdens rufsiga grönska.

När licentiat Felb en stund senare gick ned, stötte han i trappan på madame. Hon tycktes ännu ej ha kammat sig efter natten, och hon hade svept in sig i en grön yllekofta, varunder en vit underkjol slängde kring de magra benen. Licentiat Felb måste med all makt framkalla bilden av trädgården och sjön, för att ej hans impuls från föregående afton skulle dyka upp igen. Han mötte hennes blick, medan han artigt besvarade frågan hur han sovit. Ögonen hade en grumlig färg. De voro varken blå, bruna eller grå, som ögon i allmänhet äro, utan just grumliga som oklart vatten, men ändå hade de ett ganska påfallande uttryck. Han såg tankfullt efter hennes taniga gestalt, då den försvann uppför trappan. Hennes man hade sagt något om att hon endast var trettio år. Möjligt! Menlicentiat Henry Felb hade sett trettioåringar med yngre och lyckligare utseenden.

Han gick långsamt igenom rummen på nedre botten. Och medan han gick där, fick han en förnimmelse av något hemlighetsfullt, som han hade svårt att skaka av sig. Kanske berodde det endast på att det var så länge sedan han gått omkring så där ledig utan att behöva titta på klockan för att förvissa sig om att han skulle hinna i tid till en mottagning, en déjeuner, en diner, ty den konsthistoriska kongressen om katedralen i Reims hade verkligen varit ansträngande för de unga svenskarna, och allesammans hade de, sorgfälligt övervakade av sin dekorerade professor, tagit den till den grad på allvar! Eller var det något i rummen? I doften från de gamla möblerna, i de torkade blommorna som i små sidenrosetter voro fästa vid krokarna, varpå tavlorna hängde, eller tronade i höga vaser? Det hela var gammalmodigt, fult gammalmodigt, med stänk här och där av en nyare tid, men även denna hade lämnat sina smaklösaste spår. På ett bord lågoflera av dessa små figurer i fvål som man kan få se i skyltfönstren i somliga parfymbutiker: en dansös med djärvt lyft ben i en sky av dammstänkt tyll, en rund och skär amorin med ögon som liksom dånade och smälte, en leende filmhjälte... På ena väggen hängde en oljefärgstavla, föreställande en skog och en brinnande solnedgång, men det var ej landskapet som kom licentiat Felb att fundersamt betrakta den. Längst nere vid ramen var det som om duken glidit upp ett stycke, och därunder stack åter ett vitt, naket kvinnoben fram. Med konstexpertens undersökande nyfikenhet och turistens dristighet började licentiat Felb fingra på tavlan. Och se: skogen med den brinnande solnedgången rullade upp som en liten morgonkry rullgardin, och därunder visade sig en annan tavla, så oanständig att den genom ämnet, ehuru icke genom utförandet, skulle varit en sann prydnad för det anspråkslösa hemliga kabinettet vid museet hemma, där licentiaten en tid uppehållit en intendentsbefattning.— Sp juver! mumlade fil. lic. Henry Felb småskrattande.

Något prasslade bakom honom, och där stod minsann madames gamla mor, lugn och leende med händerna hopknäppta över köksförklädet.

— Den är bra fin, nickade hon. Monsieur Paturot köpte den i Italien.

Efter en stund gick hon fram och drog sakta och varligt ned den översta bilden, så att det åter såg lika sedesamt naturro-mantisktutsom förut innanför ramen. Hennes händer voro ganska svarta, som om hon grävt i jorden, men det var egentligen ett rätt distingerat gammalt ansikte, och det fanns något i hennes sätt som skvallrade om parisiskan.

— Ni är från Paris, madame? frågade licentiat Felb.

Madame log belåtet.

— Visst, monsieur. Men jag är uppfödd på landet, och nu rotar jag hela dagen i trädgården. Min dotter tycker inte om utesysslor.När hon sade »min dotter» kom det en öm glimt i hennes ögon. De gingo tillsammans ut ur salongen. På gården höll monsieur Paturot fortfarande till med sin måttstock.

— Jag tänker reparera hela huset, sade han förklarande. Alltsammans!

Licentiat Felb undrade inom sig om det verkligen förhöll sig så, eller om hans värd endast ville framhålla att husets tillstånd blott var tillfälligt och att pengar nog funnos till att i sinom tid putsa upp det.

Då licentiaten litet senare tog sig en promenad utmed sjön, tänkte han att nu hade han familjens medlemmar klara för sig och kunde lägga dem åt sidan. Han hade mött så många människor under den senaste tiden. Nu; ville han vila sig ifrån dem alla. Han hade med sig många konstböcker. Böcker om tavlor vållade så mycket mindre besvär än tavlorna själva, hur putslustigt överraskande somliga av de senare än kunde vara, både de handmåladeoch livets egna. Han skulle läsa, spatsera, bada och dra nytta av denna sin oförväntade sommarsemester.

II.

Det såg inte ut som om licentiat Felbs föresats att hålla sig på ett visst avstånd från sitt värdfolk skulle kunna realiseras. Då värden stack sin arm under hans, log mot honom med sitt gamla faunansikte och bad honom följa med på en promenad i trädgården, kunde han inte gärna neka. Och då madame iförd en underlig röd klänning med ett slags kantig grace lutade sig fram mot honom och frågade om hon fick spela för honom, skulle det varit alltför ohövligt att säga nej. Och medan han lyssnade till madames pianospel och mon-sieurs prat, började han, utan att han själv ville det, bli intresserad av dem, och så fann han sig till slut i att utan vidare bli indragen i familjen.

Monsieur Paturot var en gammal affärs-och livets egna. Han skulle läsa, spatsera, bada och dra nytta av denna sin oförväntade sommarsemester.

II.

Det såg inte ut som om licentiat Felbs föresats att hålla sig på ett visst avstånd från sitt värdfolk skulle kunna realiseras. Då värden stack sin arm under hans, log mot honom med sitt gamla faunansikte och bad honom följa med på en promenad i trädgården, kunde han inte gärna neka. Och då madame iförd en underlig röd klänning med ett slags kantig grace lutade sig fram mot honom och frågade om hon fick spela för honom, skulle det varit alltför ohövligt att säga nej. Och medan han lyssnade till madames pianospel och mon-sieurs prat, började han, utan att han själv ville det, bli intresserad av dem, och så fann han sig till slut i att utan vidare bli indragen i familjen.

Monsieur Paturot var en gammal affärs-man med många konkurser och misslyckade spekulationer bakom sig. Men de hade icke kunnat stuka hans optimism. Just nu hade han en affär i görningen, som om den lyckades skulle bli något glänsande, något oerhört! Varje förmiddag såg licentiaten honom tända en cigarrett och med den instucken mellan de smala läpparna med vårdslös hållning och betonat flott skick av född herreman vandra ned

mot den lilla staden. De granna tofflorna voro då utbytta mot kanariegula skor, den vita rocken mot en mörk och mössan mot en brun filthatt, men det hindrade ej att hans utseende skilde sig från andra gamla herrars. Han såg så förhoppningsfull ut. Ögonen glittrade som på en ung skolpojke under hattbrättet, och han svängde med sin käpp som försökte han sätta den i takt med sina flygande tankar.

Och när han kom tillbaka, såg han lika belåten ut. Vid lunchbordet utvecklade han för damerna med många gester sin åsikt om den blivande affären. Det var fråga om att man från Tyskland skulle köpa papper,som nu efter kriget stod mycket dyrt i Frankrike, men säkerligen kunde fås mycket billigt från Tyskland. Och återförsäljarna i Frankrike skulle kunna avvinna företaget oerhörda penningsummor. Det föreföll som om ordet »penningsummor» hade en särskild klang för monsieur Patu-rot, som komme ordet honom att se silver-och guldmynt muntert rullande om varandra på ett marmorgolv, medan han samlade upp dem i en stor säck. Ordet »penningsumma» är tänjbart. Det är omöjligt att begränsa det. Monsieur Paturot kunde det ej heller. Medan han satt där vid bordet och skar för kött eller lagade till salladen, växte den där penningsumman mellan hans fingrar. Hans ord kunde inte undgå att göra ett visst intryck på da-> merna, hur misstrogna de än visade sig. Till och med den unge svensken Henry Felb med sin licentiatexamen i konsthistoria och med sin kännedom om fransmännen ur Balzac, Flaubert och France erfor motvilligt ett slags beundran åtminstone för denna entusiasm.— Och så, kunde monsieur Paturot sluta sitt tal, i det han ryckte på axlarna och höjde händerna som skälvande skålar färdiga att mottaga de rika håvorna, så bygga vi om det här slottet. Vi bo i Paris om vintrarna och fly bara hit för att rekreera oss om somrarna. Paris, mina damer!

Blotta ordet »Paris» kom deras ögon att lysa. De kände sig som landsflyktiga i denna lilla håla, dit de måst flytta för monsieurs tilltrasslade affärers skull. Ma-dame, som haft så många intressen i Paris och, om man fick tro hennes mor, så många beundrare, hade här blivit likgiltig för allt. Det enda som ännu intresserade henne var pianospelet. Men fastän hennes fingrar löpte över tangenterna och hon skickligt utförde de svåraste stycken fann licentiat Felb ingenting njutbart i hennes föredrag. Det var tomt, känslolöst, det kunde likaväl kommit från en speldosa. Hon hade också det senaste året slutat upp att sminka sig. Monsieur Paturot beklagade sig däröver en lunch. Hon vände sig frågande till 17. — v. Krusenstjerna, Händelser pä vägen. 257licentiat Felb. Hon gjorde ofta så på senaste tiden.

— Jag tycker om smink och puder, sade den unge licentiaten och lekte tankfullt med sin gaffel. Genom sminket blir en vacker kvinna ännu vackrare och en ful blir vacker.

— Ja, inte sant? utropade monsieur Pa-turot livligt.

Man hade hunnit till kaffet, och monsieur slog i den opalfärgade likören i små glas till de andra och därpå en ansenlig del åt sig själv direkt i kaffekoppen. Och så började han tala om sina ungdomsminnen: om Montmartre, om Montpar-

nasse, om skördefester i Normandie, varifrån han stammade, och så åter om Montmartre och Montparnasse. Hans ögon tindrade. Bockskägget stod rätt ut från den rörliga gubbhakan.

Liksom allting där, från trädgården och huset till madames klädsel och monsieurs skrivmaskin, som klickade på vart tredje ord, tydde på smygande förfall och vanvård, så var det även med erotiken. Denhade pyrt in sig som mask i deras sinnen, men fick ingen annan lättnad än i monsieurs skabrösa historier och madames halvt hopplöst utleda, halvt lystet lurande nyfikenhet. Licentiaten fann det mycket märkvärdigt att åse hur intresserat den gamla modern hörde på allt detta, småleende med något oskuldsfullt barnsligt i hela sitt väsen, på samma gång som hon nickade bekräftande och levnadsvist: hon själv hade haft en man »av samma sort» som monsieur Pa-turot. Inte heller gjordes det någon hemlighet av att monsieur ej mer förmådde uppfylla sina äktenskapliga åligganden. Ämnet var föremål för många skämtsamma anspelningar som ofta övergingo till gräl. De grälade ofta. Madames dämpade röst och monsieurs gälla hördes alla tider på dagen, ja licentiaten vaknade ibland om natten av att han inifrån sängkammaren hörde madames retsamma tonfall. Det var den besvikna kvinnans hätskhet som gav uttryck åt hennes grumliga ögon. Han förstod det snart, men han kunde inte beklaga henne. Hennes man var dock såmycket roligare med sina lysande förhoppningar och sin ohöljda egoism.

Efter lunchen tog värden honom med sig ned i trädgården. Det låg något upphetsat i hans skälvande händer och glindrande ögon. Åter talade han om den stora affären. Nu underhandlade man redan med en tysk affärsman. Affären skulle säkert bli av, och då var monsieur Paturot med ens åter en rik man. Han ställde sig med händerna i sidorna och mössan på nacken och såg sig föraktfullt omkring i trädgården.

— Terrasser, monsieur, sade han, terrasser som i de gamla riktiga franska slottsträdgårdarna. Jag skall låta anlägga dem här, om det finnes dugliga arbetare i den här usla staden, eljes skickar jag efter en arkitekt från Paris och folk från Italien. Jag köper upp hela området ner till sjön. Jag skall ha en rosenträdgård, och där borta, där utsikten är vackrast, skall jag låta uppföra en antik pelargång av vit marmor. Ser ni det inte för er? sade han och grep häftigt licentiatens arm. Nisäger ingenting. Tänk er en pelargång av vit marmor!

Licentiat Felb blev nästan skrämd, då han såg ned på den andres ansikte. Det var inte längre den gamle sluge affärsmannen. Det var ett virrigt ansikte med en fånigt stirrande blick. Pelargången av vit marmor skulle bli den lysande upprättelsen för allt vad han under sitt jäktande livs nedgångsperiod fått utstå från rasande bankruttoffer och pockande kreditorer. Den skulle tysta munnen på hans retsamma, o-tillfredsställda hustru och förödmjuka hans spydiga svärmor. Själv skulle han vandra där som en gud, skådande ut över den praktfulla trädgården och alpsjöns gnistrande vatten. Och vad gjorde det att doktor... vad hette han nu igen, den där doktorn, som föryngrade? Jo, Steinach — var en boche? Papperet som skulle möjliggöra alltsammans kom ju också från boch-erna. Och för resten, apotekare Coué i Nancy var också en man!

Var dag kom det till något nytt i monsieur Paturots fantasi.Under de vackra sommardagarna, då familjens båda damer sysselsatte sig med sina göromål och licentiat Felb allt avgjor-dare glömde sina konstböcker för att uteslutande ägna sig åt landskapets skönhet, medan han företog långa ensamma utflykter på sjön och i bergen, satt gamle monsieur Paturot i bersån, där humlorna brummade kring hans kala huvud och de solbelysta vinlöven kastade ett rutigt mönster över trädgårdsbordet, och tuggade vidare på sina tankar. Han var redan färdig med trädgården. Han visste på pricken hur han ville ha allt. Det var bara att sätta! arbetet i gång. Nu kom turen till byggnaden. Han tyckte sig höra murbruket rasa under reparationsarbetet, såg färgerna tillblandas i målarnas pytsar, hörde de lagom betalade italienska arbetarnas muntra visslingar och energiska rop: Ohoj! Ohoj! Allt var liv och rörelse och flit, just som han älskade det. Själv gick han omkring och synade varje detalj och utdelade sakkunniga råd och anvisningar.

Han såg alla kreaturen komma lunkandeuppför den steniga backen. Tusen klockor klingade, de bildade en hel melodi som dallrade ut i den klara luften.

In på gården körde hans svartlackerade ekipage, förspänt av två hästar. Kusken hälsade med piskan. Madame och han togo plats och gungade behagligt fram på vägen, madame i hatt från Paris och högklackade skor. En annan dag åkte den nya, stora bilen fram — den största i hela staden.

Efter sådana funderingar dök han upp vid måltiderna med skinande ögon, tankspridd, nästan artig, om också litet ironisk, mot damerna, beskyddande mot den svenske licentiaten. Han hade så länge grämt sig över det förfallna huset, över sitt enformiga liv. Hustruns gnat hade förbittrat honom, svärmodern hatade han. Men hoppet om denna rikedom höjde honom med ens över de andra. Han såg inte längre sprickorna i väggen eller fuktkartorna i taket, brydde sig inte om att höra på hustrun, sårades inte mera av svärmoderns små nålstyng. Ty på avstånd, som klingande musik, hörde han guldstyckena trillaom varandra. Den musiken hade han längtat efter i åratal, nu kom den allt närmare och närmare.

III.

Madame började med ens sminka sig. När licentiat Felbs koloristiskt fackbildade öga första gången iakttog hennes förvandlade ansikte med svartpenslade bryn, eldröd, glödande mun och skära kinder, slog det honom att denna förvandling på något sätt även hörde samman med hennes mans fantasi, som tycktes ha smittat hela huset

med sitt clownaktiga vansinne. Men häri hade han orätt, och tanken vittnade även om en sympatisk anspråkslöshet från hans sida. Madame hade börjat sminka sig därför att den unge svensken uttalat sig gillande om sminkade damer. I Paris hade hon som alla hennes väninnor ständigt sminkat sig. Hon skulle icke ansett sig som en dam, om hon ej i sin lilla väska haft läppsmink och puder, och efter enom varandra. Den musiken hade han längtat efter i åratal, nu kom den allt närmare och närmare.

III.

Madame började med ens sminka sig. När licentiat Felbs koloristiskt fackbildade öga första gången iakttog hennes förvandlade ansikte med svartpenslade bryn, eldröd, glödande mun och skära kinder, slog det honom att denna förvandling på något sätt även hörde samman med hennes mans fantasi, som tycktes ha smittat hela huset med sitt clownaktiga vansinne. Men häri hade han orätt, och tanken vittnade även om en sympatisk anspråkslöshet från hans sida. Madame hade börjat sminka sig därför att den unge svensken uttalat sig gillande om sminkade damer. I Paris hade hon som alla hennes väninnor ständigt sminkat sig. Hon skulle icke ansett sig som en dam, om hon ej i sin lilla väska haft läppsmink och puder, och efter enkopp kaffe på restaurangen eller under mellanakten på teatern tog hon upp sin lilla spegel och satte rött på läpparna, detta söta, doftande röda som efterlämnade en pikant smak i munnen och föryngrade henne med flera år.

Nu erinrade hon sig många små raffinerade knep från Paristiden. De svärtade ögonhåren gjorde blicken större och mer glänsande; drog hon så ett smalt streck en aning ut från ögonvrån, fingo ögonen den ovala, långsträckta form som gåvo dem det mystiskas och det fatalas intressanta skönhet. Det skära på kinderna rundade dem perverst barnsligt, och från den vit-pudrade pannan suddiades alla veck och linjer ut till en förfaren madonnas arrangerade blida sötma och koketta oskuld.

Hennes mor blev förtjust. Hon kallade dottern sin »ros», och sin »skatt», pyntade henne med blommor som en brud och såg på henne med strålande blickar. Hennes man märkte dock knappast förändringen, upptagen som han var av sitt papper, och licentiaten Felb, för vilken egentligen alldenna pålagda härlighet lyste, undrade inom sig om hon ej varit mindre spökaktig förut, utan dessa bjärta färger.

För madame som för hennes man hade denna sommar en ny tid uppgått. Men bådas förhoppningar och önskningar, så olika till sina orsaker och sin läggning, hade det gemensamt att de framsprungit ur tankar som tröttkörts av ett utnött livs och ett förlorat välstånds beska ynkedom. Och medan monsieur nyskapade ett gammalt hus och en ovårdad trädgård, riktade sig madames upplivningsförsök på något inom henne själv, något visset och sprucket som nu i högsommarens utslagna fullhet och glöd plötsligt började svälla av safter och pocka på att få sin blomningstid. Och dess blommor brusto fram en het sommarafton inför licentiatens förbluffade och förskräckta ögon, men vissnade åter ned då de ej fingo vård och ömhet.

Det var en afton med stillastående, kvav luft. Åskmolnen, som hela dagen dykt upp bakom bergen och åter blåst bort, hade nu samlat sig mer och mer i en hotande,kompakt massa, varur en och annan blixt bröt fram och återspeglade sin sicksackform i den oroliga sjön.

Licentiaten satt vid salongsfönstret och tittade ut över trädgården. Den vilade i ett egendomligt gult ljus. Då och då var det som om träden och gräset ryst till när en vindil svepte upp från sjön, eljes var allt lugnt och orörligt. Från fönstret såg han en skymt av sin värd, som i de rosiga tofflorna gick av och an på gångarna, försänkt i sina vanliga drömmerier.

Madame satt vid pianot och spelade Cho-pin. Fil. lic. Felb flyttade sin blick från trädgården till den magra figuren vid pianot, och som om madame känt hans ögon, slutade hon plötsligt att spela och satt stilla med händerna vilande på tangenterna. Hon bet sig i läpparna, som voro heta och torra. Detta ögonblick, då hon skulle få vara alldeles ensam med honom, hade hon drömt om när hon oroligt kastat sig av och an i den stora sängen, som varje natt tycktes lyfta sig under hennes mans högljudda, trygga snarkningar. Hon hadedrömt om att hennes

ungdoms långa torka äntligen skulle vara slut. Han hade varit så artig mot henne, den där unge mannen. Så fin! Han hade skämtat och skrattat. Han hade lyssnat till hennes pianospel. Galanta äventyr runno henne i tankarna, där hon satt med händerna liksom döda, liggande mot de svarta och vita tangenterna. Hon hade läst om sådana äventyr i monsieurs eget väl valda bibliotek. Hon hade bläddrat i böckerna med en brinnande skamkänsla brännande inom sig, icke över de mustiga kapitlens pikanta och djärva skildringar, men över sitt eget tomma liv.

Hon spratt till då hon hörde Felb gå över golvet fram till pianot.

— Varför slutade ni spela? sade licentiaten vänligt. Han lutade sig fram och rörde vid nothäftet.

Men hon svarade inte. Förvånad över hennes tystnad såg han ned på henne. Och liksom han första gången häpnat då han fingrat på landskapstavlan och fått fram en annan bild än den han först sett häpnade han nu då han varsnade uttrycket irnadames ansikte. Den vanliga, likgiltiga minen var försvunnen, kring den djuprött sminkade munnen syntes ett leende som han ej förstod förrän hon lyfte sitt ansikte mot hans.

Under halvslutna ögonlock gled hennes blick mot honom. Dragen grinade och stramade i det ovana leendet, och läpparna skildes åt som om hon glupskt velat bita i honom.

Felb tog sig förvirrad över pannan.

— Det är varmt, sade han.

— Ja, det är varmt, viskade hon, och det lät som ett stönande. Det är mycket varmt.

Och så rörde sig de nyss liksom döda händerna. Sakta höjdes de uppåt. Licentiaten kunde inte flytta sig undan. Han stirrade fascinerad på det grinande ansiktet och händerna som höjde sig mot honom. Och plötsligt slöto de sig om hans nacke och han kände kvinnan flämtande böja sig mot honom. Då slet han sig lös och rusade mot dörren. En häftig vindstöt slog in genom fönstret och kom gardinerna att fladdra uti rummet som stora vingar. Strax därpå bröt ovädret löst. Och medan regnet öste ned över trädgårdens törstiga plantor satt madame orörlig kvar vid pianot med torra läppar som hettade och brände.

IV.

Varje morgon såg licentiaten en böjd kvinna komma gående över gården, bärande tunga mjölkflaskor. Det var Georgettes mor. Familjen bodde i ett litet ruskigt kyffe mittemot monsieur Paturots trädgård. Det krälade av barn, smutsiga, svartögda barn, som ibland stodo och stirrade in genom staketet på de kacklande hönsen. Mannen hjälpte till med utesysslorna — en vacker ung man med ett par långa, svarta mustascher. Kvinnan var i hög grossess. Hennes magra ansikte hade ett lidande och missnöjt uttryck, och det tunna håret föll i testar omkring henne. Vid ett par och trettio år såg hon redan gammal och härjad ut.i rummet som stora vingar. Strax därpå bröt ovädret löst. Och medan regnet öste ned över trädgårdens törstiga plantor satt madame orörlig kvar vid pianot med torra läppar som hettade och brände.

IV.

Varje morgon såg licentiaten en böjd kvinna komma gående över gården, bärande tunga mjölkflaskor. Det var Georgettes mor. Familjen bodde i ett litet ruskigt kyffe mittemot monsieur Paturots trädgård. Det krälade av barn, smutsiga, svartögda barn, som ibland stodo och stirrade in genom staketet på de kacklande hönsen. Mannen hjälpte till med utesysslorna — en vacker ung man med ett par långa, svarta mustascher. Kvinnan var i hög grossess. Hennes magra ansikte hade ett lidande och missnöjt uttryck, och det tunna håret föll i testar omkring henne. Vid ett par och trettio år såg hon redan gammal och härjad ut.En dag föddes barnet och samma dag dog det. Och därmed var det herrskapet Paturots motgångar började. Icke så att de på något sätt skulle sörja den lilla bortgångna. De hade ej något medlidande till överlopps, men folket i trakten hade fått för sig att modern tvingats

att slita för hårt hos Paturots, vilkas snålhet hindrat dem från att skaffa annan arbetskraft, varigenom den utmärglade kvinnan överansträngt sig så att barnet blivit för klent för att kunna hållas vid liv. Georgettes smutsiga ansikte var nu ofta strimmigt av gråt, och hon passade upp med en butter min, som illa klädde hennes barnsliga utseende.

En regnig söndag begravdes barnet. Familjen Paturot stod bakom gardinerna och såg på hur den lilla vita kistan bars nedför backen. Den lyste i den grå dagern, och ett klumpigt hopflätat kors av blommor låg på sned över locket. Det var något beklämmande i åsynen av de dystra dragen och den våta kistan, som bars så försiktigt av grova händer. Men när monsieur Paturot en stund efteråt kom ned till singrind stötte han med foten mot något. Det var en stor bukett trädgårdsblommor, som madame på morgonen bundit och givit den fattiga familjen.

Georgette kom inte längre och städade och passade upp. Ingen skötte ladugården. Ingen brydde sig om hönsen. Oviljan hade spritt sig till alla som hade något med huset att göra. Fastän bagaren kom med brödet som vanligt och slaktarens vagn regelbundet stannade utanför porten, sågo både bagaren och slaktaren ovänliga ut, ville ha kontant betalt och hångrinade då de foro därifrån.

Madames mor fick mjölka kon. Madame själv band ett köksförkläde framför sig och matade med förgrämt ansikte hönsen. Men över det groende missnöjet och den vanskötta ladugården byggde monsieur Pa-turot fortfarande på sitt palats. Det var som om det svävat uppe i skyn över hans huvud. Den oftast mjölkträngda kon, ty svärmodern hade ej mycken tid övrig, och de vanligtvis hungriga hönsen, ty madame band ej nog regelbundet på sig köksförklä-det, blickade hjälplöst upp mot himlen som om även de gripits av synen och därifrån väntat bistånd.

En dag föll så palatset ned från skyn på den gyttjiga gården, och dess glänsande spillror grävde sig ned i smutsen och försvunno.

Monsieur Paturot kom från staden. Han såg förvirrad ut. Han raglade hit och dit på vägen, och käppen, som brukade svänga så muntert i luften, hängde slakt från hans arm. När Henry Felb fick se hans ansikte förstod han genast att något hänt.

Monsieur Paturot stod på gården, omgiven av damerna, som hastigt kommit ut, och medan han talade irrade hans blickar upp och ned för husväggen, som om han av gammal vana fortfor att ta mått av den för det blivande palatset. Spekulationen hade misslyckats. Andra affärsmän, som varit tidigare framme, hade redan lagt beslag på idén och satt den i verket. De rullande guldmynten löpte åt ett annat håll, rullade som bäst långt utom räckhåll för monsieur Paturots händer.

Och plötsligt började han gråta förtvivlat. Han såg från svärmodern till hustrun, men då han ej läste något medlidande i någonderas ansikte, gick han med skakande ben in i huset och slog igen dörren.

V.

Ett par dagar senare for fil. lic. Henry Felb tillbaka till Paris.

Utan mycken saknad tog han farväl av de båda damerna. Ute i trädgården träffade han monsieur Paturot. Han satt på en murken bänk på den plats där han en gång i fantasin uppfört pelargången av vit marmor. Ett stort kastanjeträd kastade sin skugga över marken. Larver och annat småkryp dråsade från bladens vitt utspärrade gröna fingrar ned på monsieur Paturots gråa mössa. Han såg med ett melankoliskt uttryck bort över den klara sjön.

Fil. lic. Felb satte sig tyst bredvid honom. En ensam koskälla pinglade från landsvägen. Det var inte den sjungandeOch plötsligt började han gråta förtvivlat. Han såg från svärmodern till hustrun, men då han ej läste något medlidande i någonderas ansikte, gick han med skakande ben in i huset och slog igen dörren.

V.

Ett par dagar senare for fil. lic. Henry Felb tillbaka till Paris.

Utan mycken saknad tog han farväl av de båda damerna. Ute i trädgården träffade han monsieur Paturot. Han satt på en murken bänk på den plats där han en gång i fantasin uppfört pelargången av vit marmor. Ett stort kastanjeträd kastade sin skugga över marken. Larver och annat småkryp dråsade från bladens vitt utspärrade gröna fingrar ned på monsieur Paturots gråa mössa. Han såg med ett melankoliskt uttryck bort över den klara sjön.

Fil. lic. Felb satte sig tyst bredvid honom. En ensam koskälla pinglade från landsvägen. Det var inte den sjungandemelodin från tusen bjällror, som monsieur Paturot drömt om. Bortifrån byggningen hördes madame locka på hönsen.

— Jag är en förlorad man, sade monsieur Paturot dystert.

— Kanske en annan gång — kanske ett annat tillfälle kan yppa sig, sade licentiaten Felb, tveksamt tröstande.

Hans värd spratt till och vände sig livligt mot honom.

— Säger ni det? utbrast han. Tror ni det? Ni skall veta att det är just det jag tänkt på! Varför inte? En annan gång! Vem vet? Lyckan kan väl inte ständigt glida förbi.

Licentiaten Felb såg med skyggt leende beundran in i de bruna ögonen. Den andre hade rätat på sig. Mössan satt redan långt i nacken. Bockskägget sköt darrande ut i luften. Och när den unge svenske konsthistorikern förläget sade adjö tyckte han sig redan se den klassiska, vita pelargången höja sig omkring monsieur Patu-rots spensliga franska gestalt upp mot den klarblå sydländska sommarhimlen.Vid grinden stötte han på den lilla smutsiga Georgette.

— Se här, sade han vänligt, och stack en sedel i hennes mörkhyllta hand.

Hon uppgav ett litet skrik av förtjusning och innan han visste vad som skulle ske hade hon slagit armarna om hans hals och tryckt sitt lilla varma ansikte mot hans kind.

När han vände sig om för att gå fick han se madame stå i sin röda klänning på gården och betrakta dem genom järnstaketets spjälor. Och han kände hennes blickar följa sig nedför den steniga backen till dess han tagit av på vägen till stationen.

MORDET

Jag är en kvinna. Gammal. Jag är också grå och mina ögon ha en förgrämd blick. Jag sitter i mitt rum stilla och tigande. Jag har liv och ändå inte liv. Mina händer ligga sysslolösa i skötet. Jag är alltid i det här rummet. Inte går jag ut. Knappast rör jag mig. Rummet är på något sätt besynnerligt. Väggarna äro grå som jag. Och panelen är svart. Det finnes naturligtvis några möbler. De äro nötta och möbeltyget är slitet. Jag har också en kakelugn, där det ofta brinner en brasa. Ibland står det blommor i en vas. Vita blommor. I skymningen dofta de starkt. Då börjar mitt hjärta klappa så det gör ont.

I skymningen hör jag också röster och steg, då människor gå förbi på gatan. Det låter avlägset.

Någon sköter väl om mig. Jag vet att någon gör det. Det är en gammal människa. Men hon är alls inte lik mig. Hon sysslar ibland i köket. Hon sätter in mattill mig, tänder brasan, bäddar min säng. Hon är som ett urverk. Kanske är det för resten jag. Ja, det där urverket är jag. Men jag tycker om att tänka, dels att jag alltid sitter lugn och tyst i mitt rum, dels att jag verkligen har någon som sköter om mig. Men jag är ensam.

Alla andra ha någon. Jag har ingen. Är jag då så avskyvärd att ingen vill vara med mig? Kanske. Har jag begått

ett brott? Måhända. Ja, då så. Det är som det är.

Ibland tror jag att jag inte lever. Att jag kommit till det rike, där det »finnes många boningar». Jag har fått det här rummet och köket. Och under mig, långt borta, hör jag livet med alla de levande människorna brusa vidare. En tunn vägg skiljer mig från dem. Men jag kan inte bryta ned den väggen. Därtill äro mina händer för svaga och andelika.

Om jag bara hade någon att tala med. Då skulle jag tala om mig själv. Jag tänker bara på mig själv. Har då mitt liv varit så egendomligt att jag ständigt måste syssla med mina minnen? Jag tycker nogatt det varit egendomligt. Olikt andras. Det har ju varit mitt. Jag har varit flera, inte bara en. Först ett barn, oskuldsfullt och lekfullt. Så en ung och vacker flicka. En mogen kvinna. Och så den gamla grå kvinnan. En hel värld. En mångfald av gestalter. Men lurande på dem alla som en katt på sitt byte satt den gamla grå kvinnan. Nu har hon — det är jag — slukat dem alla. Och här i mitt rum sitter jag tigande och tuggar på dem. Det ger min mun en bitter smak. Men jag är liksom dömd till det.

Då urverket tänt brasan, bäddat den smala sängen, pysslat om de vita blommorna, sitter jag stilla och ser framför mig. Då får jag ibland lust att döda den där människan, som fortsätter att förrätta alla livets oundvikliga göromål. Det skulle bli tyst då. Som när man stannar en klocka. En ljuvlig tystnad. Men det vore ju massmord. Tänk. Det lekfulla barnet skulle dö, den vackra unga flickan, den mogna kvinnan, och sist den gamla grå. Och jag har bara ett par svaga händer.Jag är väl litet besynnerlig. Eljes skulle jag väl ej ha sådana tankar.

Nu skall jag säga hur det är. Jag var verkligen utom dörren häromdagen. Jag var till och med och besökte någon. Det är därför tankarna snurra så i huvudet. Jag hade länge tänkt gå dit. Slutligen gingo fotterna av sig själva.

Jag såg av en dödsannons i en tidning att hon nu blivit änka. Att hon nu måste vara lika ensam som jag. Äntligen. Då gick jag till henne. Jag tänkte inte på honom som dött, men på henne. Jag var hans älskade. Inte jag sådan jag är nu, men den där unga flickan Var hans älskade. Jag ser ej en skymt av henne i min spegel. Men hon var vacker och ung. Hon kunde väcka kärlek. Det är ju en gåva som hör ungdomen till.

Han och hans hustru umgingos på den tiden i mitt föräldrahem. Jag tyckte aldrig om henne. Hon var litet spotsk. Jag var också ett par år yngre än hon. Han blev kär i mig. Jag var sådan. Han hade henne, men han älskade mig. Det har varit mittlivs stora minne. Kring det ha alla mina tankar kretsat tills nu. Men vänta.

Jag levde flera år i en hemlig kärlek. Jag levde två liv. Ett som den unga snälla flickan, hon som till föräldrarnas sorg inte ville gifta sig, och ett liv med honom och i honom. Jag var lians älskarinna. Vi hade ett gömställe, där ingen kunde finna oss och till vilket ledde en låst dörr som bara våra nycklar kunde öppna. Att stiga in där var att stiga in i hans famn. Hans armar slöto sig om mig, gömde mig som om jag sjunkit in i en blommas kalk. En glödande röd ros. Jag glömde den yttre världen. Jag var ensam med honom.

Så småningom kom han till mig med alla sina bekymmer, med allt som hände honom. Och han berättade för mig om henne, sin hustru. Män äro ju stora barn. De kunna inte hålla tyst med något. De tro att det är vi kvinnor som äro öppenhjärtiga. Men vi låtsas bara. Vi ge inte ifrån oss våra hemligheter som de. Genom honom lärde jag så känna den där kvinnan. Det roade mig. Jag tog varning av henne. Jag lärdemig genom det han talade om Vad som retade eller tråkade ut honom. Småsaker. Att inte smeka när han var trött. Att lyssna när han talade. Att inte låta en dörr stå öppen. Att inte begagna bjärta färger eller en viss kvalmig parfym. Att inte små-sjunga eller trumma med fingrarna mot bordet. Att inte... Å så många misstag den kvinnan begick. Jag skulle ibland haft lust att gå upp och tala med henne.

Jag borde varit hans hustru. Men han sade aldrig till mig något om att han ville skilja sig. Och jag var för stolt att bedja därom. Så gled han så småningom ifrån mig. Då tyckte jag att jag med ens blev gammal. Och grå. Så var det väl inte. Men det var som om något vissnat. En lem värkte bort. Jag var ensam.

Heliga stolta ensamhet! Nej, att vara ensam är bara en fördömelse. Väggarna sluta sig omkring en som fängelseväggar. Det blir tyst. Endast minnena tassa omkring som grå råttor. Gnaga och knapra.

Jag gick till henne, änkan. Min hemlighet hade jag burit på länge nog. Nu skullehon få dela den med mig. Jag var hans hustru mer än hon. Var jag inte? Det var mig han älskade. Det skulle jag säga. Jag skulle triumfera. Det var många, många år sedan jag sist såg henne. Jag var så dum att när jag ringde på hennes dörr, trodde jag att en ung kvinna skulle komma och öppna. Hon hade i mina tankar alltjämt förblivit ung, sådan hon varit då hon var min rival och jag tog honom ifrån henne.

Hans namn stod på dörren. Hela namnet. Jag böjde mig mot dörrplåten och läste långsamt och närsynt. Mina ögon ha blivit svaga.

En gammal dam kom och öppnade. Hon var grå i håret och i hyn. Ögonen sågo ledsna ut. Så, som somliga djurs ögon göra det. Hon var svartklädd. Jag steg in. Jag frågade efter hans hustru. Det var hon. Jag tyckte det var hemskt. Jag sade mitt namn. Då visste hon ju vem jag var, men jag tror inte att hon heller kände igen mig genast. Hon bad mig stiga in riktigt vänligt.Så satt jag i ett rum, där vissna blombuketter voro nedstuckna i vaser. Röda rosor, som ännu i förvissnandet hade kvar en svag doft. Slokande nejlikor och tulpaner. Det var väl efter begravningen.

Hon satte sig mittemot mig vid ett litet bord. Vi voro två små grå gummor. Bara två små gummor bland en massa vissna blommor.

— Ja, han är död, sade hon och suckade litet.

— Det är därför jag kommit, sade jag. Vi voro ju alla tre goda vänner.

Så kunde jag inte säga något mer. Jag hade gått dit med ett beslut att triumfera över min älskades hustru, och här var hon nu. Men inte kan man triumfera över en liten gumma med ledsna ögon.

Vi talade om likgiltiga ting. Rosorna doftade svagt. Hennes händer sågo bleka ut som mina.

Du vet inte du, tänkte jag. Det var mig din man älskade. Mig, bara mig. Vi hade en hemlig mötesplats och en dörr till vilken endast våra nycklar gingo. Men jagskall skona dig. Du ser trött och gammal ut. Jag vill behålla min hemlighet.

På bordet mellan oss stod ett fotografi av honom. Mina blickar drogos dit. Hon tog fotografiet, strök över det med handen som för att stryka bort damm. Så såg hon upp och log litet.

— Så ni båda lurade mig, sade hon.

Hon sade det varken patetiskt eller sorgset. Hon sade det som man säger: Ett sådant vackert väder vi ha. Och när jag häpen stirrade på henne, fortsatte hon:

— Ack, trodde du ej jag visste det? Och du kände honom så väl. Han talade om det för mig. Inte då, naturligtvis, men sedan, då han kom tillbaka till mig. Han ångrade sig. Han biktade allt för mig. Jag fick tillbaka honom ömmare och uppmärksammare mot mig än förut.

Mina ögon slöto sig. Jag blev matt som om jag varit nära att svimma. Jag kände det på samma sätt som den dag då jag förlorat honom. Nu förlorade jag honom för andra gången. Min hemlighet hade inte varit min. I många år hade hans hustruvetat om den. Han hade talat med henne om mig som han en gång talat med mig om henne. Jag hade varit utlämnad åt henne. Vad hade jag väl månne haft för fel som han sedan skämtande underrättat sin hustru om? Inte då. Han hade skonat mig så länge han älskat mig. Men när han inte längre älskade mig blev jag bådas egendom.

Det var grymt. Infernaliskt. Jag ryste för att komma tillbaka till mina ensamma rum. Till minnena som vaktade på mig. Den där hemligheten, som inte varit någon hemlighet, hade fyllt mitt liv.

Jag mötte hennes blick.

— Nu känner jag igen dig, sade hon. Han talade om hur du, när du blev ledsen, brukade sluta ögonen. Det retade honom visst. Det är egendomligt. Man vet så litet hurdan man är. Hur ofta ens älskade är trött på en. Man märker

det ej. Talade han någonsin med dig om mig?

Då kunde jag inte låta bli att le litet, fastän mungiporna svedo som sår, då jag öppnade munnen.— Du kände ju honom, sade jag för att göra henne illa, som hon nyss hade gjort mig. Han höll just ingenting hemligt.

Där sutto vi två små grå gummor med hans porträtt emellan oss.

Då ville jag berätta för henne hur han talat med mig om henne, hans hustru. Hur han utlämnat henne, förargat sig på henne, hur litet han i själva verket älskat henne. Men jag gjorde det inte, ty jag var rädd. Jag skulle få igen det han sagt tili henne om mig ord för ord. Hon skulle inte skona mig. Kan någon taga ifrån en till och med det enda man har som förefaller vara riktigt ens eget, minnena?

Ja, jag var med ens tom. Utsugen. Jag skulle slutit ögonen igen, om jag ej i detsamma tänkt på det där han sagt att det retat honom så. Det är verkligen en vana hos mig. Jag förstår det nu. Han hade retat sig på mig. Och det hade han talat om. Precis som han en gång talat om hur han retat sig på saker hos henne. Män äro barn. Falska, elaka barn.

Vi började tala igen. Inte om det där. 19. — v. Krusenstiern a, Händelser på vägen. 289Om annat. Jag minns inte. I mina tankar hade jag gått tillbaka till mina ensliga rum. Jag såg den där pysslande och sysslande varelsen, urverket, gå där ut och in. Tick tack. I köket, rörande bland grytorna. I kammaren, bäddande sängen, skötande brasan. Tick tack. Så beskäftigt och samtidigt tyst hon rörde sig, den där människan. Det var jag som ordnade för mig själv. År ut och år in. Men maskineriet som satte hela urverket i rörelse var minnet, ett stort rött minne, som när aftonen kom och blommornas doft hettade i rummet, slog ut och doftade i kapp med blommorna. Och nu vissnade minnet som en av de röda rosorna i vasen där borta. Och sedan?

En ung man kom in i rummet och bugade sig artigt för mig. Det var hans son. Hans och hennes. Han var lik sin far. Jag trodde först att det var han.

Nu får han välja, tänkte jag i min enfald. Jag glömde ju att det ej kunde vara min älskade, att han var död och att vi två som sutto här voro två grå gummor.Den unge mannen lade sin arm ömt och förtroligt om kvinnan mittemot mig.

När jag reste mig för att gå igen, råkade jag stöta till porträttet på bordet. Det föll i golvet och ramen gick i bitar.

Så tråkigt, sade jag ursäktande.

Ankan log. Hon förstod att jag måste krossa något, om så endast ramen på hans porträtt. Det var också det enda förfång jag gjorde.

När jag gick hem kom jag att gå en gata jag en gång för många år sedan ofta gått. Där låg huset i vilket vi gömde oss med vår kärlek. Nej, det låg där inte längre. Det höll på att rivas. Det var väl gammalt. En ödslig husvägg med några brokiga tapeter och en trasig kakelugn reste sig. 1 morgon skulle den väl falla för arbetarnas bilor. Dit in, dit förr inga obehöriga blickar kunde nå, fick nu vilken likgiltig förbigående som helst titta. Då skyndade jag mig hem.

Här sitter jag nu. Det har gått några dagar. Varje dag avvaktar jag med ängslan skymningen då de vita blommorna börjadofta. Det var då minnet brände hetast och ljuvast. Men mitt hjärta känns som en sten. Blommorna dofta, men det finns inte längre några ljuva minnen. Ingenting.

Urverket är lika beskäftigt sysselsatt. Nu tycker jag att den där människan inte alls är jag. En annan. Jag vill döda henne. Hon behöver väl inte gå och syssla här längre. Hennes händer äro bleka, men ändå hårda. Hennes steg över golvet göra mig utom mig. Hon har för mycket av livet i sig. Det malande, outtröttliga. Tick tack.

Jag smyger mig ut i köket. Jag kramar med mina bleka händer om hennes strupe. Är det jag eller inte? Min hals hettar. Då tar jag vxan som ligger på köksbordet. Tick tack. Krasch.